

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
สู่ความเป็นเลิศ

โดย

พลตรี อภิชาติ ปัตตะนุ
เจ้ากรมการขนส่งทหารบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒-๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุบลรัตน์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่วิชาชีพ” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ พลตรี อภิชาติ ปัตตะนุ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกัน ราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒-๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย พลตรี อภิชาติ ปัตตะนุ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ วิจัยดำเนินการวิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยการการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ สัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในความเป็นเลิศ และความต้องการของสถานประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลแบบรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนยังมีบางประเด็นที่คุณภาพอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” ปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ ครูและวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ รวมไปถึงปัญหาการใช้ครูอาจารย์เพื่อไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบ คือ คุณภาพของระบบอาชีวศึกษาไทย ส่วนปัญหาของระบบอาชีวศึกษาทวิภาคียังขาดระบบประกันคุณภาพและองค์กรตัวกลางที่จะเข้ามาช่วยบริหารระบบ

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. ด้วยการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการโดยเน้นผู้ที่มีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควบคู่ไปกับการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม พัฒนาระบบการสร้างสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการควรจัดอบรมเรื่องการบริหารงานอาชีวศึกษาให้กับครูและบุคลากร ครูฝึกในสถานประกอบการ กำหนดมาตรฐานและวิธีการประเมินการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำข้อมูลปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารงานอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

Abstract

Title The Development Guidelines for The Excellence of Kong Thabbok Upatham Changkol Kho So Tho Bo School
Field Social – Psychology
Name Major general Apichart Pattanu **Course** NDC **Class** 62

The purposes of this research are to discover the instructions and problems of instruction in the school and to offer the method to improve the school. The research proceed by qualitative research and descriptive research which study from textbooks, document, in-depth interview of academicians and the director of successful institution, and demands of institution. Data analysis methods in this study are context analysis and comparative analysis. This research present descriptive and analytical data, synthesize theoretical information and also offer new concept from this research.

The study found that administrative decentralization perception according to the 1999's national education act is not seriously used. School standard evaluation result still needs to improve in some points. The problems of Thai vocational system quality are budget, teachers and materials are not enough, teachers need to do other duties which are not providing lessons, and other factors. The problems of bilateral vocational system is lacking of quality guarantee and intermediary organization which is going to help manage the system.

The method to develop the school is to select learners who have the good intention, responsibility, service mind, support activities, discipline, moral and goodness. To develop the school, improving online teaching materials, using information to plan to develop the institution, training human resource development and supporting both local and foreign corporations to organize the vocational system are also the methods.

Researcher has a recommendation for ministry of education to organize training about vocational education management for teachers, trainers and staff and to establish standards and methods for evaluating management of bilateral vocation system in the school. The vocational education committee should bring information about problems arising from education management in each area to analyze for finding the way to solve the problems.

Suggestions for further research, the institution should study more about vocational education administration strategy to upgrade the quality into international standards and increase the number of learners in vocational education system to support the demand of country.

คำนำ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒-๒๕๖๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาของโรงเรียนกองทัพกอบกู้กบฏ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ

ผู้วิจัยในฐานะประธานกรรมการบริหารโรงเรียนกองทัพกอบกู้กบฏ ช่างกล ขส.ทบ. ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมให้การบริหารงานของสถานศึกษารวมทั้งส่งเสริมและสร้างพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ จึงได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพกอบกู้กบฏ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยฉบับนี้ จะช่วยสนับสนุนข้อมูลและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

พลตรี

(อภิชาติ ปัตตะนุ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๖
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
คำจำกัดความ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๘
กล่าวทั่วไป	๘
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒	๙
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗	๑๗
โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.	๒๓
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย	๒๖
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้	๓๔
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม	๔๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๗
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๐
สรุป	๕๑
บทที่ ๓ สภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา	๕๒
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	๕๓
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.	๕๕
สถานภาพปัจจุบันของโรงเรียน	๖๔
สรุป	๖๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	๗๑
สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.	๗๑
ความคิดเห็นและข้อเสนอเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐบาลและข้อกฎหมาย	
ความต้องการของสถานประกอบการ	๗๘
การสัมภาษณ์เชิงลึกสถาบันอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศ	๘๑
การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ	๘๑
สรุป	๘๕
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๖
สรุป	๘๖
ข้อเสนอแนะ	๑๐๐
บรรณานุกรม	๑๐๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	จำนวนครูและบุคลากรของโรงเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๓ คน	๖๖
๓ - ๒	จำนวนนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. จำนวนทั้งสิ้น ๑,๘๕๓ คน	๖๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	การทดลองการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์กับหนูและนก	๓๗
๒ - ๒	ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม	๔๑
๒ - ๓	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๐
๔ - ๑	โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์	๘๕
๔ - ๒	โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี	๘๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ประเทศไทยมีการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับเป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในความหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๖๐ ที่ร้อยละ ๓.๙ ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ ๖.๐ ต่อปี ในช่วงเวลาเกือบ ๖ ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ภาคบริการและภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ

นอกจากนั้น ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ของคนไทยยังมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ขณะที่ปัญหาด้านความยากจนยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการวางกลยุทธ์ระยะยาวในการฟื้นฟู การใช้ และการรักษาทรัพยากรอย่างบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่ผ่านมายังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยยังมีปัญหาการใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลงและประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ มีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาคและความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาค จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออกประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงอาจจะเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศผู้รับของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่ประชากรไทยโดยเฉพาะแรงงานทักษะอาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า อาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริษัทสังคมไทย

แนวโน้มเหล่านี้จะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ทั้งในส่วนของ การจ้างงานและอาชีพ สาขาการผลิตและบริการใหม่ ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยี และสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านสาธารณสุขในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเข้าถึงเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้สมัยใหม่ มีระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าว จะส่งผลต่อทั้งการจ้างงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไป มีความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบันและบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขยายความเป็นเมือง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่อาจจะมีผลกระทบมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูงและมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง มีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่าง ๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการดำเนินงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่าง

มีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่ ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก จากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน

ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม หลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกถึงถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคต จึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นบูรณาการบนพื้นฐานประชาธิปไตย เพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ

ของประเทศได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ ๑. “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ ๒. “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่นาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ ๓. “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคอร์ปใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน ส่วนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุมและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๕๖ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มี

สมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร แบ่งเป็น ๓ หมวดวิชา ประกอบด้วย หมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาด้านความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ (Function Competency)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะประธานกรรมการบริหารโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา แผนการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมให้การบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสร้างพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล จึงได้จัดทำกรวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพความมีระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สถานภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา การมีคุณธรรม จริยธรรม และความต้องการของสถานประกอบการ

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ ๑ - ๓ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ ๑ - ๒ ของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๒ - เดือน มิถุนายน ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการ ผู้บริหาร สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในความเป็นเลิศ และความต้องการของสถานประกอบการ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานการวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้รับทราบสถานภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

๒. ได้รับทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

๓. ได้รับทราบแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ผู้ความเป็นเลิศ

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์	หมายถึง	วิธีการ (WAYS) ที่จะนำเครื่องมือ (MEANS) ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ อย่างดีที่สุดให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (ENDS) ที่ตั้งไว้
สถานศึกษา	หมายถึง	หน่วยงานการศึกษาของรัฐและเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ ในการจัดการศึกษา
สถานประกอบการ	หมายถึง	สถานที่ซึ่งผู้ประกอบการใช้ประกอบกิจการเป็นประจำรวมถึงสถานที่ ซึ่งใช้เป็นที่พักหรือเก็บสินค้าเป็นประจำ
การอาชีวศึกษา	หมายถึง	กระบวนการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในระบบ โรงเรียน และนอกโรงเรียนให้แก่บุคคลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับช่างฝีมือ ระดับเทคนิค และ ระดับเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
ความเป็นเลิศ	หมายถึง	ความสามารถ หรือคุณภาพที่มีความดีมากกว่าธรรมดาทั่วไป มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการจัดการ องค์กรและในด้านการศึกษา
วินัย	หมายถึง	ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่ง อันเดียวกัน
วิชาการ	หมายถึง	วิชาความรู้สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา
คุณธรรม	หมายถึง	สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องซึ่งบุคคลควรยึดมั่นไว้เป็น หลักการในการปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์ แก่ตนและสังคม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ ๒ นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำมาสังเคราะห์สร้างกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ. โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. กล่าวทั่วไป
๒. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒
๓. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗
๔. โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ.
๕. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
๖. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้
๗. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๙. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๑๐. สรุป

กล่าวทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร แบ่งเป็น ๓ หมวดวิชา ประกอบด้วย หมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาด้านความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ (Function Competency) กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติประกอบด้วย

๑. ระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ได้แก่
 - ๑.๑ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
 - ๑.๒ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 - ๑.๓ ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
๒. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ประเภทวิชาและสาขาวิชา ต้องครอบคลุมอย่างน้อย ๔ ด้าน คือ

๒.๑ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมายเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษาสິงแวดล้อม

๒.๒ ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎีและหรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก

๒.๓ ด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีจัดการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการอย่างรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือทักษะการปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและชำนาญในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

๒.๔ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงานหรือการศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสารภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

๓. ระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ จะต้องมึมาตรฐานการศึกษาของคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละด้านตามข้อ ๒ ซึ่งคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

๔. รูปแบบการจัดการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร ชื่อคุณวุฒิ จำนวนหน่วยกิต ระยะเวลาในการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน ต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒

๑. หลักการของหลักสูตร

๑.๑ เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาของชาติและกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ

๑.๒ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวางเน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนสะสมผลการเรียนเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

๑.๓ เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

๑.๔ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสถานประกอบการชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการโดยยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพและสอดคล้องกับสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒. จุดหมายของหลักสูตร

๒.๑ เพื่อให้ความรู้ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพเลือกวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนสร้างสันติสุขต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

๒.๒ เพื่อให้ผู้มีปัญญามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพมีทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาทักษะด้านสุขภาวะ และความปลอดภัยตลอดจน ทักษะการจัดการสามารถสร้างอาชีพและการพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

๒.๓ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

๒.๔ เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรง และสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

๒.๕ เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานในอาชีพ

๒.๖ เพื่อตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ และโลกมีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒

๓.๑ การเรียนการสอน

๓.๑.๑ การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ สามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลรวมกันได้ สามารถขอเทียบโอนผลการเรียนและขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้

๓.๑.๒ การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการและดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงานตามแบบแผนในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ ให้คำแนะนำพื้นฐานที่ต้องใช้ในการตัดสินใจ วางแผนและแก้ไขปัญหาโดยไม่อยู่ภายใต้

การควบคุมในบางเรื่องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานในบริษัทใหม่ รวมทั้งรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นตลอดจน มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

๓.๒ การจัดการศึกษาและเวลาเรียน

การจัดการศึกษาในระบบปกติใช้ระยะเวลา ๓ ปีการศึกษา การจัดเวลาเรียน ให้ดำเนินการดังนี้

๓.๒.๑ ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น ๒ ภาคเรียนปกติหรือระบบทวิภาค ภาคเรียนละ ๑๘ สัปดาห์ รวมเวลาการวัดผลโดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

๓.๒.๒ การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ ๕ วัน ๆ ละไม่เกิน ๗ ชั่วโมง โดยกำหนดให้จัดการเรียนการสอนคาบละ ๖๐ นาที

๓.๓ การคิดหน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๑๐๓ ถึง ๑๑๐ หน่วยกิต การคิดหน่วยกิต ถือเกณฑ์ดังนี้

๓.๓.๑ รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาในการบรรยายหรืออภิปราย ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ ๑๘ ชั่วโมงต่อภาคเรียนรวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๒ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ ๓๖ ชั่วโมงต่อภาคเรียน รวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๓ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงาน หรือภาคสนาม ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือ ๕๔ ชั่วโมงต่อภาคเรียน รวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๔ การฝึกอาชีพในการศึกษาระบบทวิภาคีที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมงต่อภาคเรียน รวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๕ การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพในสถานประกอบการที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมงต่อภาคเรียน รวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๖ การทำโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพที่ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมงต่อภาคเรียน รวมเวลาการวัดผลมีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๔ โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรของประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช ๒๕๖๒ แบ่งเป็น ๓ หมวดวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังนี้

๓.๔.๑ หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง ไม่น้อยกว่า ๒๒ หน่วยกิต

๓.๔.๑.๑ กลุ่มวิชาภาษาไทย

๓.๔.๑.๒ กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

๓.๔.๑.๓ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์

๓.๔.๑.๔ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์

๓.๔.๑.๕ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

- ๓.๔.๑.๖ กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
- ๓.๔.๒ หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า ๗๑ หน่วยกิต
- ๓.๔.๒.๑ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน
- ๓.๔.๒.๒ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ
- ๓.๔.๒.๓ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก
- ๓.๔.๒.๔ ฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ
- ๓.๔.๒.๕ โครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ
- ๓.๔.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า ๑๐ หน่วยกิต
- ๓.๔.๔ กิจกรรมเสริมหลักสูตร (๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์) – หน่วยกิต
หมายเหตุ

๑. จำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชาและกลุ่มวิชาในหลักสูตรให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

๒. การพัฒนารายวิชาในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานและกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ จะเป็นรายวิชาบังคับที่สะท้อนความเป็นสาขาวิชาตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพด้านสมรรถนะวิชาชีพ ของสาขาวิชาซึ่งยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ จึงต้องพัฒนากลุ่มรายวิชาให้ครบจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด และผู้เรียนต้องเรียนทุกรายวิชา

๓. สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดรายวิชาเลือกตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและหรือพัฒนาเพิ่มตามความต้องการเฉพาะด้านของสถานประกอบการหรือตามยุทธศาสตร์ภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพที่ประเภทวิชาสาขาวิชาและสาขางานที่กำหนด

๓.๕ การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ

เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับภาคการผลิตและหรือภาคบริการหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันแล้วระยะเวลาหนึ่งทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงได้สัมผัสกับการปฏิบัติ งานอาชีพเครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ทันสมัยและบรรยากาศการทำงานร่วมกันส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทำได้คิดเป็นทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระโดยการจัดฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพต้องดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ในรูปของการฝึกงานในสถานประกอบการ แหล่งวิทยากร รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ในภาคเรียนที่ ๕ และหรือภาคเรียนที่ ๖ โดยใช้เวลารวมไม่น้อยกว่า ๓๒๐ ชั่วโมง กำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๔ หน่วยกิต กรณีสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพสามารถนำรายวิชาที่ตรงหรือสัมพันธ์กับลักษณะงานไปเรียนหรือฝึกในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในภาคเรียนที่จัดฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพได้ รวมไม่น้อยกว่า ๑ ภาคเรียน

๓.๕.๒ การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ
ข้อรายวิชาอื่น

๓.๖ โครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ

เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ ตั้งแต่ การเลือกหัวข้อหรือเรื่องที่จะศึกษา ทดลองพัฒนา และหรือประดิษฐ์คิดค้น โดยการวางแผน กำหนด ขั้นตอนกระบวนการ ดำเนินการประเมินผลสรุป และจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอ ซึ่งอาจทำเป็น รายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการนั้น ๆ โดยการจัดทำโครงการพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพต่าง ๆ ต้องดำเนินการดังนี้

๓.๖.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการ พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพที่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับสาขาวิชาในภาคเรียนที่ ๕ และหรือภาคเรียนที่ ๖ รวมจำนวน ๔ หน่วยกิต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๒๑๖ ชั่วโมง ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน ต้องจัดให้มีชั่วโมงเรียน ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กรณีที่กำหนดให้เรียนรายวิชาโครงการ ๔ หน่วยกิต หากจัดให้เรียนรายวิชาโครงการ ๒ หน่วยกิต คือ โครงการ ๑ และโครงการ ๒ ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันจัดให้มีชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่เทียบเคียงกับเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น

๓.๖.๒ การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ
ข้อรายวิชาอื่น

๓.๗ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

๓.๗.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทุกภาคเรียน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะแกนกลางและหรือสมรรถนะ วิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมระเบียบวินัยการต่อต้านความรุนแรง สารเสพติด และการทุจริต เสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทยและผลและโลก ในด้านการรักษาชาติ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ ส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ปลูกฝังจิตสำนึก และจิตอาสาในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำประโยชน์ ต่อชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนลงมือปฏิบัติประเมินผลและปรับปรุง การทำงานสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น

๓.๗.๒ การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบ กระบวนการศึกษานิเทศก์ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ

๓.๘ การจัดแผนการเรียน

เป็นการกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรที่จะดำเนินการเรียนการสอน ในแต่ละภาคเรียน โดยจัดอัตราส่วนการเรียนรู้อาชีพต่อภาคปฏิบัติ ในหมวดวิชาสมรรถนะ วิชาชีพประมาณ ๒๐ : ๘๐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้อาชีพของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

๓.๘.๑ จัดรายวิชาในแต่ละภาคเรียนโดยคำนึงถึงรายวิชาที่ต้องเรียน ตามลำดับก่อน-หลัง ความง่าย-ยาก ของรายวิชาความต่อเนื่องและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับของรายวิชา

รวมทั้งรายวิชาที่สามารถบูรณาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะของงานโครงการและหรือชิ้นงานในแต่ละภาคเรียน

๓.๘.๒ จัดให้ผู้เรียนเรียนรายวิชาบังคับในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลางหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ ในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน และกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะและกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ครบตามที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตร

๓.๘.๒.๑ การจัดรายวิชาในหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลางควรจัดกระจายทุกภาคเรียน

๓.๘.๒.๒ การจัดรายวิชาในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานโดยเฉพาะรายวิชาที่เปิดพื้นฐานของการเรียนวิชาชีพควรจัดให้เรียนในภาคเรียนที่ ๑

๓.๘.๒.๓ การจัดรายวิชาในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพ เฉพาะควรจัดให้เรียนก่อนรายวิชาในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือกและรายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรี

๓.๘.๓ จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือกและหมวดวิชาเลือกเสรีตามความถนัดความสนใจเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

๓.๘.๔ จัดรายวิชาทวิภาคีที่นำไปเรียนและฝึกในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยประสานงานร่วมกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อพิจารณากำหนดภาคเรียนที่จัดฝึกอาชีพ รวมทั้งกำหนดรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่ตรงกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ที่นำไปร่วมฝึกอาชีพในภาคเรียนนั้น ๆ

๓.๘.๕ จัดรายวิชาฝึกงานในภาคเรียนที่ ๕ หรือ ๖ ครั้งเดียวจำนวน ๔ หน่วยกิต ๓๒๐ ชั่วโมง (เฉลี่ย ๒๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต่อภาคเรียน) หรือ จัดให้ลงทะเบียนเรียนเป็น ๒ ครั้ง คือ ภาคเรียนที่ ๕ จำนวน ๒ หน่วยกิต และภาคเรียนที่ ๖ จำนวน ๒ หน่วยกิต รายวิชาละ ๑๖๐ ชั่วโมง (เฉลี่ย ๑๐ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน) ตามเงื่อนไขของหลักสูตรสาขาวิชานั้น ๆ ในภาคเรียนที่จัดฝึกงานนี้ให้สถานศึกษาพิจารณากำหนดรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่ตรงกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อนำไปเรียนและฝึกปฏิบัติในภาคเรียนที่จัดฝึกงานด้วยการจัดฝึกงานในภาคเรียนฤดูร้อนสามารถทำได้โดยไม่ต้องพิจารณาระยะเวลาในการฝึกให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด

๓.๘.๖ จัดรายวิชาโครงการในภาคเรียนที่ ๕ หรือ ๖ ครั้งเดียว จำนวน ๔ หน่วยกิต (๑๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน) หรือจะให้ลงทะเบียนเรียนเป็น ๒ ครั้ง คือ ภาคเรียนที่ ๕ และภาคเรียนที่ ๖ รวม ๔ หน่วยกิต (๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน) ตามเงื่อนไขของหลักสูตรสาขาวิชานั้น ๆ

๓.๘.๗ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแต่ละภาคเรียนภาคเรียนละไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๓.๘.๘ จัดจำนวนหน่วยกิตรวมในแต่ละภาคเรียนไม่เกิน ๒๒ หน่วยกิตสำหรับการเรียนแบบเต็มเวลาและไม่เกิน ๑๒ หน่วยกิตสำหรับการเรียนแบบไม่เต็มเวลา ส่วนภาคเรียนฤดูร้อน จัดได้ไม่เกิน ๑๒ หน่วยกิต ทั้งนี้เวลาในการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนปกติและภาคเรียนฤดูร้อนโดยเฉลี่ยไม่ควรเกิน ๓๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนการเรียนแบบไม่เต็มเวลาไม่ควรเกิน ๒๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทั้งนี้หากสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันมีเหตุผลและความจำเป็น

ในการจัดหน่วยกิตและเวลาในการจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้น อาจทำได้แต่ต้องไม่กระทบต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

๓.๙ การศึกษาระบบทวิภาคี

เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยผู้เรียนได้ใช้เวลา ส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและการเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถเพิ่มขีดความสามารถ ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนตรงตามความต้องการของผู้ใช้และเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องดำเนินการ ดังนี้

๓.๙.๑ นำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือกรวมไม่น้อยกว่า ๑๘ หน่วยกิตไปร่วมกำหนดรายละเอียดของรายวิชากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้แก่ จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบาย รายวิชา เวลาที่ใช้ฝึก และจำนวนหน่วยกิต ให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสมรรถนะวิชาชีพ ของสาขางานทั้งนี้การกำหนดจำนวน หน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงที่ใช้ฝึกอาชีพของแต่ละรายวิชาทวิภาคีให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด และให้รายงานการพัฒนาวิชาดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบด้วย

๓.๙.๒ ร่วมจัดทำแผนฝึกอาชีพพร้อมแนวการวัด และประเมินผลในแต่ละ รายวิชากับสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอาชีพและดำเนินการวัดและประเมินผลเป็นรายวิชา

๓.๙.๓ จัดแผนการเรียนระบบทวิภาคีตามความพร้อมของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันโดยนำรายวิชาอื่นที่สอดคล้อง กับลักษณะงานของสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ไปจัดร่วมด้วยก็ได้

๓.๑๐ การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือ เทียบเท่าและมีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

๓.๑๑ การประเมินผลการเรียน

เน้นการประเมินสภาพจริงทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

๓.๑๒ การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

๓.๑๒.๑ ได้รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตสะสมในทุกหมวดวิชาครบถ้วน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา และตามแผนการเรียนที่สถานศึกษา กำหนด

๓.๑๒.๒ ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐

๓.๑๒.๓ ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

๓.๑๒.๔ ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนการเรียน
ที่สถานศึกษากำหนดและ”ผ่าน”ทุกภาคเรียน

๓.๑๓ การพัฒนารายวิชาในหลักสูตร

๓.๑๓.๑ หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลางสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน
สามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มวิชาเพื่อเลือกเรียนนอกเหนือจากรายวิชาที่กำหนดให้เป็น
วิชาบังคับได้โดยสามารถพัฒนาเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุม
สาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์
กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในสัดส่วนที่เหมาะสมโดยพิจารณาจาก
มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง

๓.๑๓.๒ หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพลานสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน
สามารถเพิ่มเติมรายละเอียดของรายวิชาในแต่ละกลุ่มวิชาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
และสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือกได้ตามความต้องการของสถาน
ประกอบการ หรือยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
ทั้งนี้ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์สาขาวิชาและสมรรถนะวิชาชีพสาขางานด้วย

๓.๑๓.๓ หมวดวิชาเลือกเสรีสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถ
พัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการของสถานประกอบการชุมชนท้องถิ่น หรือยุทธศาสตร์
ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและหรือเพื่อการศึกษาต่อ ทั้งนี้การกำหนด
รหัสวิชา จำนวนหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงเรียน ให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

๓.๑๔ การปรับปรุงแก้ไขพัฒนารายวิชากลุ่มวิชาและการอนุมัติหลักสูตร

๓.๑๔.๑ การพัฒนาหลักสูตรหรือการปรับปรุงสาระสำคัญของหลักสูตร
ตามเกณฑ์มาตรฐาน คุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาโดยความเห็นชอบ
ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๓.๑๔.๒ การอนุมัติหลักสูตรให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๓.๑๔.๓ การประกาศใช้หลักสูตรให้ทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๑๔.๔ การพัฒนารายวิชาหรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติมสถานศึกษาอาชีวศึกษา
หรือสถาบันสามารถดำเนินการได้โดยต้องรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ

๓.๑๕ การประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัด
การเรียนการสอนไว้ให้ชัดเจนอย่างน้อยประกอบด้วย ๔ ด้านคือ

๓.๑๕.๑ หลักสูตรที่ยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ

๓.๑๕.๒ ครู ทรัพยากรและการสนับสนุน

๓.๑๕.๓ วิธีการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล

๓.๑๕.๔ ผู้สำเร็จการศึกษา

ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา จัดให้มีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการหลักสูตรเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่อยู่ใน ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๕ ปี

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗

๑. หลักการของหลักสูตร

๑.๑ เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนากำลังคนระดับ เทคนิคให้มีสมรรถนะมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรง ตามความต้องการของสถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติทั้งในระดับชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

๑.๒ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะ เฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนสะสมผลการเรียนเทียบความรู้และประสบการณ์ จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

๑.๓ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิปฏิบัติได้จริงมีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี

๑.๔ เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

๑.๕ เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสถานประกอบการชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒. จุดหมายของหลักสูตร

๒.๑ เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตสามารถศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

๒.๒ เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ

๒.๓ เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในงาน อาชีพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

๒.๔ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กรสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดีและมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียนวิชาชีพ

๒.๕ เพื่อให้มีปัญญา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการ จัดการการตัดสินใจและการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ ความรู้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพและการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

๒.๖ เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจเหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั้น

๒.๗ เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงามต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคมเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

๒.๘ เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศโดยเป็นกำลังสำคัญด้านการผลิตและให้บริการ

๒.๙ เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช

๒๕๕๗

๓.๑ การเรียนการสอน

๓.๑.๑ การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ผู้เรียนสามารถลงทะเลียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถเทียบโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

๓.๑.๒ การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในการแก้ปัญหา และจัดการทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการ ริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ผู้อื่น และหมู่คณะเป็นอิสระในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหรือจัดการงานผู้อื่น มีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงานและการประเมินผล รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

๓.๒ การจัดการศึกษาและเวลาเรียน

๓.๒.๑ การจัดการศึกษาในระบบปกติสำหรับผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาและสาขาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดใช้ระยะเวลา ๒ ปีการศึกษา ส่วนผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าต่างประเภทวิชา และสาขาวิชาที่กำหนดใช้ระยะเวลาประมาณ ๓ ปีการศึกษา

๓.๒.๒ การจัดเวลาเรียนให้ดำเนินการดังนี้

๓.๒.๒.๑ ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น ๒ ภาคเรียนปกติหรือระบบทวิภาค ภาคเรียนละ ๑๘ สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาชีวศึกษาเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

๓.๒.๒.๒ การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ ๕ วัน ๆ ละไม่เกิน ๗ ชั่วโมงโดยกำหนดให้การจัดการเรียนการสอนคาบละ ๖๐ นาที

๓.๓ หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรระหว่าง ๘๓ – ๙๐ หน่วยกิต การคิดหน่วยกิต ถือเป็นเกณฑ์ดังนี้

๓.๓.๑ รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายไม่น้อยกว่า ๑๘ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๒ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาการทดลอง หรือฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า ๓๖ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๓ รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงานหรือภาคสนาม ไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๔ รายวิชาที่ใช้ในการศึกษาระบบทวิภาคี ไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๓.๕ การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ ในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการไม่น้อยกว่า ๓๒๐ ชั่วโมง เท่ากับ ๔ หน่วยกิต

๓.๓.๖ การทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพไม่น้อยกว่า ๕๔ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต

๓.๔ โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช ๒๕๕๗ แบ่งเป็น ๓ หมวดวิชาและกิจกรรมหลักสูตรดังนี้

๓.๔.๑ หมวดวิชาทักษะชีวิต

๓.๔.๑.๑ กลุ่มทักษะภาษาและการสื่อสาร

๓.๔.๑.๒ กลุ่มทักษะการคิดและการแก้ปัญหา

๓.๔.๑.๓ กลุ่มทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต

๓.๔.๒ หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ

๓.๔.๒.๑ กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน

๓.๔.๒.๒ กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ

๓.๔.๒.๓ กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก

๓.๔.๒.๔ ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

๓.๔.๒.๕ โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

๓.๔.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี

๓.๔.๔ เสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิต ของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตร ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชาของรายวิชา แต่ละหมวดวิชาสถานศึกษาอาจศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และหรือพัฒนาได้ตามความเหมาะสมตามยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งนี้ สถานศึกษาอาจศึกษาหรือสถาบันต้องกำหนดรหัสวิชาจำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๓.๕ การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับภาคการผลิตและหรือภาคบริการ หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกหัด หรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันแล้วระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้สัมผัสกับการปฏิบัติงานอาชีพ เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และบรรยากาศการทำงานร่วมกันส่งเสริมการฝึกทักษะการสื่อสารการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทำได้ คิด เป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยการจัดฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพต้องดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในรูปของการฝึกงานในสถานประกอบการ แหล่งวิทยากร รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยใช้เวลารวมไม่น้อยกว่า ๓๒๐ ชั่วโมงกำหนดให้มีค่าเท่ากับ ๔ หน่วยกิต โดยให้นำรายวิชา ในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพที่ตรงหรือสัมพันธ์กับลักษณะงานไปเรียนหรือฝึกในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ได้โดยใช้เวลาร่วมกับการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพไม่น้อยกว่า ๑ ภาคเรียน

๓.๕.๒ การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

๓.๖ โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

เป็นรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าบูรณาการความรู้ทักษะและประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจในลักษณะงานวิจัย ตั้งแต่การเลือกหัวข้อหรือเลือกเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า การวางแผน การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ การดำเนินงาน การประเมินผลและการจัดทำรายงาน ซึ่งอาจทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของโครงการนั้น ๆ โดยการจัดทำโครงการดังกล่าวต้องดำเนินการดังนี้

๓.๖.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพในภาคเรียนที่ ๓ และหรือภาคเรียนที่ ๔ รวมจำนวน ๔ หน่วยกิต ใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๒๑๖ ชั่วโมงทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีชั่วโมงเรียน ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กรณีที่ใช้รายวิชาเดียวหากจัดให้มีโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ๒ รายวิชา คือ โครงการ ๑ และโครงการ ๒ ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันจัดให้มีชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ที่เทียบเคียงกับเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

๓.๗ การศึกษาระบบทวิภาคี

เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี สามารถเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

อาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องนำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มทักษะวิชาเลือกไปรวมกำหนดรายละเอียดของรายวิชา ได้แก่ จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เวลาที่ใช้ในการฝึก และจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐรวมทั้งสมรรถนะวิชาชีพของสาขางานพร้อมจัดทำแผนฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผล ในแต่ละรายวิชาทั้งนี้อาจนำรายวิชาอื่นในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพไปจัดรวมด้วยก็ได้จำนวนหน่วยกิตและจำนวนชั่วโมงที่ใช้ฝึกอาชีพของแต่ละรายวิชาทวิภาคีให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดและให้รายงานการพัฒนารายวิชาให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ

๓.๘ การเข้าเรียน

ผู้เข้าเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติดังนี้

๓.๘.๑ พื้นความรู้ สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าและผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชาการเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในหลักสูตร สาขาวิชา และการตัดสินผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๕๗ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓.๘.๒ คุณสมบัติ คุณสมบัติของผู้เข้าเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช ๒๕๕๗ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓.๙ การประเมินผลการเรียน

เน้นการประเมินสภาพจริงทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช ๒๕๕๗ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓.๑๐ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

๓.๑๐.๑ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทุกภาคเรียน เพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยของตนเอง การต่อต้านความรุนแรง และสารเสพติด ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์การทำงาน ปลูกฝังจิตสำนึกหรือและเสริมสร้างการเป็นพลเมืองไทย และพลโลกใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นรวมทั้งการทะนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงานทั้งนี้สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น

๓.๑๐.๒ การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช ๒๕๕๗ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓.๑๑ การจัดทำแผนการเรียน

การจัดทำแผนการเรียน เป็นการกำหนดรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรที่จะดำเนินการสอนในแต่ละภาคเรียน โดยจัดอัตราส่วนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพ ประมาณ ๔๐ : ๖๐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละสาขาวิชา

๓.๑๒ การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

๓.๑๒.๑ ได้รายวิชาและจำนวนหน่วยกิตสะสมในหมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาทักษะวิชาชีพและหมวดวิชาเลือกเสรี ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชา และสาขาวิชาที่และตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด

๓.๑๒.๒ ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐

๓.๑๒.๓ ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

๓.๑๒.๔ ได้เข้าร่วมปฏิบัติการกิจกรรมเสริมหลักสูตรและ”ผ่าน”ทุกภาคเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด

๓.๑๓ การพัฒนารายวิชาในหลักสูตร

๓.๑๓.๑ หมวดวิชาทักษะชีวิต สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มวิชาของหมวดวิชาทักษะชีวิต ในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชา สุขศึกษาและพลศึกษา ในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาทักษะชีวิต

๓.๑๓.๒ หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพโดยเฉพาะในแผนการจัดการเรียนรู้ และหรือพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกได้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์สาขาวิชา และมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพสาขาวิชา ตลอดจนความชำนาญเฉพาะด้านของสถานประกอบการ หรือสถานยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๓.๑๓.๓ หมวดวิชาเลือกเสรี สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความชำนาญเฉพาะด้านของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น หรือสถานยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และหรือเพื่อการศึกษต่อทั้งนี้การกำหนดรหัสวิชาจำนวนหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงเรียนให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด

๓.๑๔ การปรับปรุงแก้ไขพัฒนารายวิชากลุ่มวิชาและการอนุมัติหลักสูตร

๓.๑๔.๑ การพัฒนาหลักสูตรหรือการปรับปรุงสาระสำคัญของหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาหรือสถานศึกษาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอาชีวศึกษา

๓.๑๔.๒ การอนุมัติหลักสูตรให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา

๓.๑๔.๓ การประกาศใช้หลักสูตรให้ทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๑๔.๔ การพัฒนารายวิชาหรือกลุ่มวิชาเพิ่มเติมสถานศึกษาอาชีวศึกษา
หรือสถาบันสามารถดำเนินการได้โดยต้องรายงานให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ

๓.๑๕ การประกันคุณภาพหลักสูตร

ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจนอย่างน้อยประกอบด้วย
สี่ประเด็นคือ

๓.๑๕.๑ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

๓.๑๕.๒ การบริหารหลักสูตร

๓.๑๕.๓ ทรัพยากรการจัดการอาชีวศึกษา

๓.๑๕.๔ ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา
จัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๕ ปี

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

พ.ศ. ๒๕๐๙ จากแนวคิดและวิสัยทัศน์อันกว้างไกลด้านการศึกษาของผู้บังคับหน่วย
พลตรี พล ศรินทุ อติตเจ้ากรมการขนส่งทหารบก และคณะนายทหาร ผู้ร่วมก่อตั้ง “โรงเรียนช่างกล
ขส.ทบ.” ที่เห็นวาระถยนต์ของกองทัพบกที่ชำรุดและได้จำหน่ายแล้ว เป็นจำนวนมาก ถ้าจะได้นำมา
เป็นเครื่องช่วยฝึกกับนักเรียน ก็จะทำให้เกิดผลประโยชน์มหาศาล กรมการขนส่งทหารบก จึงได้ขอ
นโยบายจากกองทัพบกจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาเปิดสอนแผนกวิชาช่างยนต์ เพื่อจะได้นำทรัพยากร
ของกรมการขนส่งทหารบกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และช่วยเหลือส่งเสริมการศึกษาของ
บุตรหลานข้าราชการกองทัพบก ตลอดจนชุมชน และบุคคลทั่วไป ให้มีสถานที่ศึกษาในประเภท
อาชีวศึกษาและมีความรู้ไปประกอบอาชีพได้ กรมการขนส่งทหารบก ได้ดำเนินการจนได้รับอนุมัติ
จากกองทัพบกให้ใช้อาคารไม้ในบริเวณโรงเรียนทหารขนส่ง กรมการขนส่งทหารบก เป็นที่ตั้งโรงเรียน
ช่างกล ขส.ทบ. และได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๙
ให้โรงเรียนช่างกล ขส.ทบ. เป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาโรงเรียนแรกของกองทัพบก มีวิถยฐานะเทียบเท่า
โรงเรียนอาชีวศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล

ต่อมากองทัพบกได้เล็งเห็นความสำคัญจากชื่อเสียงและผลงานของโรงเรียน ช่างกล ขส.ทบ.
ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ยอมรับในกลุ่มโรงเรียนอาชีวะตลอดจนบุคคลทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการยกย่องให้
เป็นโรงเรียนตัวอย่าง จึงได้รับการลงมติจากการประชุมคณะกรรมการอำนวยการสวัสดิการข้าราชการ
กองทัพบก โดยมี พลโท เต็ม หอมเศรษฐี ผช.ผบ.ทบ. ในขณะนั้นเป็นประธาน ให้แปรสภาพเป็น
“โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์” ได้ตามระเบียบ

พ.ศ. ๒๕๑๕ พลเอก ประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ได้อนุมัติเงิน
กองทัพบก จำนวน ๔,๑๐๗,๐๐๐ บาท ให้กรมการขนส่งทหารบกดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียน
๓ ชั้น ๑ หลัง โรงฝึกงาน ๒ หลัง และโรงอาหาร ๑ หลัง

พ.ศ. ๒๕๑๗ โรงเรียนได้รับการอนุเคราะห์จากกองทัพบก โดย พลเอก กฤษณ์ สีวะรา ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ได้อนุมัติเงินจำนวน ๓,๖๐๙,๑๘๕ บาท ดำเนินการก่อสร้างโรงฝึกงาน ๓ หลัง และซื้ออุปกรณ์การฝึกจำนวนหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาของนักเรียน

พ.ศ. ๒๕๒๓ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนซึ่งมี พลตรี ภังการ สุจริตกุล เจ้ากรมการขนส่งทหารบกในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการ ได้พิจารณาเพิ่มสาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลังขึ้นในโรงเรียน

พ.ศ. ๒๕๒๗ โรงเรียนได้รับนโยบายจาก พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ซึ่งได้กรุณามาตรวจเยี่ยมโรงเรียนและด้วยความมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จึงให้นโยบายในการบริหารโรงเรียน ดังนี้

๑. ให้โรงเรียนขยายชั้นเรียนเป็นปี ๔-๕ คือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกช่างยนต์

๒. ให้นักเรียนชั้นปีที่ ๑ ทุกคน ได้รับการเรียนวิชารักษาดินแดน และสามารถเรียนต่อได้จนถึงชั้นปีที่ ๕

๓. เมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นปีที่ ๕ ในหลักสูตรการเรียนและวิชารักษาดินแดนแล้ว มีโอกาสบรรจุในอัตราตามความจำเป็นของราชการ

นอกจากนั้น พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก ยังได้กรุณาอนุมัติเงินงบประมาณจากกองทัพบก ให้สร้างอาคารเรียน ๓ ชั้น ๑๒ ห้องเรียน ๑ หลัง คณะกรรมการบริหาร ซึ่งมี พลตรี มานะ วรามิตร เจ้ากรมการขนส่งทหารบก ในขณะนั้นเป็นประธานได้ให้ พันเอก ปริมล ปัทมะสุนทร รองผู้บัญชาการโรงเรียนทหารขนส่ง และผู้จัดการโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ในขณะนั้น เป็นผู้รับนโยบายดำเนินการตามกรรมวิธีและในปีการศึกษา ๒๕๒๗ ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้โรงเรียนฯ เปิดสอนถึงชั้นปีที่ ๕ ระดับ ปวส. และกรมการรักษาดินแดนได้อนุมัติให้นักเรียนชั้นปีที่ ๑ เรียนวิชาทหารชั้นปีที่ ๑ โดยไม่คิดผลการเรียน ได้เป็นโรงเรียนแรก

พ.ศ. ๒๕๓๗ กรมการขนส่งทหารบกโดยคณะกรรมการบริหารโรงเรียนฯ ได้พิจารณาเห็นว่ากรมการขนส่งทหารบกมีขีดความสามารถทางด้านอุปกรณ์การบินและมีบุคลากรเพียงพอสมควร เปิดสอนสาขางานช่างซ่อมบำรุงอากาศยานอีกสาขาหนึ่งจึงได้ดำเนินการประสานกับกระทรวงศึกษาธิการ ทำหลักสูตรสาขางานช่างซ่อมบำรุงอากาศยานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แล้วรับนักเรียนที่จบแผนกช่างยนต์ (ปวช.) เข้าศึกษาต่ออีกสาขาหนึ่ง และเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ พลเอก วิมล วงศ์วานิช ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นได้มาเป็นประธานในพิธีเปิดหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โรงเรียนจึงเปิดทำการสอนภาคปกติสาขางานช่างซ่อมบำรุงอากาศยาน และภาคปายสอนสาขางานเทคนิคยานยนต์

พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนได้พิจารณาว่า โรงเรียนสามารถเป็นแหล่งความรู้ที่เหมาะสมเห็นควรเปิดทำการสอนพลทหารก่อนปลดประจำการให้มีอาชีพ แต่เนื่องจากการเปิดสอนในหลักสูตรต้องเป็นไปตามกฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นโรงเรียน จึงได้เปิดโรงเรียนเพื่อการนี้ ภายใต้ชื่อ “โรงเรียน ช่างกล ขส.ทบ.” ให้ทำการสอนพลทหารก่อนปลดประจำการโดยมีหลักสูตรช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็ก, จักรยานยนต์, ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และสอนขับรถยนต์และได้เปิดสอนในปีการศึกษา ๒๕๔๓ เป็นปีแรก

พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า โรงเรียนควรเปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง-สาขางานเครื่องกลไฟฟ้า อีกสาขาหนึ่ง และได้เปิดสอนในปีการศึกษา ๒๕๔๓ เป็นปีแรก

พ.ศ. ๒๕๕๖ โรงเรียนได้ย้ายเข้าที่ตั้งถาวรแห่งใหม่ พื้นที่ ๒๒ ไร่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ กองคลังแสง กรมสรรพาวุธทหารบกเดิม ตามข้อตกลงโครงการก่อสร้างอาคารรัฐสภาแห่งใหม่ระหว่างรัฐสภา กับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กรมราชองครักษ์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การอุตสาหกรรมทั่วไป และกรมธนารักษ์ เมื่อ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๑ พื้นที่ทั้งหมด ๒๖๕ ไร่ ๒ งาน ๗ ตร.วา วงเงินก่อสร้างทั้งโครงการ ๒,๓๗๓,๐๓๑,๘๐๐ บาท (รร.ทบอ.ช่างกล ชส.ทบ., รร.ชส.ชส.ทบ., กองคลัง ชส.ทบ., แผนกซ่อมบำรุง เรือ ร้อย.ชส.เรือ บ้านพักและอาคารสันทนาการ)

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. จึงมีเป้าหมายการดำเนินการตามเจตนารมณ์อันแน่วแน่ของกองทัพบกที่ต้องการสนับสนุนการศึกษา ตลอด ๕๑ ปีที่ผ่านมาโรงเรียน มุ่งมั่นผลิตบุคลากรเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยยึดหลักปรัชญาของโรงเรียนคือ “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม”

สภาพปัจจุบัน

เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา สาขาวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองทัพบก โดยมีเจ้ากรรมการขนส่งทหารบก เป็นผู้รับใบอนุญาตและเจ้าของโรงเรียนโดยตำแหน่ง

จำนวนนักเรียน - นักศึกษา

๑. จำนวนนักเรียน-นักศึกษาปัจจุบัน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประมาณ ๑,๔๐๐ นาย

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประมาณ ๔๐๐ นาย

๒. จำนวนนักเรียน-นักศึกษาที่จบการศึกษาแล้ว ประมาณ ๒๙,๐๐๐ นาย

สาขาที่เปิดสอน และหลักสูตร

๑. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๕๖ เปิดสอน ๒ สาขาวิชา ได้แก่

๑.๑ สาขาวิชาช่างยนต์ สาขางานยานยนต์

๑.๒ สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง สาขางานไฟฟ้ากำลัง

๒. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๗ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ภาคปกติ เปิดสอน ๑ สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาช่างอากาศยาน สาขางานช่างอากาศยาน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคบ่าย เปิดสอน ๒ สาขาวิชา ดังนี้

๒.๑ สาขาวิชาเทคนิคเครื่องกล สาขางานเทคนิคยานยนต์

๒.๒ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขางานไฟฟ้ากำลัง

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระบบทวิภาคีเปิดสอน ๒ สาขาวิชา ดังนี้
 ๒.๓ สาขาวิชาเทคนิคเครื่องกล สาขางานเทคนิคยานยนต์
 ๒.๔ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขางานไฟฟ้ากำลัง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

๑. ระเบียบวินัย

เป็นสิ่งที่สังคมพึงปรารถนา และควรปลูกฝังแก่นักเรียน นักศึกษาและเยาวชน เมื่อคนในสังคมมีระเบียบวินัยย่อมส่งผลให้สังคมมีความสงบสุข

๑.๑ ความหมายของระเบียบวินัย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๔ : ออนไลน์) ให้ความหมายของคำว่า “ระเบียบ” ว่า หมายถึงแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ เช่น ระเบียบวินัย ระเบียบข้อบังคับ ต้องปฏิบัติตามระเบียบ หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ถูกลำดับ ถูกที่เป็นแถวเป็นแนว มีลักษณะเรียบร้อย เช่น เขาทำงานอย่างมีระเบียบ และให้ความหมายคำว่า “วินัย” ว่าหมายถึงระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ เช่น วินัยทหาร ทหารต้องยึดมั่นในวินัย หรืออีกความหมายหนึ่งคือ สิกขาบทของพระสงฆ์

คำนิยามหลักของคนไทย ๑๒ ประการ ข้อ ๘ ระบุว่า “มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่” ได้นิยามไว้ว่า เป็นการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายไทยมีความเคารพและอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่

อัมพร กาทอง (๒๕๕๙ : ๗) ให้ความหมายความมีระเบียบวินัยว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมากเอง ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

พนัส หันนาคิน และคณะ (๒๕๔๒ : ๓๘) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง กติกา และกฎหมาย ตามที่สังคมได้วางไว้ หรือตามที่ถูกกลุ่มได้ตกลง ซึ่งจะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และความปลอดภัย

มอริสัน (Morrison, 1995 : 468 อ้างถึงใน กุลยา ตันติพลาชีวะ, ๒๕๔๒ : ๗๙) ได้ให้ความหมายของวินัยทางสังคมว่า วินัย คือความประพฤติและการปฏิบัติจากการฝึก และปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นแบบแผนของการแสดงออกไปตลอดชีวิต ในแง่ของการสอนวินัย จะหมายถึงกระบวนการช่วยเด็กให้พัฒนาพฤติกรรมที่ดี ด้วยการเรียนรู้การควบคุม กำกับพฤติกรรมของตนให้เกิดขึ้นเป็นของตนเองด้วยตนเอง และติดตัวไปตลอดชีวิต พ่อแม่คือบุคคลสำคัญที่ต้องแนะนำ ให้เด็กได้พัฒนาการควบคุมตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง ด้วยความฉลาดและความเข้าใจต่ออารมณ์วินัยของตนหรือปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น

พระธัมมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (๒๕๔๓ : ๖๒) ได้ให้ความหมายของ วินัย ไว้ว่า คือ เครื่องฝึกพฤติกรรมอยู่ในส่วนของศีล วินัย คือ ศีลระดับบัญญัติทางสังคม ส่วนศีล คือ ส่วนที่เป็น

ธรรมชาติที่เป็นคุณสมบัติในตัวคน เมื่อคนปฏิบัติวินัยจนเกิดความเคยชิน พฤติกรรมนั้นแพร่ขยายไปในสังคมก็จะกลายเป็นวัฒนธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วินัย คือ ระเบียบการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมในสังคม และศีล คือความเป็นผู้ตั้งอยู่ในวินัย

คำว่า “วินัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “DISCIPLINE” มาจากคำว่า “DISCIPLINE” แปลว่า ผู้ปฏิบัติตามซึ่ง Webster’s New World College Dictionary อธิบายว่า

๑. สาขาวิชาความรู้หรือการเรียนรู้ (A Branch of Knowledge or Learning)
๒. การฝึกอบรมซึ่งจะพัฒนาการควบคุมตนเองอุปนิสัยหรือเป็นระเบียบและประสิทธิภาพ (Training That Develops Self-Control, Character or Orderliness and Efficiency) รวมถึงการควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อบังคับใช้ (Strict Control to Enforce Obedience)
๓. ผลการฝึกอบรม คือ การควบคุมตนเอง ความประพฤติที่เป็นระเบียบ (The result of Such Training or Control ; A. Self-Control of Orderly Conduct) และการยอมรับหรือการปฏิบัติตามการบังคับบัญชาและการควบคุม (B. Acceptance of or Submission to Authority and Control)
๔. คำสั่งสอน ข้อปฏิบัติตามหลักศาสนา (A System of Rules, as for a Church or Monastic Order)
๕. การปฏิบัติการณ์เพื่อแก้ไขความประพฤติหรือลงโทษ (Treatment That Corrects or Punishes)

วินัย พัฒนรัตน์ และคณะ (๒๕๔๖ : ๙) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง ประกาศ ระเบียบโรงเรียน เป็นต้น

ชลดา สอนศิริ (๒๕๕๙ : ๑๗) ได้ให้ความหมายของวินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน และข้อบังคับข้อปฏิบัติและกติกาต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเพื่อความ สุข ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และความปลอดภัย หากไม่ปฏิบัติตามอาจจะเกิดความเสียหาย หรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นเหตุให้เกิดความผิดและลงโทษในที่สุด

จากความหมายของระเบียบวินัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ระเบียบวินัย คือ ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงออกนอกกลุ่มนอกทางก่อให้เกิดความ สงบสุข และความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

๑.๒ ประเภทของระเบียบวินัย

สุชา และสุรางค์ จันทร์เอม (๒๕๑๘ : ๑๕๔) ได้แบ่งวินัยออกเป็น ๒ ประเภท

๑. วินัยในตนเอง คือ กระบวนการหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยตนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เรียกว่าดี

๒. วินัยในหมู่คณะ คือ การใช้ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดสถานที่ซึ่งจูงให้มีการปฏิบัติงาน โดยมุ่งถึงความสำเร็จอันดี ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๙ : ๒-๖๓) ได้จำแนกระเบียบวินัยออกเป็น ๓ ประเภท ดังปรากฏในเอกสารคำสอนชุดการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามดังนี้

๑. การมีระเบียบวินัยในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผล และเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาตนเองด้วยการจัดตารางเวลาไว้สำหรับศึกษาเล่าเรียนและการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามตารางดังกล่าวได้มีความตั้งใจเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอในทุก ๆ วิชา มีการเตรียมตัวอ่านบทเรียนมาก่อนที่จะถึงเวลาเรียนและทบทวนบทเรียนทุกครั้งภายหลังจากการเรียน เข้าเรียนตรงเวลา ไม่ร่อคำตอบจากเพื่อน อีกทั้งต้องไม่เปิดโอกาสยินยอมให้เพื่อนลอกคำตอบ ในเวลาสอบ มีการเตรียมอุปกรณ์การเรียนอย่างครบถ้วนพร้อมสำหรับการใช้อยู่ตลอดเวลา

๒. การมีระเบียบวินัยที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่นักเรียนสามารถควบคุมตนเองในการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มีการตกแต่งที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่ ไม่รับประทานอาหารในห้องนอน จัดที่ภายในบ้านให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งต้องไม่คุยหัวเราะจัดงานสังสรรค์ ตลอดทั้งการเปิดโทรทัศน์เสียงดังรบกวนผู้อื่น

๓. การมีระเบียบวินัยในสังคมหมายถึงการที่นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เคารพปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ ละเว้นการใช้อิทธิฤทธิ์โดยรับบริการและให้บริการที่เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง อีกทั้งมีมารยาทในการใช้ถนน การขับขี่ยานพาหนะโดยการปฏิบัติตามกฎจราจร และมีการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบวินัยและกฎหมาย

หวน พินทุพันธ์ (๒๕๒๘ : ๙๖ - ๙๗) ประเภทของวินัยที่ใช้กันอยู่ในสถานศึกษาแบ่งออกได้ ๓ ประเภทคือ วินัยเฉียบขาดแบบทหาร วินัยแบบดำเนินการให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน นักศึกษาและวินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบ

๑. วินัยเฉียบขาดแบบทหาร ใช้ในกรณีที่ถือว่านักเรียนยังไม่รู้จักรับผิดชอบชั่วดี จึงต้องมีการควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษผู้ปฏิบัติไม่ได้เป็นผู้ออกระเบียบ ปฏิบัติ ข้อดี คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ประพฤติตนในทางที่ดีก็จะคิดเป็นนิสัย และมีความประพฤติดีติดตัวไปในภายหน้า ข้อเสีย คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามจะไม่เห็นคุณค่าของการประพฤติดี จะรู้สึกว่าการปราศจากเหตุผลและไม่เต็มใจ

๒. วินัยแบบดำเนินการให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนนักศึกษา ยึดหลักว่าถ้าได้ สิ่งที่น่าสนใจแล้ว ผู้ได้จะรู้สึกสบายใจ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อดี คือ ผู้ปฏิบัติพร้อมจะปฏิบัติตนในทางที่ตนสนใจ ข้อเสีย คือ สถานศึกษาไม่อาจดำเนินการตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนได้มากนัก

๓. วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบ รู้จักเกียรติของตนเอง ถือเป็นวินัยที่มีคุณค่า เพราะเกิดกับความรับผิดชอบและเกียรติของตนเองในสังคม สถานศึกษาจะช่วยให้เกิดวินัยได้ด้วยการหาวิธีการก่อให้เกิดความรักนับถือเกลียดและรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง

สมชาย ฐานวุฒิมโฒ (๒๕๓๙ : ๗๒ - ๗๔) ได้กล่าวถึง วินัย ว่าแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. วินัยที่ทางโลก หมายถึง ระเบียบสำหรับควบคุมคนในสังคมแต่ละแห่งเป็นข้อตกลงของคนในสังคมนั้นที่จะให้ทำ หรือไม่ทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งบางครั้งเราเรียกชื่อแยกแยะออกไปหลายอย่าง เช่น กฎหมายพระราชบัญญัติ กฎระเบียบ ธรรมเนียมประเพณี คำสั่ง ประกาศ กติกา ฯลฯ ซึ่งสิ่งเรานี้รวมเรียกว่าวินัยทางโลกทั้งสิ้น

๒. วินัยทางธรรม เนื่องจากเราเป็นชาวพุทธมีทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ดังนั้นวินัยทางพุทธศาสนาจึงมี ๒ ประเภทคือ

๒.๑ อนาคาริยวินัย เป็นวินัยสำหรับผู้ออกบวช ได้แก่ วินัยของพระภิกษุสามเณร มีจุดมุ่งหมายสูงสุดของนักบวชมี ๔ ประการ คือ ปาฏิโมกขสังวร คือ การสำรวมในศีล ๒๒๗ ข้ออินทรีสังวร คือ สำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อาชีวปาริสุทธิสังวร คือ การสำรวมในการเลี้ยงชีพ และปัจเจกเวชณะ คือ สำรวมในการบริโภค จะต้องพิจารณาก่อนฉันอาหาร ถือเป็นวินัยของผู้หมดกิเลส ผู้หมดกิเลสได้ต้องมีปัญญา ผู้มีปัญญาอย่างยิ่งได้จะต้องมีสมาธิอย่างยิ่ง ผู้มีสมาธิอย่างยิ่งต้องอยู่บนฐานของศีลอย่างยิ่ง

๒.๒ อคาริยวินัย วินัยสำหรับผู้ครองเรือน หรือประชาชนชาย หญิง ทั่วไปเป็นคนเต็มคน ถือว่าศีลเป็นเครื่องประดับอย่างประเสริฐสุด

อุมาพร ตรังคสมบัติ (๒๕๔๒ : ๒๗ - ๓๙) ได้กล่าวว่าวินัยของเด็กมี ๕ ประเภท คือ

๑. วินัยความประพฤติทั่วไป เช่น

- ๑.๑ เก็บข้าวของที่เป็นที่เป็นที่
- ๑.๒ ตรงต่อเวลา
- ๑.๓ ปฏิบัติตามกฎระเบียบและคำสั่ง
- ๑.๔ รู้จักกาลเทศะรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร
- ๑.๕ ประพฤติตนเหมาะสมกับวัย

๒. วินัยในกิจวัตรประจำวัน เช่น

๒.๑ มีระเบียบวินัยในตนเอง เช่น รักษาร่างกายได้สะอาดสะอาด แต่งตัวเรียบร้อย เก็บข้าวของของตนเองได้เป็นที่ ทำกิจวัตรตามกำหนดเวลา

๒.๒ ดูแลช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย

๓. วินัยในการเรียน เช่น รับผิดชอบในการเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม ทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียนเองได้โดยไม่ต้องสั่ง

๔. วินัยในการทำงาน เช่น

๔.๑ มีความรับผิดชอบ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใดก็ทำจนสำเร็จและทำอย่างเต็มความสามารถ

๔.๒ รักษาคำพูดหรือคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น

๕. วินัยในการควบคุมตนเอง เช่น ควบคุมอารมณ์ได้ดีตามสมควร ไม่โมโห ฉุนเฉียว เมื่อถูกขัดใจ ไม่โกรธจนควบคุมตนเองไม่ได้ อดทนต่อความยากลำบากได้ตามวัย

พนัส หันนาคินทร์ (๒๕๔๒, หน้า ๓๒ - ๕๑) ได้กล่าวถึงประเภทของวินัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. วินัยในตนเอง (Self – discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เลือกไว้ดี ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วจะลดปัญหาด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มาก การควบคุมและการคุ้มครองกอดจะสะดวกสบาย เพราะตนเองต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมตนเองให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักรับผิดชอบปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่มีความรับผิดชอบมีข้อดี คือ

๑.๑ การรู้จักบังคับตนเองและมีกำลังใจที่จะกระตุ้นเตือนให้ตนเองปฏิบัติสิ่งที่ปรารถนา

๑.๒ การปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่ตนเองมีหน้าที่อยู่โดยไม่มีใครมาบังคับให้ทำงานสำเร็จเรียบร้อยตามเวลา

๑.๓ ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และตรงต่อเวลาสนใจตั้งใจขยันทำงานเต็มความสามารถ

๑.๔ ไม่คิดเอาเปรียบเมื่อทำงานกับหมู่คณะ

๑.๕ เป็นที่ยอมรับของสังคม

๒. วินัยส่วนรวม หรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External authority discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอก เพื่อบังคับให้ส่วนร่วมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางตอนกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกาย และวินัยในเรื่องความเคารพ ซึ่งมีข้อดี คือ รักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดีและควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น คือ

๒.๑ สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดีและควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

๒.๒ รู้จักดำเนินการงานได้ผลร่วมกับส่วนรวม

๒.๓ สามารถควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความต้องการและข้อตกลงของหมู่คณะ

๒.๔ สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดีจึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

ส่วนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๔ : ๑๐๐) ได้กล่าวถึงประเภทของระเบียบวินัยไว้ในเอกสารเสริมความรู้สำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยจริยศึกษาดังนี้

๑. ระเบียบวินัยภายนอก

๑.๑ การรักษาระเบียบวินัยในการบริโภค เช่น การรับประทานอาหาร ให้ถูกหลักอนามัย และสุขวิทยา รับประทานอาหารเป็นเวลา มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหาร

๑.๒ การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค เช่น การรักษาร่างกาย เสื้อผ้าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

๑.๓ การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ เช่น การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งในสำนักงาน วัดวาอาราม สถานที่ราชการ และสาธารณะสถาน ต่าง ๆ โดยการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสถานที่นั้นนั้น

๑.๔ การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง เช่น การสร้างวินัยเพื่อเป็นหลักปฏิบัติเอาใจใส่กวดขัน โดยปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานและถือปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

๒. ระเบียบวินัยภายใน ได้แก่

๒.๑ ระเบียบท่วงที เช่น การจัดทำทาง ท่วงทีให้มีความเหมาะสมทั้งแก่ฐานะและภูมิรู้ของตนเอง ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น และไม่ทรนงตน

๒.๒ ระเบียบกิริยา เช่น การควบคุมอาการของร่างกายที่เคลื่อนไหวให้ปรากฏแก่คนทั่วไป โดยผู้คุมและปรับปรุงกิริยาให้งดงาม ความเป็นระเบียบ มีกิริยาดี สุภาพอ่อนโยน มีการประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องตามกาลเทศะ

๒.๓ ระเบียบวาจา เช่น การพูดสมานไมตรี พูดไพเราะ พูดดีมีประโยชน์ ไม่พูดคำซึ่งเป็นที่จ ส่อเสียด คำหยาบและไม่พูดจาเพื่อเจ้า

๒.๔ ระเบียบใจ เช่น การรู้จักจะควบคุมอารมณ์และจิตใจให้อยู่ในกรอบที่ติงาม

๑.๓ พฤติกรรมของผู้มีระเบียบวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๔๐ : ๑๗ - ๑๘) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้มีวินัย ดังนี้

๑. สามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจาใจรักความจริงไม่พูดปด
๒. สามารถพึ่งตนเองเช่นการรับผิดชอบในกิจวัตรประจำวัน
๓. สามารถทำกิจกรรมหรืองานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง
๔. สามารถจัดเก็บสิ่งของของตนเองและผู้อื่น
๕. รู้จักรักษาสิ่งของของตนเองและผู้อื่น
๖. มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
๗. ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้อย่างถูกต้อง
๘. แสดงความเห็นของตนเองอีกทั้งรับฟังความเห็นของผู้อื่น
๙. เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

กุลยา ตันติพลาชีวะ (๒๕๔๒ : ๗๘) ได้กล่าวว่าการมีวินัยในตนเอง ได้แก่

๑. วาจาดี
๒. กิริยาดี
๓. มีความรับผิดชอบ
๔. ควบคุมตนเองได้

๑.๔ คุณค่าและประโยชน์ของระเบียบวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๓๗ : ๕ - ๖) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยไว้ดังนี้

๑. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีที่เหนียวแน่นไม่ว่าจะเป็นที่เหนียวแน่นนอก ภายในตนเองย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจเชื่อมั่นระหว่างสมาชิกทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายใน ครอบครัวโดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธ์กับภาพที่ดี ย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคง ทางจิตใจกล้าที่จะเรียนรู้ และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็น กำลังที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

๒. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติการเคารพและไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนของสังคมก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเป็นไปอย่าง สงบสุข

๓. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจ อย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งผู้ดำเนินการทาง ธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัย ตรงต่อเวลา จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ การมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการ ดำเนินทางธุรกิจ ก็มีผลสำคัญยิ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโตเป็นไป อย่างต่อเนื่อง

๔. ด้านการเมือง การที่ประชากรในสังคมไทยมีความเคารพ ยอมรับความคิดเห็น ของบุคคลอื่นที่แตกต่างจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในฐานะประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของ นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล และการหมั่นตรวจสอบการบริหารงานของคณะรัฐบาลอย่างใกล้ชิดและ ความตระหนักในหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้เป็นวินัยในตนเองที่สำคัญที่จะช่วย ให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่างง่ายดาย

สินีนาฏ สุทธิจินดา (๒๕๔๓ : ๓๕) กล่าวว่า วินัยจะช่วยกำหนดทิศทาง ให้สมาชิกในกลุ่มประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยจากส่วนร่วม ถ้าหาก ปราศจากวินัยแล้วการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมแต่ละกลุ่มก็ย่อมจะวุ่นวายสับสน เพราะแต่ละบุคคล จะมีความแตกต่างกัน ทั้งในระดับการศึกษา ความรู้ จิตใจ การอบรมเลี้ยงดู และความต้องการ ในด้านต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันถ้าคนในสังคมนั้น ๆ มีวินัยในตนเองจะทำให้บุคคลนั้นมีความ ประพฤติที่มีเหตุผล มีความอดทน มั่นคงทางอารมณ์ และเป็นผู้มีจริยธรรม ซึ่งจะทำให้คนในสังคม อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การพัฒนาวินัยในตนเองแก่เด็กหรือเยาวชน จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วย ให้เด็กหรือเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตของตนอย่างถูกต้อง มีเหตุผลและเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคม อยู่อย่างเป็นสุข ไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคมที่ตนอยู่และยังช่วยพัฒนา สังคมให้ดีขึ้นด้วย

๑.๕ แนวทางการสร้างระเบียบวินัย

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (๒๕๒๔ : ๕๗, อ้างถึงใน หัตยา สารสิทธิ, ๒๕๔๑ : ๓๒) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมหรือปลูกฝังความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้ คือ

๑. สอนให้มีความละเอียดต่อการกระทำชั่วและเก่งกลัวต่อความชั่ว
๒. ให้มีความอดทนและความสงบเสถียร

๓. ยึดมั่นในข้อห้าม ๕ ประการและข้อที่ควรประพฤติห้าประการ (เบญจศีล – เบญจธรรม)

๔. มีคุณสมบัติของคนดีหรือผู้ดี

๕. มีคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ (อริยทรัพย์ ๗)

๖. มีจรรยาบรรณของวิชาชีพต่าง ๆ

๗. มีการรักษาความสะอาด

กุลยา ตันติพลาชีวะ (๒๕๔๒ : ๖๔, ๘๐ - ๘๑) กล่าวว่า การฝึกวินัยนั้นนับเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะวินัย มิได้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระเบียบ ความเข้มงวดของการอยู่ร่วมกัน แต่วินัย หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างสุขสบายด้วยความเข้าใจมารยาทและเหตุผลอันดี เด็กจำเป็นต้องปลูกฝังความมีวินัย เนื่องจากการสร้างวินัยไม่ใช่การลงโทษ แต่การสร้างวินัยเกิดจากการสั่งสอนอย่างมีเหตุผล การเป็นตัวอย่างที่ดี ให้โอกาสเด็กปฏิบัติด้วยความสุข การสร้างวินัยเด็กที่ดีต้องเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิดด้วยการสนองตอบให้เด็กรู้สึกได้ในความรักของพ่อแม่ ต่อมาเมื่อเด็กเริ่มโต การกำหนดวินัยในครอบครัว กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะให้เด็กทำตามต้องสอดคล้องกับอายุ อารมณ์ และวุฒิภาวะของเด็ก แล้วเลือกพฤติกรรมที่ควรพัฒนาเด็กซึ่งในเด็กเล็ก ได้แก่ ความมีระเบียบการช่วยเหลือเพื่อน การเล่นเกมมีกติกา การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สิ่งสำคัญในการฝึกวินัยเด็ก นอกจากความรักและเหตุผลแล้ว สิ่งจำเป็นคือการสอนให้เด็กรู้ขอบเขตของความประพฤติด้วยความตระหนักว่าอิสรภาพที่แท้จริงคืออิสรภาพที่มีขอบเขต ไม่ใช่การทำอะไรตามใจทุกคนต้องมีขอบเขตเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่ดี

สำหรับหลักของการสร้างวินัยให้กับเด็กนั้น มีดังต่อไปนี้

๑. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้องและชมเชย ใช้วิธีการชักจูงให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึก จิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็กในการพัฒนาตามระดับอายุการสอนวินัยเด็ก

๒. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อน หรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรต้องรู้ว่าทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมที่ยอมรับได้และพฤติกรรมใดที่ผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดซ้ำแล้วไปแก้ไขจะทำให้เด็กกลับข้องใจ

๓. สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการติดตามให้ข้อมูลป้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ตีหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกเป็นปมด้อย แต่ประเมินให้เด็กได้เห็นถึงพัฒนาพฤติกรรมของตนเองและครอบครัวต้องแก้ไข

๔. ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อย่าพูดสิ่งที่ไกลเด็กไม่เข้าใจ เช่น ทำไปเถอะ โตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบ หรือคำยาก เด็กจะไม่เข้าใจ เช่น เป็นคนดีคนเก่ง เป็นต้น ในขณะที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะดีครั้งบ้าง เอาแต่ใจตัวเองบ้าง ต้องให้อภัย อย่าเอาแต่ใจ

๕. การฝึกวินัยต้องทำสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ทันทีทันใด ต้องฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กซึมซับเป็นนิสัยเมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องถ้าเด็กทำผิดต้องชมเชย

ณัฐพร สตาร์ภรณ์ (๒๕๔๐ : ๒๗) กล่าวว่า การเสริมสร้างวินัยในตนเองให้เยาวชน ควรเป็นวินัยที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเต็มใจมากกว่าวินัยที่มีรากฐานมาจากคำสั่งการ บังคับ หรือการลงโทษ และควรได้รับการฝึกให้มีขึ้นตั้งแต่วัยเยาว์เป็นต้นไป ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามวิธีการที่จะช่วยฝึกวินัยในตนเอง

ทองคุณ หงส์พันธ์ (๒๕๓๑ : ๘๗) ได้เสนอไว้คือ

๑. การสร้างวินัยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง เพราะความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน จะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้คนเราเชื่อมั่นในการที่จะกำกับตนเองทำให้เกิดวินัยในตนเอง

๒. การสร้างมโนธรรมสำนึกในฐานะสมาชิกของสังคม นั่นคือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่าสังคมประกอบด้วยสมาชิกจำนวนมากอยู่ร่วมกัน และจุดหมายปลายทางของการอยู่ร่วมกันก็คือความสงบสุขเรียบร้อย ทุกคนจึงจำเป็นต้องเสียสละอิสรภาพส่วนตัวบางอย่างละเว้นสิ่งที่ตนปรารถนาบางประการ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น ในที่สุดสังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น เกิดวินัยทั้งในตนเองและวินัยทางสังคมด้วย

๓. การจัดทำปฏิทินชีวิต ซึ่งอาจจัดทำปฏิทินชีวิตเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้ การทำเช่นนี้อย่างน้อยก็ก่อให้เกิดภาระกิจการงานที่เป็นกิจนิสัยโดยไม่มีใครต้องมาบังคับ

๓.๑ การฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาเห็นคุณค่าเวลาและรู้จักใช้เวลาให้คุ้มค่า

๓.๒ พยายามทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

๓.๓ การฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้จิตใจสงบ ทำให้ไม่ฟุ้งซ่าน ช่วยให้เราทำอะไรก็ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะควบคุมตนเองในการทำงานต่าง ๆ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัดรวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้ หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียน นักจิตวิทยาได้พยายามทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทั้งสัตว์และมนุษย์ และได้ค้นพบหลักการที่ใช้ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนได้

ทฤษฎีของการเรียนรู้มีหลายทฤษฎีแต่จะขอนำมากล่าวเพียง ๓ ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม มีดังนี้

๑.๑ พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้

๑.๒ พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนที่เป็นอิสระหลายอย่าง

๑.๓ แรงเสริม (Reinforcement) ช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

นักจิตวิทยาได้แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ พฤติกรรมเรสปอนเดนต์ (Respondent Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้าเมื่อมีสิ่งเร้าพฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถจะสังเกตได้ ทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ประเภทนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) และ พฤติกรรมโอเปอเรนต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา โดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอน และพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบาย Operant Behavior เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นว่าต้องการให้ Operant Behavior คงอยู่ตลอดไป

ตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่มพฤติกรรมนิยม

๑.๓.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) หรือ แบบสิ่งเร้า ผู้ค้นพบการเรียนรู้ลักษณะนี้คือ อีวาน พาฟลอฟ (Ivan Pavlov, 1849–1936) นักสรีรวิทยาชาวรัสเซียที่มีชื่อเสียงมาก พาฟลอฟสนใจศึกษาเกี่ยวกับระบบย่อยอาหาร โดยได้ทำการทดลองกับสุนัข ระหว่างที่ทำการทดลอง พาฟลอฟสังเกตเห็นปรากฏการณ์บางอย่างคือ ในบางครั้งสุนัขน้ำลายไหลโดยที่ยังไม่ได้รับอาหารเพียงแค่เห็น ผู้ทดลองที่เคยเป็นผู้ให้อาหารเดินเข้ามาในห้องนั้น สุนัขก็น้ำลายไหลแล้ว จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจุดประกาย ให้พาฟลอฟคิดรูปแบบการทดลองเพื่อหาสาเหตุให้ได้ว่า เพราะอะไรสุนัขจึงน้ำลายไหลทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้รับอาหาร พาฟลอฟเริ่มการทดลองโดยเจาะต่อมน้ำลายของสุนัขและต่อสายรับน้ำลายไหลออกสู่ขวดแก้วสำหรับวัดปริมาณน้ำลาย จากนั้นพาฟลอฟก็เริ่มการทดลองโดยก่อนที่จะให้อาหารแก่สุนัขจะต้องสั่นกระดิ่งก่อน (สั่นกระดิ่งแล้วทิ้งไว้ประมาณ .๒๕ - .๕๐ วินาที) แล้วตามด้วยอาหาร (ผงเนื้อ) ทำอย่างนี้อยู่ ๗-๘ วัน จากนั้นให้เฉพาะแต่เสียงกระดิ่ง สุนัขก็ตอบสนองคือน้ำลายไหลปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่าพฤติกรรมสุนัขถูกวางเงื่อนไขหรือเรียกว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก จากหลักการข้างต้นสามารถสรุปหลักการเรียนรู้ของพาฟลอฟ ดังนี้ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก = สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข + สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข = การเรียนรู้ จากการสังเกต สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทดลองของพาฟลอฟสามารถสรุปออกมาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ และกฎการเรียนรู้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ

๒. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ

๓. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงเรื่อย ๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ

๔. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ และจะกลับปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ

๕. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง

กฎแห่งการเรียนรู้

๑. กฎแห่งการลดภาวะ (Law of Extinction) คือ ความเข้มข้นของการตอบสนองจะลดน้อยลงเรื่อย ๆ ถ้าอินทรีย์ได้รับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างออกไปมากขึ้น

๒. กฎแห่งการฟื้นคืนสภาพ (Law of Spontaneous Recovery) คือ การตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ลดลงเพราะได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว จะกลับปรากฏขึ้นอีกและเพิ่มมากขึ้น ๆ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องมีสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขเข้ามาเข้าคู่ช่วย

๓. กฎแห่งสรุปกฎเกณฑ์โดยทั่วไป (Law of Generalization) คือ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้ โดยการแสดงอาการตอบสนองจากการวางเงื่อนไขต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหนึ่งแล้ว ถ้ามีสิ่งเร้าอื่นที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเดิม อินทรีย์จะตอบสนองเหมือนกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น

๔. กฎแห่งความแตกต่าง (Law of Discrimination) คือ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้ โดยการตอบสนองจากการวางเงื่อนไขต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขแล้ว ถ้าสิ่งเร้าอื่นที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเดิม อินทรีย์จะตอบสนองแตกต่างไปจาก สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น เช่น ถ้าสุนัขมีอาการน้ำลายไหลจากการสั่นกระดิ่งแล้วเมื่อสุนัขตัวนั้นได้ยินเสียงประทัดหรือเสียงปืนจะไม่มีอาการน้ำลายไหล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตในมุมมองของพาฟลอฟ คือ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ซึ่งหมายถึงการใช้สิ่งเร้า ๒ สิ่งคู่กัน คือ สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขและสิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ การตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไข ซึ่งถ้าสิ่งมีชีวิตเกิดการเรียนรู้จริงแล้ว จะมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ๒ สิ่งในลักษณะเดียวกัน แล้วไม่ว่าจะตัดสิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งออกไป การตอบสนองก็ยังคงเป็นเช่นเดิม เพราะผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขกับการตอบสนองได้นั่นเอง

การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๑. ในแง่ของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างทางด้านอารมณ์ มีแบบแผน การตอบสนองได้ไม่เท่ากัน จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพทางอารมณ์ผู้เรียนว่าเหมาะสมที่จะสอนเนื้อหาอะไร

๒. การวางเงื่อนไข เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ด้วย โดยปกติผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเนื้อหาที่เรียนหรือสิ่งแวดล้อมในการเรียน

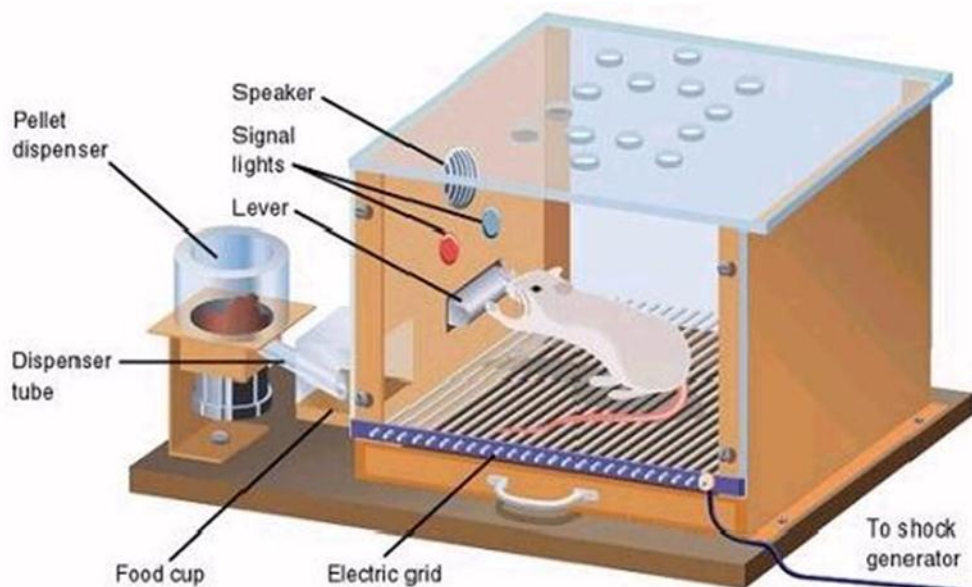
๓. การลบพฤติกรรมที่วางเงื่อนไข ผู้เรียนที่ถูกวางเงื่อนไขให้กลัวผู้สอน เราอาจช่วยได้โดยป้องกันไม่ให้ผู้สอนทำโทษเขา

๔. การสรุปความเหมือนและการแยกความแตกต่าง เช่น การอ่านและการสะกดคำ ผู้เรียนที่สามารถสะกดคำว่า "round" เขาก็ควรจะเรียนคำทุกคำที่ออกเสียง o-u-n-d ไปในขณะเดียวกันได้ เช่นคำว่า found, bound, sound, ground, แต่คำว่า wound (บาดแผล) นั้นไม่ควรเอาเข้ามารวมกับคำที่ออกเสียง o - u - n - d และควรฝึกให้รู้จักแยกคำนี้ออกจากกลุ่ม

๑.๓.๒ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์ (Operant Conditioning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์ (Operant Conditioning Theory) หรือ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ซึ่งมี สกินเนอร์ (B.F. Skinner) เป็นเจ้าของทฤษฎี สกินเนอร์ได้ทดลองการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์กับหนูและนกในห้องทดลอง จนกระทั่งได้หลักการต่าง ๆ มาเป็นแนวทางการศึกษาการเรียนรู้ของมนุษย์ สกินเนอร์มีแนวคิดว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะทฤษฎีนี้ต้องการเน้นเรื่อง สิ่งแวดล้อม สิ่งสนับสนุนและการลงโทษ โดยพัฒนาจากทฤษฎีของ พาฟลอฟ และธอร์นไดค์ โดยสกินเนอร์มองว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง พฤติกรรมของมนุษย์จะคงอยู่ตลอดไป จำเป็นต้องมีการเสริมแรง ซึ่งการเสริมแรงนี้มีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การเสริมแรง หมายถึง ผลของพฤติกรรมใด ๆ ที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเข้มแข็งขึ้น การเสริมแรงทางบวก หมายถึง สภาพการณ์ที่ช่วยให้พฤติกรรมโอเปอเรนท์เกิดขึ้นในด้านความที่น่าจะเป็นไปได้ ส่วนการเสริมแรงทางลบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ อาจจะทำให้พฤติกรรมโอเปอเรนท์เกิดขึ้นได้ในการดำเนินการเสริมแรงนั้น

แผนภาพที่ ๒-๑ การทดลองการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์กับหนูและนก

ที่มา : B.F. Skinner

สกินเนอร์ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แยกวิธีการเสริมแรงออกเป็น ๒ วิธี คือ

๑. การให้การเสริมแรงทุกครั้ง (Continuous Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้
๒. การให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Partial Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว โดยไม่ให้ทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแยกการเสริมแรงเป็นครั้งคราว ได้ดังนี้

๒.๑ เสริมแรงตามอัตราส่วนที่แน่นอน

๒.๒ เสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน

๒.๓ เสริมแรงตามช่วงเวลาแน่นอน

๒.๔ เสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน

การเสริมแรงแต่ละวิธีให้ผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ต่างกัน และพบว่า การเสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอนจะให้ผลในด้านที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นในอัตราสูงมาก และเกิดขึ้นต่อไปอีกเป็นเวลานานหลังจากที่ไม่ได้รับการเสริมแรง จากการศึกษาและทดลองของสกินเนอร์นั้น สามารถสรุปเป็นลักษณะและทฤษฎีการเรียนรู้ของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนท์หรือทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำได้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปเร็วที่สุด

๒. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

๓. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

๔. การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่ต้องการสามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

การนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๑. ในการสอน การให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตรากาตอบสนองที่เหมาะสมนั้น

๒. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวร

๓. การลงโทษที่รุนแรงเกินไป มีผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้หรือจำสิ่งที่เรียนรู้ไม่ได้ ควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

๔. หากต้องการเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียน ควรแยกแยะขั้นตอนของปฏิบัติการตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และจึงพิจารณาแรงเสริมที่จะให้แก่ผู้เรียน

๒. ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม (Constructivism)

ทฤษฎี Constructivism มีหลักการที่สำคัญว่าในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (Active) และสร้างความรู้ ความเชื่อพื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก ๒ แหล่งคือ จากทฤษฎีพัฒนาการของพือาเจต์ และวิกอทสกี ทฤษฎี Constructivism จึงแบ่งออกเป็น ๒ ทฤษฎี คือ

๒.๑ Cognitive Constructivism หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยมที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของพือาเจต์ ทฤษฎีนี้ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (Active) และเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในใจเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทในการก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางพุทธิปัญญาขึ้น เป็นเหตุให้ผู้เรียนปรับความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งเกิดความสมดุลทางพุทธิปัญญา หรือเกิดความรู้ใหม่ขึ้น

๒.๒ Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของวิกอทสกี ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น (ผู้ใหญ่หรือเพื่อน) ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองาน ในสภาวะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาดไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเดิมให้ถูกต้องหรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม

๑. ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

๒. การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๓. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

๔. การจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

อย่างมีความหมาย

ตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่มพุทธิปัญญานิยม ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจาก เพียเจต์ บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง (Discovery Learning) แนวคิดที่สำคัญของ บรุนเนอร์มีดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

๒. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

๓. การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

๔. แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

๕. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ แบ่งได้เป็น ๓ ชั้น ใหญ่ ๆ คือ

๕.๑ ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

๕.๒ ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพ แทนของจริงได้

๕.๓ ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

๖. การเรียนรู้เกิดได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถสร้างหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

๗. การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning)

การนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๑. กระบวนการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับผู้เรียน

๒. การวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการสอน

๓. การจัดหลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) ช่วยให้สามารถสอนเนื้อหาหรือความคิดรวบยอดเดียวกันแก่ผู้เรียนทุกวัยได้ โดยต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียน

๔. ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระให้มาก เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

๕. การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

๖. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

๗. การสอนความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น

๘. การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

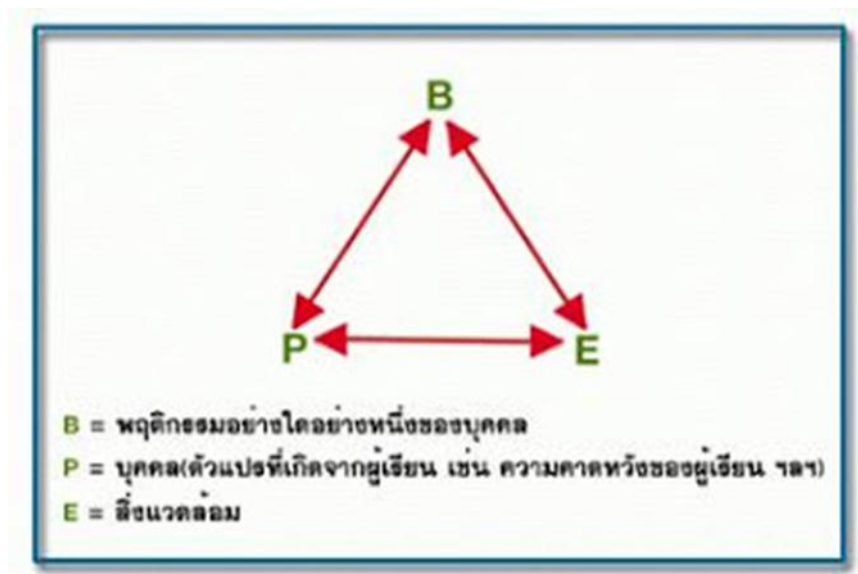
๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) เป็นทฤษฎีของศาสตราจารย์บันดูรา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา บันดูรามีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ บันดูราอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา

๑. บันดูรา ได้ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน บันดูราได้ถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุของพฤติกรรมและได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๒ ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : Albert Bandura

๒. บันดูรา ได้ให้ความแตกต่างของการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) ว่าความแตกต่างนี้สำคัญมาก เพราะคนอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่กระทำ บันดูราได้สรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์อาจจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท

๒.๑ พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออก หรือ กระทำ
 สม่่าเสมอ

๒.๒ พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ

๒.๓ พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำ เพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

๓. บันดูรา ไม่เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะคงตัวอยู่เสมอ

การประยุกต์ในด้านการเรียนการสอน

๑. ตั้งวัตถุประสงค์ที่จะทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม หรือเขียนวัตถุประสงค์
 เป็นเชิงพฤติกรรม

๒. ผู้สอนแสดงตัวอย่างของการกระทำหลาย ๆ ตัวอย่าง ซึ่งอาจจะ เป็น คน การ์ตูน
 ภาพยนตร์ วิดีโอ โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

๓. ผู้สอนให้คำอธิบายควบคู่ไปกับการให้ตัวอย่างแต่ละครั้ง

๔. ชี้แนะขั้นตอนการเรียนรู้โดยการสังเกตแก่นักเรียน เช่น แนะนำให้นักเรียนสนใจสิ่งเร้าที่ควรสนใจหรือเลือกสนใจ

๕. จัดให้นักเรียนมีโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ เพื่อจะได้ดูว่านักเรียนสามารถที่จะกระทำโดยการเลียนแบบหรือไม่ ถ้านักเรียนทำได้ไม่ถูกต้องอาจจะต้องแก้ไขวิธีการสอนหรืออาจจะแก้ไขที่ตัวผู้เรียนเอง

๖. ให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่สามารถเลียนแบบได้ถูกต้อง เพื่อจะให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้และเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม

ได้มีนักวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไว้หลายท่าน ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับเด็กและเยาวชน ได้ดังนี้

๑. ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (๒๕๕๒ : ๓๕) ได้อธิบายถึงทฤษฎีเซลล์กระจกเงา ระบุว่าทฤษฎีเซลล์กระจกเงา เป็นการค้นพบของ Vittorio Gallese, Leonardo Fogassi and Giacomo Rizzolatti ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอิตาลี ได้อธิบายว่า เซลล์กระจกเงาเป็นเซลล์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่คอยทำหน้าที่ในการเลียนแบบพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้อื่น ๆ มาเป็นพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า พฤติกรรมของเด็ก เยาวชน มีผลมาจากเซลล์กระจกเงาที่เด็กได้เลียนแบบมาจากพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด หรือแม้กระทั่งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กได้พบเห็นถึงแม้ว่าเด็กจะไม่ได้เลียนแบบในทันทีที่เห็น แต่สมองของเด็กจะเก็บภาพการกระทำเหล่านั้นไว้และพร้อมที่จะเลียนแบบเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงาชี้ชัดว่าการสอนที่ดีที่สุด คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอน หรือผู้ที่เลี้ยงดู ดังนั้นการเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่น ทำให้เด็กค่อย ๆ มีความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลในเชิงจริยธรรม ท้ายที่สุดเด็กก็จะมีบุคลิกภาพที่ถูกต้องความหมายของคำว่า “คนดี” ในสังคมกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา การสอนที่ดีที่สุด คือ การปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก เพื่อเด็กจะได้นำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

๒. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ฌอง เพียเจท์

เพียเจท์ (Jean Piaget) (1997 : 133) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ พัฒนาการคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งเป็น ๓ ชั้น และสามารถนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งชั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ได้ดังนี้

๑. ชั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒ ขวบ) เป็นชั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ได้ แต่ยังมีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการการตอบสนอง ดังนั้นการกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเองโดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น

๒. ชั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ ๒ - ๘ ขวบ) เด็กจะสามารถรับสภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น ๆ รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามโดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมา

๓. ชั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ ๘ - ๑๐ ขวบ) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ มีด้วยกัน ๓ ชั้น ชั้นก่อนจริยธรรมเป็นขั้นตอนที่ต้องการทางกายไม่สามารถรับรู้ระบบกฎเกณฑ์ได้ ชั้นเชื่อฟังคำสั่ง เป็นชั้นรับฟังคำสั่งจากผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ ชั้นยึดหลักแห่งตน สามารถตั้งกฎเกณฑ์ตนเองได้ ไม่เกรงกลัวอำนาจจากภายนอก

๓. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์เกอร์

โคลเบอร์เกอร์ (Lawrence Kohlberg) (2000 : 159) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทำให้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ ๖ ชั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๒ - ๑๐ ขวบ แบ่งได้เป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นที่ ๑ ชั้นหลักการหลบหนีการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าหนี เรียน เพราะกลัวครูตัดคะแนน เป็นต้น (พบในเด็กอายุ ๒-๗ ขวบ) ชั้นที่ ๒ ชั้นหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่าในเรื่องของนามธรรม (พบในเด็กอายุ ๗- ๑๐)

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ จะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลใดกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ ๑๐ - ๑๖ ปี แบ่งได้เป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นที่ ๓ ชั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่น จะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๐ - ๑๓ ปี) ชั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ ๑๓ - ๑๖ ปี)

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสິงต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น ๒ ชั้น คือ ชั้นที่ ๕ ชั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็น

ความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเอง เคารพมิตรที่มาจาก การลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ ๑๖ ปี ขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่) ชั้น ๖ ชั้นทำตามหลักอุดมคติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคลจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหว มีความละเอียดต่อการ ทำความชั่ว

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้นไม่ใช่การรับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมถึง กฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางสังคม ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้นไป

กล่าวได้ว่า ชั้นในการใช้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ชั้นที่ ๑ ชั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ ชั้นที่ ๒ ชั้นหลักการแสวงหารางวัล ชั้นที่ ๓ ชั้นใช้ หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ชั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม ชั้นที่ ๕ ชั้นทำตามคำมั่น สัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง ชั้นที่ ๖ ชั้นทำตามหลักอุดมคติสากล

๔. ทฤษฎีความต้องการของ อับราฮัม มาสโลว์

มาสโลว์ (Abraham Maslow) (1987 : 15) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดด้านจิตวิทยา มนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อ พื้นฐานว่า มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์ มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการ ตอบสนอง แล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่น ๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์ แบ่งลำดับขั้นความ ต้องการของมนุษย์ออกเป็น ๕ ชั้น ดังนี้

๑. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นต้องการขั้นพื้นฐานของ มนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

๒. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้วมนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับสูง ขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและ หน้าที่การงาน

๓. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance needs) เป็นการต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้ และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ การ ต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

๔. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็น ความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือและสถานะจากสังคม เช่น การต้องการได้รับความเคารพ นับ ถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

๕. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต เช่นความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีดังกล่าวนี้ มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มนุษย์ย่อมพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

๕. ทฤษฎีต้นไม้ของดวงเดือน พันธุนาวิน

ดวงเดือน พันธุนาวิน (๒๕๔๔ : ๑๘๗) ได้นำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือทฤษฎีต้นไม้ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุ พฤติกรรมของคนดีและคนเก่งรวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ ๖-๖๐ ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นความชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

๒. ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน คือ

๒.๑ เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การซื้อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ

๒.๒ มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองคือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อึดทน มีความภูมิใจในการทำความดี

๒.๓ ความเชื่ออำนาจในตนคือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง

๒.๔ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมายกล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

๒.๕ ทักษะคติ คุณธรรมและค่านิยมคือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่า ประโยชน์ และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

๓. ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน ประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ ๓ ด้าน คือ

๓.๑ สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับอายุ

๓.๒ ประสบการณ์ทางสังคม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับความประทับใจทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายุ

๓.๓ สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ส่วนของรากแสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน

๖. ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์

หลักคุณธรรม จริยธรรม ที่ใช้ในพระพุทธศาสนา ก็คือ ให้ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง ให้ทำความดี ให้ชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

สุชีพ ปัญญาภาพ (๒๕๔๐ : ๑๘๐) ได้นำเสนอหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ ไว้ว่าหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ มี ๓ ชั้น คือ

๑. จริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยศีล ๕ ธรรม ๕ ดังนี้

๑.๑ เว้นจากการเบียดเบียน ทำร้ายชีวิตสัตว์หรือมนุษย์ การมีความเมตตากรุณา ต่อสัตว์จัดเป็นศีล ในส่วนของการมีความเมตตาต่อมนุษย์ด้วยกันจัดเป็นธรรม

๑.๒ เว้นจากการลักทรัพย์จัดเป็นศีล ในส่วนของการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประกอบอาชีพที่สุจริตจัดเป็นธรรม

๑.๓ เว้นจากการประพฤตินิโคตติในกามจัดเป็นศีล ส่วนการสำรวมในกามจัดเป็นธรรม

๑.๔ เว้นจากการพูดเท็จจัดเป็นศีล การพูดแต่สิ่งที่เป็นจริง สร้างสรรค์ จัดเป็นธรรม

๑.๕ เว้นจากการดื่มสุราจัดเป็นศีล การมีสติ สำรวมระวังกาย ใจ และวาจา

จัดเป็นธรรม

๒. จริยศาสตร์ชั้นกลาง ประกอบด้วยกุศลกรรมบถ ๑๐ ดังนี้

๒.๑ เว้นจากการฆ่า หรือทำร้ายเบียดเบียนชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์

๒.๒ เว้นจากการลักทรัพย์

๒.๓ เว้นจากการประพฤตินิโคตติในกาม

๒.๔ เว้นจากการพูดเท็จ

๒.๕ เว้นจากการพูดยุยงให้แตกร้าง

๒.๖ เว้นจากการพูดคำหยาบ

๒.๗ เว้นจากการพูดเหลวไหล พูดเพื่อเจ้า

๒.๘ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นเอามาเป็นของตนเอง

๒.๙ ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น หรือคิดให้ผู้อื่นถึงความพินาศ

๒.๑๐ ไม่มีความเห็นผิดไปจากทำนองคลองธรรม มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง

๓. จริยศาสตร์ขั้นสูง ประกอบด้วยอริยมรรค คือ ทางอันประเสริฐมี ๘ ประการ ดังนี้

๓.๑ ความเห็นชอบ หมายถึง มีปัญญาเห็นอริยสัจ ๔ ประการ

๓.๒ ความดำริชอบ หมายถึง ดำริในการออกจากกาม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๓.๓ การเจรจาชอบ หมายถึง ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า

๓.๔ การกระทำชอบ หมายถึง ไม่ฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิโคตติ

ในกาม

๓.๕ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพโดยชอบธรรม ถูกกฎหมาย

๓.๖ ความเพียรชอบ หมายถึง การเพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรสร้างความคิด เพียรรักษาความคิดที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

๓.๗ การตั้งสติชอบ หมายถึง ตั้งสติพิจารณาร่างกาย เวทนา ความรู้สึกสุข-ทุกข์ ให้รู้เท่าทันเห็นความเกิดดับ

๓.๘ การตั้งใจมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตใจให้สงบเป็นสมาธิอย่างแน่วแน่ กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักคำสอนของศาสนาพุทธเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชลลดา สอนศิริ (๒๕๕๙ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความมีวินัยและแนวทางการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต ๓ ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต ๓ จำนวน ๖ ด้าน โดยรวมและรายได้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับชั้นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและแนวทางการเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหนองขาม (ไตรราษฎร์อำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต ๓ ควรมียุทธศาสตร์ที่เสริมสร้างความมีวินัยในตนเองเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกคือ กิจกรรมค่ายลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมค่ายคุณธรรม และกิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ

พรรณรุจี สะอาด (๒๕๕๘ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาวินัยของนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาต้นปีการศึกษา ๒๕๕๗ กลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๔ คนจากการสุ่มแบบแบ่ง (Stratified Random Sampling) ตามระดับของนักเรียนและสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับจำนวน ๔๕ ข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง ๐.๓๑-๐.๘๓ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ๐.๙๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย () ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ๑. ปัญหาวินัยของนักเรียนของ (S.D.) โรงเรียนบ้านแก้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ๒. เปรียบเทียบปัญหาวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้วโดยรวมและรายด้านจำแนกตามเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ยกเว้นด้านการแต่งกายแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๓. ปัญหาวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ โดยรวมและรายด้านจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ ๔. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้วสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต ๑ ได้เสนอไว้ ๓ ด้าน คือ ด้านการแต่งกายโรงเรียนควรมีระเบียบที่ชัดเจนในการแก้ไขพฤติกรรม และมีการควบคุมตรวจสอบอยู่เสมอ ด้านความ

ประพุดิ ครูควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน รับรู้ถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกัน แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและด้านการปฏิบัติตนครูควรตักเตือนทุกครั้ง เมื่อเห็นนักเรียนทำ ผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นเรื่องการสร้างระเบียบ วินัยของโรงเรียน

สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีติติก (๒๕๕๗ : ๕๗) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการลูกเสือไทยในอดีต และปัจจุบัน และ ๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่ผ่านการเรียนกิจกรรมลูกเสือ ลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือ ผู้อำนวยการ ลูกเสือโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการลูกเสือไทย โดยใช้วิธีศึกษาเอกสาร การสำรวจ โดยแบบสอบถาม เทคนิคเดลฟายและการสัมภาษณ์ เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ภาควรรายและเชิงคุณภาพโดยจำแนกประเภท เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัย พบว่า ๑. กระบวนการลูกเสือไทยในอดีตและปัจจุบันมีความสอดคล้องกันในการสอนให้ ลูกเสือมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบแก้ปัญหา เฉพาะหน้า และมีการฝึกวินัยให้ลูกเสือเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ๒. แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทย เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาทหน้าที่ และมีเกณฑ์ มาตรฐานอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมลูกเสือเน้นความซื่อสัตย์และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีการส่งเสริมพัฒนาสร้างคุณค่า และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการลูกเสือ มีการกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ วิธีปฏิบัติและสร้างความร่วมมือของเครือข่ายการลูกเสือไทย รวมทั้งการสร้างให้สาธารณชนเห็นคุณค่าและพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ

อรุณรัตน์ พันธุ์ศิลป์ (๒๕๕๕ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการสร้างเสริมระเบียบวินัย นักเรียน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางลูกเสือ โรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา) การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและการพัฒนาการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโดยใช้ กระบวนการทางลูกเสือ โรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา) ๒. เพื่อศึกษารูปแบบในการดำเนินการเสริมสร้าง ระเบียบวินัยนักเรียนโดยใช้กระบวนการทางลูกเสือโรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา) ๓. เพื่อดำเนินการ เสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการทางลูกเสือโรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา) และ ๔. เพื่อศึกษากระบวนการและผลการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณด้านกิจกรรม และมีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมระเบียบวินัย ให้กับผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทำให้กิจกรรมด้านการส่งเสริมระเบียบวินัย นักเรียนโดยใช้ทักษะกระบวนการทางลูกเสือ ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ด้านครูผู้สอน ครูมีบทบาท สำคัญในการนำทักษะกระบวนการทางลูกเสือมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาด้านระเบียบวินัย ให้เกิดขึ้น ในโรงเรียน ซึ่งเป็นการลดภาระในด้านอื่น ๆ อีกด้วย ตลอดจนครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ และนำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาปรับเข้ากับบริบทของ โรงเรียน ชุมชน ซึ่งผลดีต่อการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโดยใช้ทักษะกระบวนการทางลูกเสือ ด้านผู้ปกครองชุมชนเวียงงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของกิจกรรม ส่งเสริมให้การสนับสนุน

ด้านงบประมาณผู้ปกครองนักเรียนให้การสนับสนุน เห็นความสำคัญ และมีความยินดีที่นักเรียนโรงเรียนได้จัดกิจกรรมทางลูกเสืออย่างเต็มรูปแบบ ผลภาระในการปกครองนักเรียนของตนเองได้มาก ด้านผู้เรียนนักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น ภูมิใจในตนเอง รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทนต่อความยากลำบาก มีความซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัดอดออม อุปนิสัย ใจคอที่ดีงาม รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีจิตสาธารณะ จิตอาสา รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครู ผลที่เกิดจากการเสริมสร้างระเบียบวินัยนักเรียนโดยใช้ทักษะกระบวนการทางลูกเสือตนเอง

มนต์ชัย มั่นวสิน (๒๕๕๒ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การบริหารกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ ๑. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การบริหารกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม ๒. แนวทางการพัฒนาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐมจำนวน ๘ โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การบริหารกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี สร้างขึ้นตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ๑. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การบริหารกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการปฏิบัติกิจกรรม และด้านการประเมินผลกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และ ๒. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การบริหารกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐมควรวางแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือร่วมกัน พัฒนาบุคลากรด้านลูกเสือให้มีความรู้ความสามารถในการสอนกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการสอนตามขั้นตอนการเปิดประชุมกอง วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติตามสภาพจริง

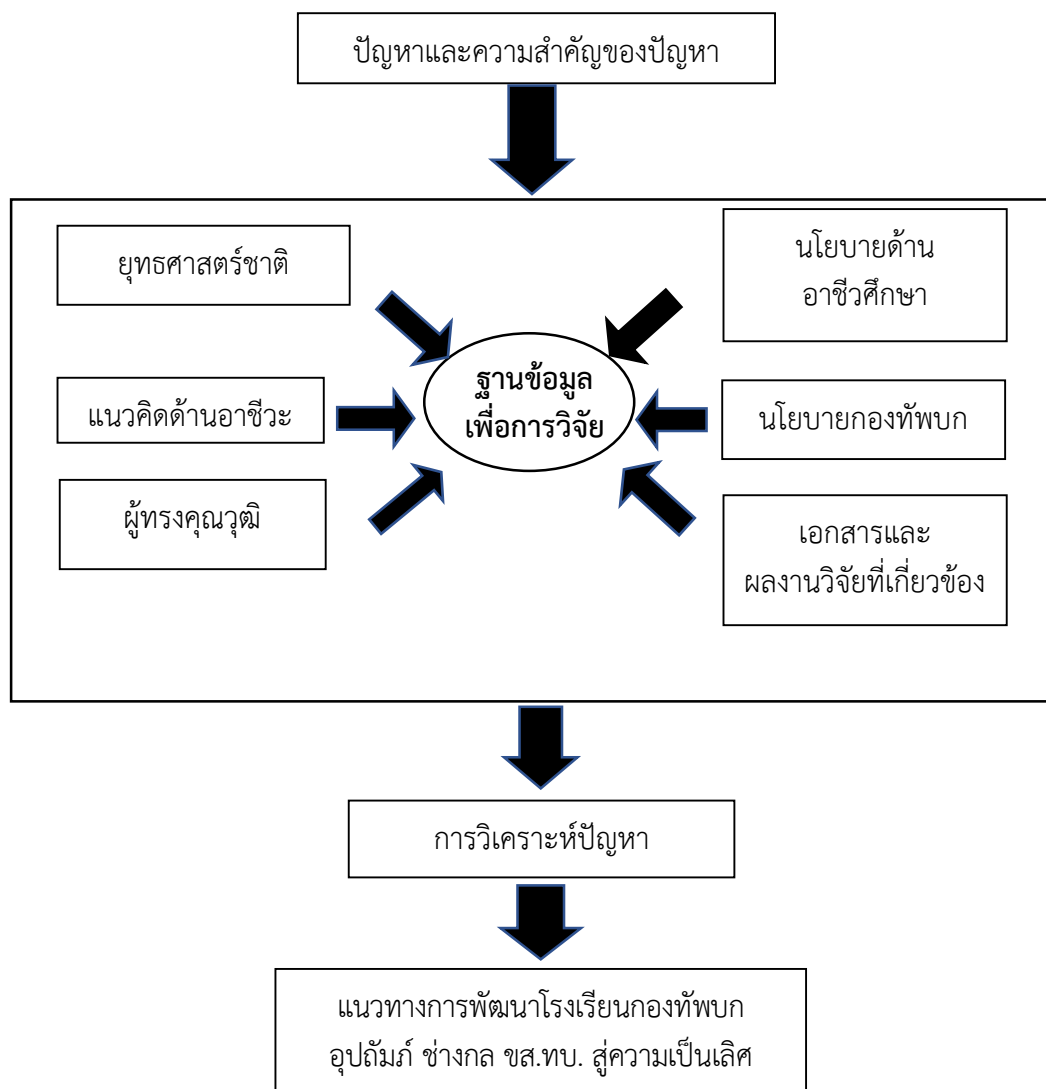
โกศล แยมกัญจนวัฒน์ (๒๕๕๒ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนกลาง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำและประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนกลาง สำหรับครูที่รับผิดชอบในการจัดการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนเกิดการพัฒนายินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองการจัดคู่มือได้ดำเนินการ ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาแนวทางการจัดทำคู่มือและหลักการเขียนคู่มือ ขั้นตอนที่ ๒ วางแผนในการดำเนินการจัดทำและเขียนโครงร่างคู่มือ ขั้นตอนที่ ๓ ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ โดยนำโครงร่างคู่มือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน พิจารณา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง และดำเนินการจัดทำคู่มือฉบับสมบูรณ์ขั้นตอนที่ ๔ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพียงใด โดยนำคู่มือฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ๑๕ คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ๕ คน นักวิชาการ ๕ คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน ๕ คน ประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติผลการศึกษาได้คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนโรงเรียน

เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนคลัง ประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือสารานุกรมสำหรับครูผู้จัดกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรม พัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการงานที่ได้รับมอบหมายด้านในการกระทำของตนเอง และด้านการตรงต่อเวลา สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๓ โครงสร้างของกิจกรรมประกอบด้วยสาระสำคัญจุดประสงค์ ระยะเวลา วิธีการดำเนินการ สื่ออุปกรณ์ การประเมินผล และข้อเสนอแนะ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๒-๓ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓.

สรุป

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้พัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาต้องครอบคลุมอย่างน้อย ๔ ด้านคือ

๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
๒. ด้านความรู้
๓. ด้านทักษะ
๔. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

โดยที่ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ จะต้องมีความมาตรฐานการศึกษาของคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละด้าน ซึ่งคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร ชื่อคุณวุฒิ จำนวนหน่วยกิต ระยะเวลาในการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน ต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

สำหรับโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโรงเรียนได้ผลิตบุคลากรเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยยึดหลักปรัชญาของโรงเรียนคือ “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการสร้างกรอบแนวคิดที่สอดคล้องไปกับยุทธศาสตร์และนโยบายต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวคิดวิธีการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

บทที่ ๓

สภาพปัญหาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

จากการที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่เน้นการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้เรียนตามความถนัดตามความสนใจและได้รับการบริการด้านการศึกษาจากรัฐอย่างมีคุณภาพ สำหรับในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนนั้น ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ กล่าวถึงไว้ในหมวด ๔ แนวการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

๑. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

๕. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

๑. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

๖. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๙ คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

๑. ด้านการเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานโดย

๑.๑ รักษาเป้าหมายผู้เรียนในระดับ ปวช. การเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระดับ ปวส.

๑.๒ ลดปัญหาการออกกลางคัน โดยวางเป้าหมายให้ลดลงร้อยละ ๕ ด้วยการป้องกัน/ดูแลรายบุคคล การวิจัยพัฒนา แก้ปัญหารายวิทยาลัย/รายสาขาวิชา การวิเคราะห์แก้ปัญหาเชิงระบบ กลุ่มเป้าหมายใน ๕๐ วิทยาลัย ที่มีปัญหาการออกกลางคันสูง

๑.๓ จัดการเรียนการสอนในระดับพื้นที่และภาพรวมตามความต้องการในแต่ละสาขา

๑.๔ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าเรียนสายอาชีพด้วยระบบโควตา

๑.๕ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนสำคัญต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในเชิงรุก ซึ่งได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครอง

๒. ด้านการขยายโอกาสในการเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

๒.๑ จัดอาชีวศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่ สาขาอาชีพ การขยายกลุ่มเป้าหมาย

๒.๒ จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาในรูปแบบกลุ่มจังหวัด ๑๘ กลุ่มจังหวัดและกรุงเทพมหานคร รวม ๑๙ สถาบัน และสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร ภาคละ ๑ แห่ง จำนวน ๔ แห่ง

๒.๓ จัดตั้งสถานศึกษาอาชีวะอำเภอนอกกลุ่มอำเภอลำดับหนึ่ง

๒.๔ ส่งเสริมการจัดอาชีวะชายแดนใต้สู่สันติสุข ศูนย์ฝึกอบรมอาชีวะ อาชีวะสองระบบ และการจัดหลักสูตรอาชีวะท้องถิ่น และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส

๒.๕ มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน สาขาที่เป็นนโยบายรัฐบาล และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการ จัดอาชีวศึกษาเฉพาะทาง อาทิ ปีโตรเคมี การสร้างเขตรุ่นใหม่ คริวไทยสู่ครัวโลก พลังงานทดแทน โลจิสติกส์/รถไฟความเร็วสูง อัญมณี ยานยนต์ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ท่องเที่ยว/โรงแรม ฯลฯ

๒.๖ ขยายกลุ่มเป้าหมายอาชีวะในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาชีวะเพื่อคนพิการ อาชีวะวัยแรงงาน อาชีวะสูงวัย อาชีวะเพื่อสตรี อบรมระยะสั้น/ตลาดนัดอาชีพ

ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อต่อยอดและพัฒนาทักษะทั้ง Upgrade Skills และ Re Skills ร่วมจัดอาชีวศึกษาในสถานพินิจ เรือนจำ ค่ายทหาร และ อปท. ฯลฯ

๒.๗ สนับสนุนให้หน่วยงาน/องค์กร ร่วมจัดอาชีวศึกษาซึ่งได้แก่ สถานประกอบการ อปท. และภาคเอกชนจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ

๒.๘ จัดอาชีวะทางเลือก อาชีวะทายาท วิทยาลัยอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ อาชีวะอินเตอร์ และอาชีวะเทียบโอนประสบการณ์

๒.๙ เพิ่มช่องทางการเรียนอาชีวศึกษาด้วย อาชีวะทางไกล และเครือข่ายวิทยุ เพื่อการศึกษาและพัฒนาอาชีพ (R-Radio Network)

๓. ยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษา

๓.๑ ระดับสถานศึกษา และระดับห้องเรียน ส่งเสริมคุณภาพและสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดอาชีวศึกษาโดย

๓.๑.๑ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Constructionism, Project Based Learning Authentic Assessment, การเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์จากการเรียนในสถานที่จริง/สถานการณ์จริง อาทิ Fix It Center และกรณีภัยพิบัติ

๓.๑.๒ พัฒนาระบบนิเทศ การจัดการความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จากครูรุ่นพี่สู่ครูรุ่นใหม่ (นิเทศภายใน) และการนิเทศทางไกล

๓.๑.๓ สร้างความเข้มแข็งการประกันคุณภาพภายใน สนับสนุนให้ทุกวิทยาลัยผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกระดับดีมาก และเตรียมพร้อมรับการประเมินระดับสากล

๓.๑.๔ ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้เป็นตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตามความต้องการของพื้นที่ และการให้บริการกลุ่มเป้าหมายพิเศษ อาทิ คนพิการ วิทยาลัย สตรี ฯลฯ

๓.๑.๕ ใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนความพร้อมในด้าน Hardware สื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการประกวดสื่อ/สื่อออนไลน์ และจัดตั้งวิทยาลัยต้นแบบการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน

๓.๑.๖ พัฒนาครู สร้างเครือข่ายครู Social Media และ Network สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

๓.๑.๗ จัดหาสื่อ/หนังสือ วัสดุฝึก อุปกรณ์การเรียนการสอน ที่ทันสมัยและเพียงพอ

๓.๒ ระดับผู้เรียน ยกระดับความสามารถของผู้เรียนเพื่อให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ (Function Competency) โดยใช้ V-NET การประเมินด้านมาตรฐานวิชาชีพ และการประเมินระดับห้องเรียน สร้างเสริมทักษะอาชีพในอนาคตด้วยกิจกรรมองค์การวิชาชีพ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วิถีประชาธิปไตย ความมีวินัย เสริมสร้างทักษะชีวิต ความสามารถด้านนวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ การเป็นผู้ประกอบการ พัฒนาทักษะการคิดบนพื้นฐาน Competency Based Technology Based Green Technology และ Creative economy รวมทั้งการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรม

และการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ อาทิ สุภาพบุรุษอาเซียน ลูกเสือ กีฬา และการป้องกัน/แก้ไข การทะเลาะวิวาท

๓.๓ เตรียมผู้เรียนสู่การเป็นประชาคม ASEAN โดยการเพิ่มจำนวนสถานศึกษา English Program (EP) Mini English Program (MEP) ทุกจังหวัด ใช้หลักสูตร/สื่อต่างประเทศ สนับสนุนการฝึกงานต่างประเทศ/บริษัทต่างประเทศและในประเทศ ยกกระดับทักษะด้านภาษาอังกฤษ ในงานอาชีพ ส่งเสริม การเรียนรู้ภาษาประเทศคู่ค้า จัดระบบ Sister School ทุกประเทศใน ASEAN

๔. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

๔.๑ ด้านบริหารทั่วไป ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ Web Portal, E-office และ Data based รวมทั้งการปรับภาพลักษณ์เชิงบวก

๔.๒ ด้านงบประมาณ ใช้แนวทาง Strategic Performance, Based Budgeting : SPBB และ Formula Funding โดยการจัดงบประมาณตามความจำเป็นพื้นฐาน ความเสมอภาค และตามนโยบาย การกระจายอำนาจจัดซื้อจัดจ้าง จัดหางบประมาณค่าสาธารณูปโภคและค่าจ้างครูให้ เพียงพอ

๔.๓ ด้านบริหารงานบุคคล สร้างเครือข่ายครู/สมาคมวิชาชีพ จัดหาลูกจ้าง พนักงานราชการให้เพียงพอ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคคลของสถาบันการอาชีวศึกษา

๔.๔ ด้านการสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนา การจัดอาชีวศึกษา ดังนี้

๔.๔.๑ องค์กร/สมาคมวิชาชีพ สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า กระทรวง แรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สถานประกอบการ ในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การฝึกงาน ฯลฯ

๔.๔.๒ ประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน

๔.๔.๓ องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ VOCTECH, CPSC /APACC, SEARCA และ UNIVOC ฯลฯ

๔.๔.๔ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคของโลก ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน อิสราเอล ญี่ปุ่น เดนมาร์ก เยอรมัน ฯลฯ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

๑. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ขส.ทบ. ในห้วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ต้องการจะปรับ วิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ เพื่อปฏิรูปวิธีการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการ การศึกษาวิชาชีพแบบบูรณาการในลักษณะต่าง ๆ ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีการจัดทำคู่มือและแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ใช้เป็น แนวทางในการจัดทำแผนการเรียนรู้อบรมบูรณาการของแต่ละสถานศึกษา โดยในการดำเนินการจัดทำ คู่มือและแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้รวบรวมจัดทำกรอบแนวคิด แนวทางและ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พร้อมทั้งตัวอย่างแผนการเรียนและแผนการสอนแบบ

บูรณาการ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้กับครูอาจารย์ ผู้บริหาร ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาและนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอีกด้วย

๒. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของโรงเรียนกองทัพบก อุดมภ์ช่างกล ขส.ทบ.

๒.๑ เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดถือแนวทางปฏิบัติตามคู่มือและแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและปรับวิธีการ จัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อพัฒนาให้ครู อาจารย์ภายในโรงเรียน ให้สามารถจัดแผนการเรียนรู้อย่าง บูรณาการและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพ การนำไปประกอบอาชีพตามต้องการ

๒.๓ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาวิชาชีพแบบองค์รวม มีความสามารถทั้งด้าน ความรู้ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทักษะในประกอบอาชีพได้ครบวงจรในแต่ละชั้นปีรวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม

๓. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของโรงเรียนกองทัพบกอุดมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยการ เชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องจากศาสตร์ต่าง ๆ ของรายวิชาเดียวกันหรือรายวิชาต่าง ๆ มาใช้ในการ จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดรวบยอดของศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริงได้

สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Management) ของโรงเรียนกองทัพบกอุดมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามความสนใจ ความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสร้างงาน แก้ปัญหาและ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

เหตุผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๑. สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้นจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับศาสตร์ ในสาขาต่าง ๆ ผสมผสานกันทำให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ศาสตร์เดียว ๆ มาไม่สามารถนำความรู้มาใช้ในการ แก้ปัญหาได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยให้สามารถนำความรู้ ทักษะจากหลาย ๆ ศาสตร์มาแก้ปัญหาได้กับชีวิตจริง

๒. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอด ของศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ของศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและนำไปใช้จริงได้

๓. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรจึงทำให้ลดเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาบางอย่างลงได้ แล้วไปเพิ่มเวลาให้เนื้อหาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

๔. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะตอบสนองต่อความสามารถในหลาย ๆ ด้านของผู้เรียนช่วยสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติ “แบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence)

๕. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism) ที่กำลังแพร่หลายในปัจจุบัน

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เป็นการเชื่อมโยงวิชาหรือศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น ได้แก่

๑. บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ปัจจุบันเนื้อหาความรู้มีมากมายที่จะต้องเรียนรู้หากไม่ใช้วิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยมาใช้จะทำให้เรียนรู้ไม่ทันตามเวลาที่กำหนดได้จึงต้องมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ มาใช้ เช่น การสอนโดยวิธีการบอกเล่า ท่องจำจะทำให้ได้ปริมาณความรู้หรือเนื้อหาสาระไม่เพียงพอกับสิ่งที่ต้องเรียนรู้จึงต้องเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสม

๒. บูรณาการระหว่างพัฒนาการความรู้และทางจิตใจ การเรียนรู้ที่ดีนั้นผู้เรียนต้องมีความอยากรู้อยากเรียนด้วย ดังนั้นการให้ความสำคัญแก่เจตคติ ค่านิยม ความสนใจและสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ ก่อให้เกิดความซาบซึ้งก่อนลงมือศึกษาซึ่งเป็นการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

๓. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติได้นั้นถือเป็นการดีมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญระหว่างองค์ความรู้ที่ศึกษากับการนำไปปฏิบัติจริงโดยนำความรู้ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

๔. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนและชีวิตประจำวัน การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตเมื่อผ่านการเรียนรู้แล้วต้องมีความหมายและคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

๕. บูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริงตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียน

รูปแบบของการบูรณาการ (Model of Integration) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ใน ๔ รูปแบบ

๑. การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) การเรียนรู้แบบนี้ครูจะนำเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเองเป็นการวางแผนการสอนและทำการสอนโดยครูเพียงคนเดียว

ข้อดี ๑. ครูคนเดียวบริหารจัดการทั้งเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้และเวลาที่ใช้โดยสะดวก

๒. ไม่มีผลกระทบกับครูผู้อื่นและการจัดตารางสอน

ข้อจำกัด ๑. ครูคนเดียวอาจไม่มีความชำนาญในเนื้อหาวิชาบางเรื่อง

๒. เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดอาจซ้ำซ้อนกับของวิชาอื่น

๓. ผู้เรียนจะมีภาระงานมากเพราะทุกรายวิชาจะต้องมอบหมายงานให้

๒. การบูรณาการแบบขนาน (Parallel) การเรียนรู้แบบนี้ครูตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของตนเองแต่จะมาวางแผน ตัดสินใจร่วมกันว่าจะจัดแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งสอนในหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด (Concept) และปัญหา (Problem) เดียวกันในส่วนหนึ่ง

ข้อดี ๑. ครูผู้สอนแต่ละคนยังคงบริหารทั้งเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ เวลาโดยสะดวก

๒. ไม่มีผลกระทบกับครูผู้สอนและการจัดตารางสอน

๓. เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ลดการซ้ำซ้อนลง ช่วยให้เกิดการ

ทำงานร่วมกัน

ข้อจำกัด ๑. ครูยังคงต้องรับภาระเนื้อหาวิชาที่ไม่ชำนาญ

๒. ผู้เรียนยังมีภาระงานมากเพราะทุกรายวิชาจะต้องมอบหมายงานให้

๓. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) การเรียนรู้แบบนี้คล้ายกับแบบคู่ขนาน ครูตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปต่างคนต่างสอนวิชาของตน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ มาวางแผนการสอนร่วมกันในการให้งานหรือโครงการที่มีหัวเรื่อง แนวคิดหรือความคิดรวบยอดและปัญหาเดียวกัน

ข้อดี ๑. สนับสนุนการทำงานร่วมกันของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม

๒. ผู้สอนทุกคนและผู้เรียนมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

๓. ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้กับงานอาชีพจริง

ข้อจำกัด ๑. มีผลกระทบต่อการจัดตารางสอนและการจัดแผนการเรียนรู้

๔. การบูรณาการแบบข้ามวิชา (Transdisciplinary)

การเรียนรู้แบบนี้ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ จะมาร่วมกันสอนเป็นคณะ ร่วมกันวางแผน กำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอดและปัญหาเดียวกัน

ข้อดี ๑. สนับสนุนการทำงานร่วมกันของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ลดความซ้ำซ้อนของกิจกรรม

๒. ผู้สอนทุกคนและผู้เรียนมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

๓. ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้กับงานอาชีพจริง

ข้อจำกัด ๑. มีผลกระทบต่อการจัดตารางสอนและการจัดแผนการเรียนรู้

๒. ผู้สอนต้องควบคุมการเรียนรู้ให้ทันตามกำหนด

**๔. แนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนกองทัพบก
อุบลรัตน์ช่างกล ขส.ทบ.**

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวคิดมาจากปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้เดิมที่มีอยู่ เป็นปรัชญาที่มีข้อสันนิษฐานว่าความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่ออธิบาย (Martin et al. ,1994 : 44)

แนวคิด Constructivism เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง โดยผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเกิดสถานะไม่สมดุลขึ้น (Unequilibrium) ซึ่งเป็นสถานะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่

โรงเรียนได้นำแนวคิด Constructivism มาใช้เป็นหลักฐานและพัฒนารูปแบบการสอน ดังนี้

Explore ชั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต สนับสนุน และร่วมมือกันสำรวจ เพื่อให้เห็นปัญหา

Explain ชั้นที่ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น แนะนำ ถามให้คิดเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบหรือสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ความรู้ที่ได้เป็นความรู้เชิงประจักษ์

Expand ชั้นที่ผู้สอนช่วยพัฒนาผู้เรียนให้คิดค้นต่อ ๆ ไป พัฒนาทักษะกระบวนการ และพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและพัฒนาให้มีประสบการณ์กว้างไกลทั้งเรื่องธรรมชาติและเทคโนโลยี

Evaluate ชั้นที่ผู้สอนประเมินโมทัศน์ของผู้เรียนโดยตรวจสอบความคิดที่เปลี่ยนไป และตรวจสอบทักษะกระบวนการ การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การถามหาคำตอบตลอดจนพัฒนาให้ผู้เรียนสนใจและเคารพความคิดและเหตุผลของคนอื่น ๆ ด้วย

แนวทางของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองและฝึกฝนให้ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มอย่างชำนาญ

๑. กระบวนการคิด เป็นการคิดได้ครบถ้วนตามขั้นตอน โดยเริ่มต้นจาก

๑.๑ ระดับการคิดขั้นพื้นฐานหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การจำแนก การสื่อความหมาย การคาดคะเน การรวบรวมข้อมูล การสรุปผล เป็นต้น

๑.๒ ระดับของลักษณะการคิด ได้แก่ การคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

๑.๓ ระดับกระบวนการคิด ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการวิจัย เป็นต้น

สำหรับวิธีการสอนที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการสร้างความรู้ เช่น วิธีสืบสอบแบบแนะนำ (Guided Inquiry) และแบบไม่มีการแนะนำ (Unguided Inquiry) วิธีการค้นพบ วิธีแบบเน้นปัญหา วิธีใช้ทักษะกระบวนการ ๙ ชั้น กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง วิธีอริยสัจสี่ วิธีการเชื่อมโยงโมทัศน์โดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) การใช้ผังมโนทัศน์ (Concept Map)

๒. กระบวนการกลุ่ม เป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ใช้กลุ่มเพื่อร่วมกันสร้างความรู้โดยประสานความร่วมมือ ประสานความคิด ทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมาย การทำงานกลุ่มควรต้องเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ หัวหน้าดี สมาชิกดี และกระบวนการ

ทำงานดี วิธีสอนที่ใช้เพื่อให้ผู้เรียนใช้ทั้งกระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มก็คือวิธีการสอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแต่เป็นการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม หรือใช้วิธีสอนกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการอภิปราย วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีดังนี้

๑. ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง (Construct)
๒. ผู้สอนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือ กระบวนการคิด (Thinking Process) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
๓. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง (Participation) ลงมือคิด ปฏิบัติ สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกระหว่างกลุ่มและปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน
๔. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happy Learning)
๕. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ และเนื้อหาสาระซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)
๖. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application)
๗. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator)

๕. เทคนิคการสอนการพัฒนากระบวนการคิดของโรงเรียนกองทัพบก อุบลรัตน์ ช่างกล ชส.ทบ.

ในช่วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา ได้มีนักคิดและนักการศึกษาให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาการคิด มีทั้งการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการสอนและการวิจัยควบคู่กันไปกับการนำทฤษฎีและหลักการของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ ทำให้ได้รูปแบบการสอน กระบวนการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การสอนให้ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น” โดย โกวิท วรพิพัฒน์ “การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ” โดย สุนทรวิวัฒน์ “การสอนความคิด” โดย โกวิท ประวาลพุกษ์ “การสอนทักษะกระบวนการ” โดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ “กระบวนการคิดเป็น เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย” โดย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เป็นต้น

กรอบความคิดในการพัฒนาความสามารถทางการคิด

จากการค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับการคิด ทิศนา ขัมมณี และคณะ (๒๕๔๐) ได้จัดมิติของการคิดไว้ ๖ ด้าน เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการพัฒนาความสามารถทางการคิดของเด็ก ดังนี้

๑. มิติด้านข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ในการคิด การคิดเป็นกระบวนการซึ่งจะต้องมีข้อมูลหรือเนื้อหาของเรื่องที่จะคิดหรือแก้ปัญหาพร้อมทั้งวิธีการที่จะคิด ซึ่งข้อมูลแบ่งได้เป็น ๓ ด้าน ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ ซึ่งในการแก้ปัญหาบุคคลจะต้องพิจารณาข้อมูลทั้งสามส่วนนี้ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนจนกระทั่งพบทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

๒. มิติด้านคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด การคิดพิจารณาเรื่องใด ๆ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้คิดมีผลต่อการคิดและคุณภาพของการคิดอย่างมากซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นผู้มี

ใจกว้าง เป็นธรรม ใฝ่รู้ กระตือรือร้น ช่างวิเคราะห์ ผสมผสาน ขยัน ต่อสู้ กล้าเสี่ยง อดทน มีความ
มั่นใจตนเอง

๓. มิติด้านทักษะการคิด การที่บุคคลจะคิดสิ่งใดจำเป็นจะต้องมีทักษะพื้นฐานในการคิด
เพื่อสร้างมโนทัศน์ในสิ่งที่จะคิดนั้น และจะต้องมีทักษะกระบวนการที่ซับซ้อนที่เรียกว่า ทักษะการคิด
ชั้นสูง เพื่อให้เกิดผลของการคิดและการพัฒนาทักษะการคิดด้วย ทักษะต่าง ๆ มีดังนี้

๓.๑ ทักษะการคิดพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการจำ ทักษะการอ่าน
ทักษะการเก็บความรู้ ทักษะการใช้ความรู้ ทักษะการพูด ทักษะการเขียน ทักษะการแสดงออก ฯลฯ

๓.๒ ทักษะที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะ
การตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการตีความ ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการ
สรุปความ ฯลฯ

๓.๓ ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการนิยาม ทักษะการผสมผสาน ทักษะการสร้าง
ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบ ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการทำนาย ทักษะการ
ประยุกต์ ฯลฯ

๔. มิติด้านลักษณะการคิด เป็นประเภทการคิดที่แสดงลักษณะเฉพาะที่ชัดเจนที่เด็ก
ควรจะมีในการคิด มี ๔ ประการ ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิด
ชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้งและการคิดแหวกแนว

๕. มิติด้านกระบวนการคิด เป็นการคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
การคิดนั้น ๆ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต้องใช้ทักษะการคิดและลักษณะการคิดเป็นจำนวนมาก ได้แก่
กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
กระบวนการศึกษาวิจัย กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฯลฯ

๖. มิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตน เป็นการคิดอย่างมียุทธศาสตร์
ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การควบคุมกำกับกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า
และการประเมินผล ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการปรับปรุงกระบวนการคิดให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

การสอนเพื่อพัฒนาการคิด

แนวการสอนเพื่อพัฒนาการคิดสามารถสรุปได้เป็น ๓ แนว คือ

๑. การสอนเพื่อพัฒนาการคิดโดยตรง โดยใช้โปรแกรม สื่อสำเร็จรูปหรือบทเรียน/
กิจกรรมสำเร็จรูปที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วมาจัดสอนเป็นพิเศษให้แก่ผู้เรียน

๒. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบหรือกระบวนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด
เป็นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหาสาระตามรายวิชาและการคิดไปพร้อม ๆ กัน รูปแบบการสอนต่าง ๆ
ได้แก่ การสอนแบบสืบสวนของจอยส์และเวลล์ การสอนแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตของทอแรนซ์
การสอนแบบการสอนตามขั้นทั้ง ๔ ของอริยสัจ โดย สาโรช บัวศรี ทักษะกระบวนการ โดย กรมวิชาการ ศธ.
กระบวนการวิทยาศาสตร์ โดย สสวท. กระบวนการคิดเป็น โดย โกวิท วรพิพัฒน์ ฯลฯ

๓. การสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะ
การคิดและกระบวนการคิดในกิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นแนวทางที่สะดวกที่สุดเมื่อ
ผู้สอนเข้าใจกรอบแนวคิดการสอนให้คิดก็นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะที่ให้โอกาสผู้เรียนได้
พัฒนาการคิด

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ หมายถึง ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการสอนวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องควรให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Body of Knowledge) คือ ความรู้ที่ได้รับจากการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการค้นคว้าทดลอง หลักการและกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ลำดับขั้นตอนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ เกณฑ์การแบ่งประเภทของสิ่งต่าง ๆ ศัพท์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Process of Science) คือ พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้และแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ ซึ่งการดำเนินการต้องอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์)

วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เป็นวิธีการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้แสวงหาความรู้ แก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

๑. ระบุปัญหา
๒. ตั้งสมมติฐาน
๓. ทำการทดลอง
๔. สังเกตขณะทดลอง
๕. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
๖. ตรวจสอบข้อมูล
๗. สรุปผลการทดลอง

ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะการคิดและกระบวนการคิด จึงสามารถทำได้โดยในการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาสาระหรือรายวิชาต่าง ๆ ผู้สอนเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหา ซึ่งรูปแบบที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปของโรงเรียนกองทัพกอบกุลณ์ ช่างกล ขส.ทบ. นั้น ได้แก่ การสอนโดยใช้โครงการ

๖. การประเมินตามสภาพจริง

การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน หรือการเรียนรู้ของผู้เรียนและดำเนินการตัดสินคุณค่าความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะอธิบายลักษณะผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การวัดและประเมินกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจอย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่เขาทำ โดยพยายามตอบคำถามว่าเขาทำอย่างไร ทำไมจึงทำเช่นนั้น (อุทุมพร จามรมาน)

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการสังเกต บันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนทำ เพื่อตัดสินความสามารถที่แท้จริง

ของผู้เรียนโดยใช้ข้อมูล ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. Performance of Learning ๒. Process of Learning ๓. Product of Learning

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินผลเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสภาพที่เป็นจริง ทั้งด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของผู้เรียน

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำ โดยไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติงานในสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบ ผู้ผลิตความรู้ ผู้ปฏิบัติงานจริง เพื่อสนองความต้องการของสังคม ซึ่งจะประเมินจากสภาพที่เป็นจริงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะกับแต่ละบุคคลได้ ซึ่งจะต่างจากการประเมินผลการเรียนรู้ทั่วไปที่วัดผลความรู้ด้านเนื้อหาวิชาหรือผลผลิต แล้วจัดลำดับที่

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงนั้นจะมีลักษณะเด่นที่เน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนและประสิทธิภาพการเรียนรู้ การทดสอบเหล่านี้จะครอบคลุมสภาพจริงและสอดคล้องกับการแสดงออกของผู้เรียนทั้งกระบวนการและผลผลิต โดยจะประเมินในลักษณะการเป็นโครงการ การบันทึกความเห็น แบบสำรวจ รายงาน นิทรรศการที่บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิชาชีพ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑. เป็นการประเมินที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์จริงหรือที่เป็นชีวิตจริง
๒. การประเมินจะเข้าไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกสถานการณ์
๓. เน้นพฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
๔. เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
๕. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง
๖. มีการใช้ข้อมูลหลากหลายรวมทั้งใช้เครื่องมือที่หลากหลาย โดยเก็บข้อมูลระหว่างการทำงานในทุกด้านทั้งกระบวนการคิดระดับสูง กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการประเมินผล เป็นต้น
๗. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

การประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจ ความถนัดของตนเอง เรียนรู้ทั้งแบบเรียนคนเดียวและเรียนเป็นกลุ่มจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเองและเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (บูรณาการ) ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดังกล่าวจึงต้องสอดคล้องกับสภาพจริง นั่นคือสิ่งที่ต้องนำลักษณะที่สำคัญของการประเมินผลตามสภาพจริงมาใช้จึงจะเหมาะสมกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ซึ่งโรงเรียนจะมีการประเมินความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การประเมินด้านกระบวนการคิด กระบวนการวางแผน กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ (การวิจัยอย่างง่าย) กระบวนการกลุ่ม กระบวนการประเมินผล คุณธรรมจริยธรรม ความตั้งใจ ความใส่ใจ คุณภาพของผลงานโดยใช้วิธีการ เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย ต่อเนื่องตลอดเวลาตามกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการสังเกตใช้แบบตรวจสอบรายการ ใช้แบบประมาณค่า การบันทึกการปฏิบัติงาน การประเมินคุณภาพชิ้นงานและอาจมีการประเมินด้านความรู้ควบคู่กันไปด้วย โดยการประเมินจะกระทำร่วมกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย

สถานภาพปัจจุบันของโรงเรียน

โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนใช้หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๒ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ใน ๒ สาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชาช่างยนต์ สาขางานยานยนต์ และสาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง สาขางานไฟฟ้ากำลัง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับ ฝีมือที่มี สมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนา หลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ และจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ใน ๓ สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเทคนิคเครื่องกล สาขางานเทคนิคยานยนต์ สาขาวิชาไฟฟ้า สาขางานไฟฟ้ากำลัง และ สาขาวิชาช่างอากาศยาน สาขางานช่างอากาศยาน การเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในการวางแผนแก้ปัญหา และจัดการทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการ ริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและหมู่คณะ เป็นอิสระในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหรือจัดการงาน ผู้อื่น มีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประสานงานและการประเมินผล รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา สาขาวิชาอุตสาหกรรม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองทัพบก โดยมีเจ้ากรรมการขนส่งทหารบก เป็นผู้รับใบอนุญาต และเจ้าของโรงเรียนโดยตำแหน่ง

ที่ตั้ง ๑๒๐ หมู่ ๕ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

สถานภาพอาคารเรียน

๑. ที่ดินที่ใช้ในการดำเนินกิจการโรงเรียน จำนวน ๓๐ ไร่ ๑ งาน ๕๔.๘ ตารางวา

๒. อาคารเรียนและอาคารประกอบ

๒.๑ อาคารเรียน จำนวน ๑ หลัง

อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๔ ชั้น มีห้องเรียน จำนวน ๓๓ ห้อง ห้องปฏิบัติการ จำนวน ๙ ห้อง ห้องประกอบ จำนวน ๓๐ ห้อง

๒.๒ อาคารโรงฝึกงาน จำนวน ๔ หลัง

๒.๒.๑ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น (โรงฝึกงาน ๑) มีห้องเรียน จำนวน ๓ ห้อง ห้องปฏิบัติการ จำนวน ๓ ห้อง ห้องประกอบ จำนวน ๖ ห้อง

๒.๒.๒ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น (โรงฝึกงาน ๒, ๓) มีห้องเรียน จำนวน ๑๒ ห้อง ห้องปฏิบัติการ จำนวน ๕ ห้อง ห้องประกอบ จำนวน ๕ ห้อง

๒.๒.๓ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๓ ชั้น (โรงฝึกงาน ๔) มีห้องเรียน จำนวน ๙ ห้อง ห้องปฏิบัติการ จำนวน ๓ ห้อง ห้องประกอบ จำนวน ๗ ห้อง

๒.๓ อาคารประกอบ

๒.๓.๑ อาคารโรงอาหาร จำนวน ๑ หลัง

๒.๓.๒ อาคารกีฬา จำนวน ๑ หลัง

ปรัชญาของโรงเรียน “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม”

มีวินัย หมายถึง การสร้างจิตสำนึกของนักเรียนให้เป็นผู้มีเหตุผลในการปฏิบัติ ด้วยการเคารพกฎระเบียบของสังคม รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ และรักความถูกต้อง การประพฤติปฏิบัติเหล่านี้ ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นความเคยชิน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

สนใจวิชาการ หมายถึง การปลูกฝังเจตคติให้นักเรียนมีนิสัยรักการศึกษา ใฝ่หาความรู้ ทั้งในด้านเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม และเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การยกระดับความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการและทักษะการปฏิบัติงาน เพื่อประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

สรรค์สร้างคุณธรรม หมายถึง การปลูกฝังอบรมให้นักเรียนประพฤติตนเป็นคนดี ทั้งกาย วาจา ใจ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ตั้งอยู่ในความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญู กตเวที และเสียสละ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ปลูกฝัง และพัฒนาให้เยาวชนไทย มีวินัย มีคุณธรรม และจริยธรรม มีความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน

พันธกิจของโรงเรียน

๑. พัฒนาบุคลากร และทรัพยากรการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ

๒. ปลูกฝัง และพัฒนาให้ผู้เรียน มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขภาพแข็งแรง

๓. จัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในสาขาวิชาวิชาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิด ในการประกอบอาชีพและเลือกวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔. พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน และชุมชน
อัตลักษณ์ของโรงเรียน

บุคลิกดี หมายถึง ผู้เรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน คือ ตัดผมสั้นและสวมรองเท้าหนังทุกคน

มีวินัย หมายถึง ผู้เรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนความเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. คือการนำแบบธรรมเนียมทหารบางส่วนมาใช้ในการปรับปรุงบุคลิกภาพนักเรียน-นักศึกษา ให้มีลักษณะความเป็นผู้นำ

เอกลักษณ์ของโรงเรียน วินัยทหาร สรรค์สร้างคุณภาพผู้เรียน

ตารางที่ ๓-๑ จำนวนครูและบุคลากรของโรงเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕๓ คน

แผนก/ฝ่าย	ช่วยราชการ	ครู	บุคลากร	ลูกจ้างชั่วคราว	ลูกจ้างประจำ	รวม
ผู้อำนวยการ	๑					๑
รองผู้อำนวยการ		๑				๑
ฝ่ายวิชาการ	๑๓	๓๖		๑๒		๖๑
แผนกทะเบียนฯ	๓	๒	๓			๘
แผนกสารบรรณฯ	๑	๑	๒	๒		๖
แผนกการเงินฯ	๔		๑			๕
แผนกปกครองฯ	๑๐	๑	๕	๒		๑๘
ฝ่ายบริการ	๒		๑	๑		๔
แผนกสารสนเทศ	๓	๑	๓			๗
แผนกพัสดุ	๔	๑				๕
แผนกอาคารฯ	๖		๔	๑๗	๔	๓๑
ฝ่ายกิจการนักเรียน		๒	๒			๔
ฝ่ายโรงเรียนสัมพันธ์	๑	๑				๒
รวมทั้งสิ้น						๑๕๓ คน

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๓-๒ จำนวนนักเรียน นักศึกษา โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. จำนวนทั้งสิ้น
๑,๘๕๓ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓)

ข้อมูลจำนวนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ระดับ	สาขาวิชาช่างยนต์	สาขาวิชาช่างไฟฟ้า กำลัง	รวม
ปวช. ๑	๓๓๒	๑๖๒	๔๙๔
ปวช. ๒	๒๕๒	๑๕๖	๔๑๐
ปวช. ๓	๒๙๖	๑๗๔	๔๗๐
รวมทั้งสิ้น			๑,๓๗๔

ข้อมูลจำนวนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ระดับ	สาขา เทคนิค เครื่องกล	สาขา ช่างไฟฟ้า	สาขา ช่างอากาศยาน	ระบบทวิภาคี		รวม
				สาขาเทคนิค เครื่องกล	สาขาช่าง ไฟฟ้า	
ปวส. ๑	๙๐	๖๕	๓๕	๓๓	๓๒	๒๕๕
ปวส. ๒	๑๐๐	๗๖	๒๔	๑๖	๘	๒๒๔
รวมทั้งสิ้น						๔๗๙

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓.

สรุป

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล
ขส.ทบ. ประมวลผลสภาพปัญหาใน ๒ ด้านหลัก ๆ ดังนี้

๑. ด้านวิชาการ

๑.๑ เรื่องความสอดคล้องระหว่างการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากปัญหา
เครื่องช่วยฝึกที่มีจำนวนจำกัด จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พบว่า ครูผู้สอน
ภาคทฤษฎีและปฏิบัติแยกออกจากกันในแต่ละรายวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหา
ความมีอย่างจำกัดของเครื่องมือบางรายการ การหมุนเวียนนักเรียนเข้ารับการฝึกได้ถูกนำมาเป็น
แนวทางในการแก้ปัญหา ในส่วนของครูผู้สอนภาคทฤษฎีจะเน้นแต่การเรียนการสอนที่ว่าด้วยหลัก
ทฤษฎี และในส่วนของครูผู้สอนภาคปฏิบัติก็จะแบ่งนักเรียนเข้ารับการฝึกปฏิบัติในแต่ละฐานฝึก
ซึ่งเมื่อนักเรียนเข้าฐานฝึกก็ต้องเร่งฝึกหมุนเวียนให้ครบทุกฐาน ปัญหาจากเครื่องช่วยฝึกบางรายการ
ที่มีจำนวนจำกัด จึงส่งผลให้นักเรียนมีเวลาในการเข้ารับการฝึกทักษะจากเครื่องมือไม่เพียงพอและทำ
ให้ขาดความต่อเนื่อง

๑.๒ ปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning Management)
ของโรงเรียนแม้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะเป็นกระบวนการที่อนุญาตให้ดำเนินการได้
โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถ และเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หวังผลให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำความรู้ ทักษะและ
เจตคติไปสร้างงาน แก้ปัญหาและใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง แต่หากผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่มี
ความเข้าใจในหลักการ แนวคิด หรือวิธีการดังกล่าวก็อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาได้ ซึ่งจาก
การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวพบว่า ครูผู้สอนยังไม่มีกระบวนการในการทำให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์
เชื่อมโยงความคิดรวบยอดของศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สาเหตุจากครูคนเดียวอาจไม่มีความชำนาญ
ในเนื้อหาวิชาบางเรื่อง อันจะทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) ของศาสตร์ต่าง ๆ
เข้าด้วยกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและนำไปใช้จริงได้ นอกจากนี้ยังพบว่า
ผู้เรียนยังมีภาระงานมากเพราะทุกรายวิชาจะต้องมอบหมายงานให้

๑.๓ การประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในการบูรณาการแบบผู้สอน
คนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อที่สอดคล้องกัน
กับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมาเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ
และกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนดได้ แต่กลับพบว่าการ
บูรณาการที่กระทำในลักษณะคู่ขนาน ซึ่งมีผู้สอนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน
ยังไม่ยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนานกันไปภายใต้เรื่องเดียวกัน
ซึ่งทำให้กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนประสบปัญหา

๑.๔ ปัญหาการขาดแคลนครู อันเกิดจากปัจจัยด้านสถานภาพและความศรัทธาใน
วิชาชีพครู เหตุผลสำคัญที่วิชาชีพครูไม่เป็นที่น่าสนใจ ไม่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ และไม่สามารถรักษาครูที่มี
คุณภาพประจำการไว้ได้ คือปัจจัยที่เกี่ยวกับสถานภาพครู อาทิ เงินเดือนและรายได้ที่ต่ำกว่าอาชีพอื่น
ความก้าวหน้าในวิชาชีพ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนสภาพลักษณะของวิชาชีพครูที่สื่อต่อ
สาธารณชน

๒. ด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

จากการศึกษาพบว่าปัญหาด้านวินัย คุณธรรมและจริยธรรม เป็นเรื่องของการใช้ ความรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียนกองทัพกอบกู้กัมพูชา ช่างกล ชส.ทบ. ซึ่งไม่ใช่ปัญหาที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ และแม้จะมีเหตุการณ์จำนวนไม่มากครั้ง แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่สังคมมักให้ความสนใจ และเป็นปัญหา เรื่องที่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ต่อเนื่อง ซ้ำซาก และดำรงอยู่ติดต่อกันมายาวนาน วิวัฒนาการของ การศึกษาสายอาชีพทั้งมิติเชิงโครงสร้างของการอาชีวศึกษาและมิติเชิงสังคม ไล่เลียงให้เห็นถึง พัฒนาการทางด้านอุดมการณ์ ค่านิยม ของนักเรียนอาชีวศึกษาจนเกิด “วัฒนธรรมองค์กร” จะเห็นได้ว่า ปัญหาความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาเมื่อมองจากมุมมองทางประวัติศาสตร์จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงที่ดำรงอยู่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผ่านบทบาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในแต่ละยุค

ปัญหาดังกล่าวมีพัฒนาการจากอดีตซึ่งเดิมเป็นความขัดแย้งส่วนบุคคล ความรุนแรง ไม่ถึงขั้นสูญเสียชีวิต สาเหตุหนึ่งของความขัดแย้งยังเป็นเรื่องทางกายภาพ การปรับเปลี่ยนสภาพร่างกาย และจิตใจตามประสาวัยรุ่น เมื่อควบคุมโทสะไม่อยู่ก็จะบันดาลโทสะด้วยการใช้กำลัง ซึ่งในยุคก่อนจะมี แค่การชกต่อย แล้วยกย้าย แต่ปัญหาความรุนแรงของเรียนอาชีวศึกษาในยุคสมัยนี้ไม่ได้เกิดจาก ความหุนหันพลันแล่นของตัวนักเรียนแล้ว ปัญหาพัฒนาการมาเป็นกรกระทำแบบกระบวนการที่ มา เปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือกระบวนการล้างสมองให้นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าก้าวเข้าสู่รั้วของสถาบันที่มีคู่ ขัดแย้งเกิดการเรียนรู้และมีวิธีคิดจนทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยผ่านกระบวนการครอบงำความคิด ซึ่งอาศัยกลไกต่าง ๆ คือ กิจกรรมรับน้อง การถ่ายทอดประสบการณ์การใช้ความรุนแรงจากรุ่นสู่รุ่น และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยบริบทของนักเรียนสายอาชีวศึกษาที่เด่นชัดอย่างหนึ่งก็คือ การที่ต้องอยู่กับอุปกรณ์ เครื่องมือช่าง ตลอดจนแต่งกาย การสื่อสารพูดจาจะต้องตะโกนโหวกเหวก โวยวาย สั่งการ และการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ในลักษณะร่วมทุกข์ ร่วมสุข ในกิจกรรมการเรียน จึงเกิด ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีความคล้ายกัน มีความเชื่อและยึดถือคุณค่าหรือค่านิยมที่คล้ายกัน ในกลุ่ม ทำให้เกิดการรักใคร่สมัครสมานสามัคคีต่อพวกพ้อง เมื่อเพื่อนมีปัญหาจะช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล ค่อย ๆ แผ่ขยายเป็นวงกว้าง และพัฒนาเป็นความขัดแย้งระหว่างสถาบัน

นักเรียนอาชีวศึกษามีคนเด่นและมีคนที่ด้อย คนที่ด้อยกว่าก็จะเลียนแบบคนที่เหนือ หรือเด่นกว่า จนทำให้เกิดพฤติกรรมใหม่จะเข้าแทรกแทนที่พฤติกรรมเก่า เป็นการเลียนแบบพฤติกรรม ความรุนแรงของกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจาก “แพชั่น” กลายเป็น “ธรรมนิยม” เกิดอัตลักษณ์จนกลายเป็นข้ออ้างว่าทำเพื่อศักดิ์ศรีของสถาบัน ปกป้องตัวเองและเพื่อให้เกิดการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม การคบหาสมาคมทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้รับ การเรียนรู้ทั้งด้านที่ดีและไม่ดีจากพฤติกรรมต่าง ๆ ของรุ่นพี่และเพื่อน ๆ และเนื่องจากมีความขัดแย้ง กันอยู่แล้วส่วนมากจะได้รับเอาพฤติกรรมความรุนแรงต่อ ๆ กันมา ซึ่งก่อนที่นักเรียนอาชีวศึกษาจะได้ คบเพื่อนที่มีประสบการณ์การใช้ความรุนแรง นักเรียนบางคนอาจจะยังไม่มีความคิดโน้มเอียงที่จะใช้ ความรุนแรง แต่เมื่อได้มาคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมนิยมการใช้ความรุนแรงแล้ว จึงรับเอา ค่านิยม ทัศนคติกลวิธีที่โน้มโน้มให้ใช้ความรุนแรง และในที่สุดนักเรียนก็จะมีพฤติกรรมและ บุคลิกภาพเป็นคนที่เห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดา และเมื่อพฤติกรรมการใช้ความ รุนแรงถูกผลิตหรือกระทำซ้ำจนกลายเป็นเรื่องปกติในวิถีทางของกลุ่มนักเรียนสายอาชีวศึกษาแล้ว ผลที่

ต า ม ม า ก ี คื อ
 การพัฒนาการของรูปแบบการใช้ความรุนแรงจะมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่การประกาศศกดา
 การทำทนายสูร์บจนถึงการประกาศเอาชีวิตฝ่ายตรงข้าม ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อาทิ Line
 Facebook ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ในส่วนของการปฏิบัติการพบว่ามีวางแผน และมีการแบ่งหน้าที่กันทำ
 ตั้งแต่สืบหาตัวบุคคลที่จะตกเป็นเป้าหมายในการ ทำร้าย การจัดหาอาวุธ การซื้อเป้าหมายบุคคลการดักซุ่ม
 ทำร้ายหรือหมายเอาชีวิตกัน ยิ่งโดยเฉพาะช่วงที่ใกล้กับวันคล้ายวันเกิดตั้งสถาบันอาชีวะนั้น ๆ หรือเรียก
 กันว่า “วันสถาปนา” ของแต่ละสถาบันจะเป็นช่วงที่มีการออกไล่ล่าคู่ริต่างสถาบันกันมากที่สุด
 การล้างแค้นในรูปแบบใหม่จะมีความเป็นมืออาชีพ มีการวางแผนกระทำเป็นกระบวนการตั้งแต่
 ผู้บงการโดยรุ่นพี่ที่เป็นทั้งอดีตนักศึกษาและนักศึกษาปัจจุบัน จะพูดคุยหารือวางแผนการและหา
 รุ่นน้องมาเป็นผู้ซื้อเป้า ผู้ลงมือกระทำ และผู้พาหลบหนี และเมื่อล้างแค้นได้สำเร็จฝ่ายตรงข้ามเสียชีวิต
 รุ่นพี่ที่เป็นอดีตนักศึกษาจะเป็นผู้ช่วยเหลือทางคดี และหากในที่สุดรุ่นน้องที่กระทำผิดต้องรับ
 โทษเมื่อพ้นโทษออกมา รุ่นพี่ที่เป็นอดีตศึกษาก็จะคอยให้ความช่วยเหลือหลังจากการพ้นโทษ
 ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามีกระบวนการของการใช้อำนาจครอบงำความคิด
 โดยการสร้างชุดความคิดที่เลวร้าย และป้อนชุดความคิดนี้ให้กับนักเรียนอาชีวะที่เป็นรุ่นน้อง
 มีการสอดแทรกเนื้อหาในลักษณะที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงการปกป้องศักดิ์ศรี ให้เกิดภูมิใจในความ
 ยิ่งใหญ่ อึกเหิม ปลูกเร้า จนกลายเป็นค่านิยม ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจของนักเรียนอาชีวะ
 ระหว่างรุ่นน้องที่ต้องสยบยอมจำนนต่อรุ่นพี่ผ่านกระบวนการสร้างชุดความคิดเชิงลบ เพื่อสร้าง
 ภาวะการครอบงำ สร้างค่านิยมเชิงสถาบัน โดยการใช้อำนาจนั้นจะอาศัยกลไกต่าง ๆ ให้สามารถเกิด
 และปฏิบัติได้จริง และเพื่อโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับหรือเกิดความยินยอมพร้อมใจ และได้รับการ
 สนับสนุนจากกลุ่ม โดยที่ผู้ถูกกระทำมีรู้ตัวว่าตนได้ถูกครอบครองความคิดไปแล้ว จึงทำให้ปัญหา
 ความรุนแรงในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิมและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

กระบวนการมีการพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นการล้างแค้นแบบมืออาชีพ
 ปัจจัยของการใช้ความรุนแรงแตกต่างจากยุคแรก ๆ ของอาชีวะ และปัจจัยไม่ใช่เพียงมิติทางกายภาพ
 ไม่ได้เกิดจากตัวนักเรียนเอง ไม่ได้เกิดจากความหุนหันพลันแล่นของวัยรุ่น ไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคล
 แต่เป็นการครอบงำความคิด โดยการป้อนข้อมูลที่เลวร้าย ปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือล้างสมอง โดยอ้างอิง
 มาจากระบบ SOTUS ซึ่งการที่จะทำให้อัน ๑ คน หรือนักศึกษาคนหนึ่งที่เป็นคนธรรมดาให้เป็นคนที่
 สามารถทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าผู้อื่นทั้งที่มีรู้จักและไม่เคยมีเรื่องบาดหมางกันมาก่อนได้ มันไม่ได้
 เกิดขึ้นได้เพียงวันเดียว และจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการครอบงำความคิดของ
 นักเรียนอาชีวะนั้นถือเป็นองค์ประกอบภายในที่แสดงออกมาจากความรู้สึกนึกคิดภายใต้ภาวะจิตใจ
 ซึ่งกระบวนการดังกล่าว คือ กระบวนการรับน้อง กระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ความรุนแรง
 จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง และกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทั้ง ๓ กระบวนการ ถือเป็นปัจจัยหลัก
 ที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวะ และยังมีปัจจัยจากสภาพแวดล้อม
 ทั่วไปที่เป็นองค์ประกอบภายนอก ซึ่งถือเป็นปัจจัยรองที่มาสสนับสนุนพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง
 ของนักเรียนอาชีวะ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสถาบัน อีกด้วย

บทที่ ๔

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การวิจัยในบทนี้ใช้การสำรวจเชิงลึก เพื่อการประมวลสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ โดยต้องการศึกษา วิเคราะห์ และหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรค นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์เชิงลึกสถาบันอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

ประมวลสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา

๑. ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

๒. วิเคราะห์และหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรค ที่อาจจะมีผลกระทบต่อการบริหาร ทั้ง ๔ ด้านของโรงเรียน ซึ่งมีผลต่อการจัดการศึกษา ได้แก่

๒.๑ ด้านวิชาการ

๒.๒ ด้านบุคลากร

๒.๓ ด้านงบประมาณ

๒.๔ ด้านการบริหารทั่วไป

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

การศึกษาเชิงลึกภาคสนาม รวมทั้งวิเคราะห์เอกสารรายงานการประเมินต่าง ๆ ร่วมกับการสังเกต พอสรูปผลสาเหตุของปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเนื้อหาส่วนนี้จะวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่อาจมีผลกระทบต่อการบริหารทั้ง ๔ ด้านของโรงเรียน รวมถึงปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษาไทย โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วนคือ ส่วน “อาชีวศึกษาภาคปกติ” และส่วน “อาชีวศึกษาภาคทวิภาคี” ได้ดังนี้

๑. ปัญหาและอุปสรรค ที่มีผลกระทบต่อการบริหารทั้ง ๔ ด้าน

๑.๑ โรงเรียนรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการจริงจังมากนัก ส่วนใหญ่ดำเนินงานไปตามปกติเพราะยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ แต่ยอมรับว่าการกระจายอำนาจเป็นสิ่งดี

๑.๒ โรงเรียนได้ดำเนินการด้านการปฏิรูปการจัดการศึกษา กล่าวคือ ได้มีการประเมินตนเอง (SSR) และจัดทำรายงาน และได้ประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กรมอาชีวศึกษา กำหนดไว้ให้ดำเนินการในขั้นต้น โดยใช้คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน บางประเด็นคุณภาพอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” บางประเด็นอยู่ในระดับ “พอใช้” และส่วนใหญ่อยู่ใน “ระดับดี”

๑.๓ ในประเด็นปัญหาอุปสรรคที่จะมี เมื่อมีการกระจายอำนาจการบริหารนั้น ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนจะยกประเด็นปัญหาด้านปัจจัย เช่น งบประมาณไม่พอ ครูไม่พอ และวัสดุ อุปกรณ์ไม่พอ แทบไม่ได้ยกประเด็นปัญหากระบวนการ คือ การบริหารและการจัดการเรียนการสอน และปัญหาผลผลิตเลย ในการสนทนากับผู้ที่ไม่ใช่ผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน จำนวนไม่น้อยหรืออาจจะเป็นส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เวลาอยู่กับโรงเรียน ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานว่าเหวและขาดขวัญกำลังใจ นอกจากนี้ ปัญหาการใช้ครูอาจารย์ไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียน การสอนมีค่อนข้างมาก ทำให้กระทบกระเทือนคุณภาพนักเรียน

๑.๔ ผลงานของโรงเรียนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนสนใจงาน และอยู่ปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบ ณ โรงเรียนมาก

๑.๕ การใช้คณะกรรมการโรงเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและการจัดการศึกษา ยังไม่สามารถทำได้มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะแนวคิดตามวัฒนธรรมการปฏิบัติเดิม ความรู้ความสามารถ และความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ รวมทั้งศักยภาพอื่นยังไม่มากพอ

๒. ปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษาไทย

๒.๑ สาเหตุปัญหาคุณภาพระบบอาชีวศึกษาภาคปกติ ปัญหาคุณภาพของอาชีวศึกษา ภาคปกติเกิดจากสาเหตุสำคัญ ๓ ประการ คือ

๒.๑.๑ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ

๒.๑.๑.๑ หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน และละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนมาก มีทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งมักจะมีผลการเรียนระดับมัธยมต้นไม่ดี จากโครงการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา PISA ของ OECD พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะด้านคณิตศาสตร์ต่ำในระดับที่ไม่สามารถใช้งานได้เลย นักเรียนอาชีวศึกษากว่า ๗๕% มีทักษะด้านคณิตศาสตร์ต่ำกว่าระดับ ๒ และมีนักเรียนถึง ๓๒% ที่มีทักษะด้านคณิตศาสตร์ระดับ ๐ (ต่ำที่สุด) ทั้งนี้ นักเรียนที่มีทักษะทางคณิตศาสตร์ระดับต่ำกว่าระดับ ๒ จะไม่สามารถคิดคำนวณโดยใช้สูตรหรือนิยามทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายที่สุดได้ การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์และความรู้พื้นฐานอื่น ๆ จึงมีความสำคัญมากในการปรับพื้นฐานการศึกษาของผู้เรียน ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือทักษะการเขียนแบบเทคนิคซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของงานช่าง ต้องการพื้นฐานความรู้ด้านเรขาคณิต นอกจากนี้ ผู้ทำงานเกี่ยวกับเครื่องกลนั้น ต้องสามารถแทนสูตร และแปลงหน่วยได้ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะทางพีชคณิต ในขณะที่การร่างแบบชิ้นงานจำเป็นต้องใช้ความรู้ตรีโกณมิติ ส่วนการควบคุมคุณภาพ (quality control) และงานวัดละเอียดต้องใช้ความรู้ด้านสถิติ ดังนั้น นักเรียนอาชีวศึกษาจะไม่สามารถมีทักษะช่างที่ดีได้เลยหากไม่มีการปูพื้นฐานคณิตศาสตร์ พื้นฐานมาก่อน

๒.๑.๑.๒ เนื้อหาหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในโลกการทำงานจริง

๑. สถานศึกษาไม่เปิดสอนสาขาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการสาขาที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาจำนวนมากเปิดสอนไม่ใช่สาขาที่สถานประกอบการ

ต้องการ ทั้งนี้ ภายใต้สมมติฐานว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสัดส่วนสาขาอาชีพในตลาดแรงงานมากนัก ระบบอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานควรสามารถผลิตแรงงานรุ่นใหม่เพื่อทดแทนแรงงานที่เกษียณอายุหรือแรงงานที่หันไปประกอบอาชีพอื่น ดังนั้น สัดส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละสาขาควรจะใกล้เคียงกับสัดส่วนสาขาอาชีพในตลาดแรงงานจริง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูลนักเรียนในแต่ละสาขา จะพบว่า แรงงานที่อาชีวศึกษาผลิตส่วนใหญ่อยู่ในสาขาที่มีการจ้างงานน้อย ในขณะที่สาขาอาชีพที่มีการจ้างงานมากกลับมีแรงงานที่ผลิตออกมาไม่มาก เมื่อพิจารณาตลาดการจ้างงานประมาณ ๓.๓ ล้านตำแหน่งในสาขาช่างเทคนิค ๔ สาขาหลักคือ ช่างเทคนิคโรงงาน ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้าและช่างยนต์ จะพบว่า ในตลาดแรงงานมีสัดส่วนช่างเทคนิคโรงงานและช่างก่อสร้างรวมกันประมาณ ๘๐% แต่มีจำนวนนักเรียน ปวช. ในสาขาดังกล่าวเพียงประมาณ ๓๐% ในทางกลับกัน มีนักเรียนอาชีวศึกษา ๗๐% ที่เรียนสาขาช่างไฟฟ้าและช่างยนต์ ซึ่งเป็นสาขาที่มีการจ้างงานรวมกันเพียง ๒๐% มีสาเหตุสำคัญ ๒ ประการที่ทำให้ระบบอาชีวศึกษาไทยไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการ นั่นคือ ๑. วิทยาลัยอาชีวศึกษาสามารถเลือกเปิดสอนสาขาใดก็ได้ โดยไม่ต้องพิจารณาความต้องการของสถานประกอบการ และ ๒. การขาดระบบฐานข้อมูลตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนการผลิตกำลังคน ประการแรก วิทยาลัยอาชีวศึกษาสามารถเลือกเปิดสอนสาขาใดก็ได้ โดยไม่ต้องพิจารณาความต้องการของสถานประกอบการ ในปัจจุบันหากวิทยาลัยอาชีวศึกษาใดจะเปิดสอนหลักสูตรที่มีการเปิดสอนอยู่แล้ว เช่น หลักสูตรแกนกลางของ สอศ. ก็จะต้องขออนุมัติจากสำนักนโยบายและแผนงานอาชีวศึกษา ซึ่งจะพิจารณาปัจจัยสำคัญ ๒ ข้อ คือ จำนวนนักเรียนที่คาดว่าจะมาสมัครเรียน และความพร้อมของวิทยาลัย โดยความต้องการแรงงานของสถานประกอบการไม่ได้เป็นปัจจัยหลักในการพิจารณา ดังนั้น ความต้องการเข้าศึกษาที่สะท้อนผ่าน “จำนวนนักเรียนที่คาดว่าจะมาสมัครเรียน” จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนและผู้ปกครองขาดข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ ประการที่สอง การขาดระบบฐานข้อมูลตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนการผลิตกำลังคน สถานศึกษาจะสามารถเปิดสอนสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการได้ก็ต่อเมื่อรู้ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการอย่างแม่นยำพอสมควร อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีระบบฐานข้อมูลดังกล่าวทำการเปิดสอนสาขาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการจึงทำได้ยาก

๒. แม้ในกรณีที่เปิดสอนได้ตรงสาขา แต่เนื้อหาหลักสูตรไม่ตรงกับทักษะความรู้ที่นายจ้างต้องการ ลำพังการเปิดสอนให้ตรงสาขานั้นยังไม่เพียงพอ เพราะรายละเอียดของเนื้อหาในหลักสูตรนั้นก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เช่น หลักสูตรอาจตรงความต้องการแต่ล้าสมัยเพราะสอนเทคนิคการผลิตที่โรงงานเลิกใช้กันไปแล้ว หรือหลักสูตรอาจจะไม่ได้บรรจุทักษะที่ต้องใช้งานจริง หรือแม้หลักสูตรจะบรรจุเนื้อหาได้ครบถ้วน แต่การให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละหัวข้ออาจไม่สะท้อนสภาพการทำงานที่เกิดขึ้นจริงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างเนื้อหาหลักสูตรกับความต้องการของสถานประกอบการนั้นเกี่ยวข้องกับ ๑. ระบบการจัดทำเนื้อหาหลักสูตรที่ถูกกำหนดโดยอาจารย์ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นหลัก และ ๒. การที่อาจารย์อาชีวศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงานในภาคเอกชน เมื่อปัจจัยทั้ง ๒ อย่างมาประกอบกันก็จะทำให้หลักสูตรอาชีวศึกษาเต็มไปด้วยเนื้อหาที่ถูกกำหนดโดยอาจารย์

อาชีวศึกษาผู้ซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจโลกของสถานประกอบการจริง เนื้อหาหลักสูตรที่ได้มาจึงมีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้

๓. แม้หลักสูตรจะสอนทักษะความรู้ที่นายจ้างต้องการ แต่ผู้เรียนยังขาดความเชี่ยวชาญจนไม่สามารถทำงานได้จริง แม้จะเปิดสอนได้ตรงสาขา และเนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ แต่หากไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญจริง การเรียนการสอนก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ โรงเรียนไม่มีหลักฐานข้อมูลการวัดสมรรถนะทักษะอาชีพของผู้จบอาชีวศึกษา จึงไม่สามารถพิสูจน์ปัญหาผู้เรียนขาดความเชี่ยวชาญทักษะได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ สถานประกอบการหลายแห่งชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าผู้จบอาชีวศึกษาไม่สามารถทำงานได้จริง นอกจากนี้ หลักฐานแวดล้อมหลายอย่างยังชี้ว่าระบบอาชีวศึกษาในปัจจุบันไม่น่าจะสามารถทำให้ผู้เรียนเชี่ยวชาญทักษะการทำงานจริง ประการแรก ดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้น ทักษะช่างหลายอย่างจำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญทักษะความรู้พื้นฐาน ซึ่งนักเรียนอาชีวศึกษายังขาด และหลักสูตรอาชีวศึกษาก็ไม่ได้แก้ไขจุดอ่อนในส่วนนี้ ประการที่สอง อาจารย์อาชีวศึกษาส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในสถานประกอบการ จึงไม่มีทักษะที่จะต้องใช้ในสถานประกอบการจริง ประการที่สาม ระบบผลิตอาจารย์อาชีวศึกษาไทยในปัจจุบันไม่สามารถรับประกันได้ว่าอาจารย์ที่จบออกมาจะมีความเชี่ยวชาญทักษะช่างเทคนิค

๒.๑.๒ สถานอาชีวศึกษาขาดแคลนทรัพยากร

อาชีวศึกษาไทยยังขาดการส่งเสริมด้านทรัพยากรอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์และอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของการจัดการเรียนอาชีวศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงระบบและโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์เองก็ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเราเปรียบเทียบอาชีวศึกษากับการศึกษาสายสามัญของไทยเอง หรือเทียบกับอาชีวศึกษาของต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับประเทศไทย ในแง่ที่การเรียนการสอนนั้นเกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นหลัก แต่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่ามีคุณภาพการศึกษาสูง

๒.๑.๒.๑ ระบบอาชีวศึกษาไทยมีอาจารย์ไม่เพียงพอ

อาชีวศึกษาไทยขาดแคลนอาจารย์อย่างหนัก โดยเฉพาะอาจารย์ที่เป็นข้าราชการซึ่งมีไม่เพียงพอ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ขส.ทบ. ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ทำให้ต้องอาศัยอาจารย์สัญญาจ้างระยะสั้น ซึ่งได้รับค่าตอบแทนต่ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาขวัญและกำลังใจในการทำงานตกต่ำ ไม่สามารถดึงดูดคนเก่งให้มาเป็นอาจารย์ได้ และการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องเพราะอาจารย์ออกกลางคัน ดังนั้นอาชีวศึกษาไทยจะไม่สามารถพัฒนาได้ถ้าไม่เพิ่มจำนวนอาจารย์ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

๒.๑.๒.๒ ระบบอาชีวศึกษาไทยมีวัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ

จากงบการเงินที่ปรากฏในทำยรายงานประจำปีของ สอศ. สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าอาชีวศึกษาไทยนั้นได้รับการลงทุนครุภัณฑ์น้อย ครุภัณฑ์ส่วนใหญ่จึงถูกใช้งานมานานและมักขาดการบำรุงรักษา นอกจากนี้ยังมีงบประมาณวัสดุฝึกไม่เพียงพอ โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ขส.ทบ. ก็ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน

๑. ปัญหาไม่ได้รับการลงทุนครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ ปัญหาความขาดแคลนครุภัณฑ์ของอาชีวศึกษาไทยนั้นเห็นได้อย่างชัดเจนโดยใช้ตัวชี้วัด ๓ ตัวซึ่งชี้ว่าสภาพของครุภัณฑ์อาชีวศึกษาไทยนั้น น้อย เก่า และชำรุด

ตัวชี้วัดที่ ๑ : มูลค่าครุภัณฑ์สุทธิซึ่งสะท้อนความขาดแคลนครุภัณฑ์ในเชิงปริมาณ จากงบการเงินในท้ายของรายงานประจำปี สอศ. ระหว่างปี ๒๕๖๑ ถึงปี ๒๕๖๒ อาชีวศึกษาไทยมีครุภัณฑ์ซึ่งมีมูลค่าทางบัญชีประมาณ ๑๒,๓๘๔ ล้านบาท หรือประมาณ ๑๙,๐๐๐ บาทต่อนักเรียน ๑ คน ซึ่งไม่ถึงครึ่งหนึ่งของ Institute of Technical Education (ITE) ของสิงคโปร์ซึ่งมีมูลค่าครุภัณฑ์ประมาณ ๔๕,๐๐๐ บาทต่อนักเรียน ๑ คน

ตัวชี้วัดที่ ๒ : ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ ซึ่งบอกความขาดแคลนครุภัณฑ์ในด้านความทันสมัย โดยวัดจากอัตราการปลดระวางและทดแทน ซึ่งถูกสะท้อนออกมาผ่านอัตราค่าเสื่อมราคา จากรายงานประจำปี สอศ. สามารถคำนวณได้ว่า ระหว่างปี ๒๕๖๑ ถึงปี ๒๕๖๒ อาชีวศึกษาไทยมีค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ประมาณ ๗๒๐ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็น ๗% ของมูลค่าครุภัณฑ์สุทธิในปี ๒๕๖๑ ซึ่งหมายความว่าโดยเฉลี่ยแล้ว ครุภัณฑ์ชิ้นหนึ่งจะถูกใช้งานเป็นเวลาประมาณ ๑๔ ปี จึงจะมีการปลดระวาง ซึ่งคิดเป็นอายุการใช้งานมากกว่าอายุเฉลี่ยครุภัณฑ์ของ ITE ถึง ๑๑ ปี

ตัวชี้วัดที่ ๓ : งบประมาณซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ซึ่งบ่งบอกความขาดแคลนครุภัณฑ์ในด้านสภาพการใช้งานได้ของครุภัณฑ์โดยวัดจากค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงจากรายงานประจำปี สอศ. จะพบว่าระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปีพ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการซ่อมบำรุงประมาณ ๑๙๖ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเพียงประมาณ ๒% ของมูลค่าครุภัณฑ์ที่มีอยู่ในปีเดียวกัน ซึ่งนับว่าน้อยมากหากเปรียบเทียบกับ ITE ที่ มีงบซ่อมบำรุงมากถึง ๒๕% ของมูลค่าครุภัณฑ์

๒. อาชีวศึกษาไทยมีงบประมาณวัสดุฝึกไม่เพียงพอ ระหว่างปี ๒๕๖๑ ถึงปี ๒๕๖๒ นั้น สอศ. ได้มีการใช้จ่ายค่าวัสดุฝึกเพียง ๒,๘๘๐ ล้านบาท หรือประมาณ ๔,๔๐๐ บาทต่อปีต่อนักเรียน ๑ คน ซึ่งเป็นสัดส่วนเพียงประมาณ ๑ ใน ๓ ของงบสำหรับวัสดุฝึกที่ใช้ใน ITE ที่มีงบประมาณค่าวัสดุฝึกประมาณ ๑๓,๐๐๐ บาทต่อปีต่อนักเรียน ๑ คนต่อปี

๒.๑.๒.๓ สรุบบงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้เพื่อยกระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ หากใช้ ITE เป็นเกณฑ์เทียบเคียง การพัฒนาให้อาชีวศึกษาไทยมีคุณภาพจะต้องใช้งบประมาณทั้งหมด ๔๔,๕๐๐ ล้านบาทต่อปี โดยแบ่งเป็นงบบุคลากรปีละ ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท งบค่าซ่อมบำรุง/ปลดระวางครุภัณฑ์ปีละ ๕,๓๐๐ ล้านบาท งบวัสดุฝึกปีละ ๘,๓๐๐ ล้านบาท และงบอื่น ๆ อีกปีละ ๗,๓๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณต่างหากสำหรับการลงทุนปรับปรุงอุปกรณ์ครุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยอีกปีละประมาณ ๖,๗๐๐ ล้านบาท เป็นเวลา ๕ ปี โดยยังไม่ได้รวมการลงทุนก่อสร้างสินทรัพย์ถาวร

๒.๑.๓ มีข้อบกพร่องในระบบประกันคุณภาพวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ระบบอาชีวศึกษาภาครัฐของไทยมีกลไกด้านการประกันคุณภาพ ๒ ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก จากการศึกษาเอกสารคู่มือการประกันคุณภาพทั้งสองรูปแบบ พบว่า มาตรการทั้งสองไม่สามารถประกันคุณภาพได้จริง นอกจากนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายนอกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังสร้างภาระให้แก่โรงเรียนและ

วิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อีกด้วย การประกันคุณภาพภายในไม่มีประสิทธิผล เพราะใช้กลไกการประเมินตนเองระบบการประกันคุณภาพภายในอาศัยคณะกรรมการประกันคุณภาพที่ประกอบไปด้วยบุคลากรของวิทยาลัย ๗ คน และผู้แทนสถานประกอบการไม่น้อยกว่า ๒ คน โดยคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ดำเนินการและจัดทำรายงานการประกันคุณภาพ กลไกการประกันคุณภาพที่กล่าวไปนั้นเป็นกลไกที่ไม่มีประสิทธิผลเพราะวางอยู่บนพื้นฐานของการประเมินตนเอง โดยที่ผู้ประเมินที่ไม่มีกลไกความรับผิดชอบต่อผลการศึกษาและผลการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายนอกไม่มีประสิทธิผลเพราะเน้นตัวชี้วัดที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งนอกจากจะไม่ช่วยพัฒนาคุณภาพโรงเรียนหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้แล้วยังเพิ่มภาระให้แก่โรงเรียน และทำให้ปัญหาคุณภาพที่แท้จริงไม่ถูกค้นพบและไม่ได้รับการแก้ไข

ประการแรก กรอบตัวชี้วัดมีปัญหาในเชิงการออกแบบทำให้ผลการประเมินไม่สามารถสะท้อนคุณภาพการเรียนการสอนได้จริง เพราะแทนที่จะเน้นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน กลับไปเน้นการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการภายในเป็นส่วนใหญ่ โดยหากเราเปรียบเทียบน้ำหนักของตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ แล้ว จะพบว่า ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพการเรียนการสอนนั้นมีน้ำหนักน้อย คือ มีน้ำหนักเพียงร้อยละ ๒๐ และมีน้ำหนักตัวชี้วัดด้านความพร้อมสถานศึกษาอีกร้อยละ ๑๑ ในขณะที่ตัวชี้วัดกว่าร้อยละ ๖๙ นั้นเป็นการตรวจสอบกิจกรรมและกระบวนการจัดการ ซึ่งแม้จะมีความสำคัญแต่ไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน นอกจากนี้ไร้ประสิทธิผลแล้ว ตัวชี้วัดนี้ยังสร้างแรงจูงใจให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาจัดกิจกรรมตามตัวชี้วัดอย่างฉาบฉวย

ประการที่สอง ตัวชี้วัดจำนวนมากสร้างภาระให้แก่สถานศึกษาโดยเปล่าประโยชน์ เนื่องจากตัวชี้วัดกว่าร้อยละ ๖๙ นั้นเป็นการตรวจสอบกระบวนการจัดการภายในทำให้มีภาระในการจัดเก็บเอกสารจำนวนมาก เพียงเพื่อพิสูจน์ให้ผู้ตรวจสอบเชื่อว่าวิทยาลัยได้มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวจริง เช่น ของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ. ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า ต้องจัดเก็บสิ่งประดิษฐ์ทั้งหมดของนักเรียนเพื่อนำไปเป็นหลักฐานการประเมินตัวชี้วัดด้านจำนวนผลงานที่เป็นโครงการหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียน เป็นต้น

ประการที่สาม ตัวชี้วัดสำคัญ ๆ บางด้านยังไม่ได้ถูกพัฒนาให้สามารถใช้งานได้จริง เช่น ตัวชี้วัดที่กำหนดให้ผู้เรียนผ่านการทดสอบมาตรฐานทางวิชาชีพจากองค์กรที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งสามารถประเมินคุณภาพการศึกษาได้อย่างตรงจุด อย่างไรก็ตามตัวชี้วัดนี้ยังไม่ถูกใช้ในทางปฏิบัติ เพราะประเทศไทยยังไม่มีกรอบมาตรฐานทางวิชาชีพที่สามารถนำมาใช้ทดสอบได้จริง นอกจากนี้ ยังมีตัวชี้วัดอื่นที่มีปัญหาคล้ายกันคือ อัตราการได้งานทำของผู้จบและความรู้และทักษะการทำงานของนักเรียน ซึ่งสามารถประเมินคุณภาพการศึกษาได้อย่างตรงจุด แต่ยังไม่ถูกใช้ในทางปฏิบัติ

๒.๒ อุปสรรคการขยายผลระบบอาชีวศึกษาภาคทวิภาคี อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไม่สามารถขยายผลได้เพราะ ๑. ขาดมาตรการส่งเสริมที่สามารถหวังผลได้จริง ๒. ขาดระบบประกันคุณภาพ ๓. ขาดองค์กรตัวกลางที่ช่วยบริหาร

๒.๒.๑ อาชีวศึกษาทวิภาคีของไทย

ระบบทวิภาคีในประเทศไทยนั้นมีจุดกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยได้มีการจัดโครงการนำร่องการเรียนการสอนรูปแบบ “โรงเรียน-โรงงาน” ในวิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซีเมนต์ไทยอุบลรัตน์เป็นแห่งแรก จากนั้นในปี ๒๕๓๔ จึงมีการขยายผลไปในวิทยาลัยอีก ๓ แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วยวิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม และวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการและการถ่ายทอดองค์ความรู้จากองค์กรความช่วยเหลือด้านเทคนิคของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี (Die Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit GmbH - GTZ) ในช่วงเริ่มต้นนี้ ภาครัฐยังไม่ได้ให้การรับรองหลักสูตร “โรงเรียน-โรงงาน” อย่างเป็นทางการ ผู้จบการศึกษาจึงไม่ได้รับประกาศนียบัตร อย่างไรก็ตาม ผู้จบการศึกษาส่วนมากเมื่อเข้าทำงานจะได้รับเงินเดือนสูงกว่าผู้จบ ปวช. ทั่วไป ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๓๘ กรมอาชีวศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาให้รองรับระบบทวิภาคีและมีการสะสมเทียบโอนหน่วยกิต อาชีวศึกษาในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงกำเนิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ แม้จะมีประวัติมายาวนานและได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ แต่อาชีวศึกษาทวิภาคีของไทยในภาพรวมยังไม่มีควมก้าวหน้ามากนัก ในปัจจุบันมีนักเรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษาภาครัฐที่ศึกษาอยู่ในระบบทวิภาคีเพียงประมาณ ๙๐,๐๐๐ คน จากทั้งหมดประมาณ ๖๕๐,๐๐๐ คน หรือเพียงประมาณร้อยละ ๑๔ ซึ่งยังถือว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่สูงนักหากเทียบกับประเทศที่ใช้ระบบทวิภาคีอย่างเต็มที่

๒.๒.๒ ปัญหาของระบบอาชีวศึกษาทวิภาคีไทย

อาชีวศึกษาทวิภาคีของไทยขยายผลยากเพราะขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ขาดระบบประกันคุณภาพและไม่มีองค์กรตัวกลางเข้ามาช่วยบริหารจัดการระบบ

๒.๒.๒.๑ มาตรการส่งเสริมทวิภาคีในปัจจุบันไม่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดการแย่งตัวผู้ที่ได้รับลงทุนฝึกอบรมจากสถานประกอบการที่จัดทวิภาคี หรือที่เรียกว่า “free-riding” การจัดการศึกษาทวิภาคีนั้นมีต้นทุนบางส่วนที่ตกแก่สถานประกอบการ แต่ผลตอบแทนจากการลงทุนอาจจะไม่ตกแก่สถานประกอบการที่ลงทุนการจัดการเรียนการสอน หากผู้ที่จบการเรียนในสถานประกอบการนั้นเลือกไปทำงานกับนายจ้างคนอื่น ซึ่งจะทำให้สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่ลงทุนในการศึกษาทวิภาคีหรือมีการลงทุนต่ำกว่าจุดเหมาะสม (underinvestment) จากปัญหาการโดยสาร์ฟรี (free-riding) เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ภาครัฐจึงมีมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทที่จัดการศึกษาทวิภาคี โดยอนุญาตให้สถานประกอบการสามารถนำรายจ่ายที่เกิดจากการฝึกอบรมทวิภาคีไปหักออกจากฐานภาษีได้ในอัตราร้อยละ ๒๐๐ ของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งช่วยเพิ่มการลงทุนแต่ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหา free-riding ได้ทั้งหมด

๒.๒.๒.๒ ขาดระบบประกันคุณภาพอาชีวศึกษาทวิภาคี อาชีวศึกษาทวิภาคีของไทยยังไม่มีระบบประกันคุณภาพที่ใช้งานได้จริง ทำให้คุณภาพการเรียนการสอนไม่มีมาตรฐาน จึงไม่เป็นที่นิยมของนักเรียนและผู้ปกครอง เพิ่มต้นทุนการจัดการเรียนการสอนแก่สถานประกอบการ จึงไม่เป็นที่นิยมในภาคธุรกิจ ด้วยสาเหตุสองประการนี้ การขยายผลจึงไม่สามารถทำได้ง่ายนัก

๒.๒.๒.๓ ขาดองค์กรตัวกลางที่จะเข้ามาช่วยบริหารระบบอาชีวศึกษา
ทวิภาคี การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีนั้นมีขั้นตอนการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและมีต้นทุน
สูงมาก นอกจากนี้ การจัดการแบบต่างคนต่างทำของแต่ละสถานประกอบการและสถาบันการศึกษานั้น
ทำให้การขยายผลเป็นไปได้ยาก หลายประเทศจึงใช้องค์กรตัวกลาง (intermediary) เข้ามาแก้ปัญหา
ดังกล่าวโดยทำหน้าที่ ต่อไปนี้

๑. เป็นศูนย์กลางการจัดหาตำแหน่งฝึกงานให้แก่ผู้เรียนและ
สถานประกอบการ (clearing house) เพื่อลดต้นทุนของผู้เรียนในการหาสถานประกอบการ ลดต้นทุน
ของผู้ประกอบการในการคัดเลือกผู้เรียนเข้ามาฝึกงาน ทำให้เกิดการแข่งขันของผู้เรียนในการเข้าสู่
สถานประกอบการที่ดี และการแข่งขันระหว่างสถานประกอบการในการดึงดูดผู้เรียนที่มีคุณภาพ

๒. จัดทำชุดมาตรฐานทักษะวิชาชีพเพื่อใช้เป็นกรอบในการ
กำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนอาชีวศึกษาทวิภาคี และเป็นกรอบในการประกันคุณภาพ

๓. ประกันคุณภาพอาชีวศึกษาทวิภาคีซึ่งมีหน้าที่ย่อยที่
ประกอบไปด้วย ๑. การประกันคุณภาพหลักสูตรด้วยการจัดทำหรือรับรองหลักสูตรโดยอ้างอิงตาม
มาตรฐานทักษะวิชาชีพ ๒. การประกันคุณภาพสถานประกอบการด้วยการตรวจสอบและรับรอง
สถานประกอบการที่ จัดการเรียนการสอนได้เกณฑ์มาตรฐาน และ ๓. การประกันคุณภาพผู้จบ
การศึกษาด้วยการจัดทดสอบสมรรถนะตามมาตรฐานทักษะวิชาชีพ และให้ใบประกาศนียบัตรแก่
ผู้ผ่านการทดสอบองค์กรตัวกลางในต่างประเทศนั้นมักเกิดจากการรวมกลุ่มกันของสถานประกอบการ
เช่น ในกรณีเยอรมนี องค์กรตัวกลางประกอบไปด้วยสภาหอการค้าและสหภาพแรงงาน ส่วนใน
ออสเตรเลียสภาอุตสาหกรรมเป็นผู้จัดทำชุดมาตรฐานทักษะ เนื่องจากองค์กรตัวกลางดังกล่าว
ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย ภาครัฐจึงรับหน้าที่ สำคัญทั้ง ๓ ประการ โดยให้โรงเรียนเป็นผู้จัดทำ
ตำแหน่งฝึกงานให้แก่ผู้เรียนด้วยการทำ MOU กับสถานประกอบการ และประกันคุณภาพ หรือให้
กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นผู้จัดทำชุดมาตรฐานทักษะวิชาชีพ

ความต้องการของสถานประกอบการ

การทำความเข้าใจตลาดแรงงานเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการจัดการศึกษาในระดับ
อาชีวศึกษา เพราะอาชีวศึกษาหมายถึงการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ความสำเร็จของระบบ
อาชีวศึกษาจึงควรวัดด้วยการเข้าสู่ตลาดแรงงาน เนื้อหาในส่วนนี้จึงเริ่มด้วยภาพรวมตลาดแรงงาน
แล้วจึงเข้าสู่ส่วนการวิเคราะห์คุณภาพแรงงานอาชีวศึกษาและความต้องการของสถานประกอบการ

เมื่อศึกษาโครงสร้างตลาดแรงงานไทยในปี ๒๕๖๑ จะพบว่า แรงงานไทยส่วนใหญ่
ยังประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะต่ำและได้ค่าจ้างแรงงานต่ำ แรงงานไทยกลุ่มใหญ่ที่สุดประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม (๓๓%) กลุ่มที่รองลงมาคืองานบริการ (๒๐%) งานช่างฝีมือ (๑๒%) งานควบคุมเครื่องจักร
(๑๑%) และงานอาชีพพื้นฐาน (๑๑%) ตามลำดับ งานในกลุ่มนี้ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนรวมกันถึง ๘๗%
เป็นงานที่ใช้ทักษะต่ำ โดยมีระดับการศึกษาเฉลี่ยไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น หรือได้รับการศึกษา
ไม่เกิน ๙ ปี

ในขณะเดียวกัน มีแรงงานเพียงประมาณ ๑๓% ที่ทำงานที่ใช้ทักษะสูงขึ้นไป โดยมีการศึกษาระดับมัธยมปลายขึ้นไป งานในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย งานบริหารจัดการ (๓%) งานวิชาชีพ (๓%) ช่างเทคนิค (๔%) และเสมียน (๓%) การที่แรงงานส่วนใหญ่ทำงานใช้ทักษะความรู้ต่ำส่งผลให้ค่าตอบแทนที่แรงงานได้รับต่ำไปด้วย โดยประมาณ ๘๔% ของแรงงานไทยได้รับค่าจ้างต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท โดย ๖๔.๒% เป็นลูกจ้างได้รับค่าจ้างต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน และ ๑๙.๕% ได้รับค่าจ้างระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีแรงงานเพียง ๑๖.๓% ที่ได้รับค่าจ้างสูงกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ดังนั้น เราจึงสามารถสรุปได้ว่าตลาดแรงงานไทยในปัจจุบันยังใช้แรงงานทักษะต่ำ และจึงได้ค่าจ้างต่ำ อย่างไรก็ตาม ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ตลาดแรงงานไทยมีแนวโน้มปรับตัวไปสู่การใช้แรงงานที่มีทักษะสูงขึ้น เมื่อพิจารณาตำแหน่งงานที่เกิดขึ้นใหม่ในภาคเอกชนระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๖๒ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติจะพบว่าการขยายตัวสุทธิเพิ่มขึ้นประมาณ ๑.๕ ล้านตำแหน่ง จาก ๑๑.๓ ล้านคนเป็น ๑๒.๘ ล้านตำแหน่ง ทั้งนี้ ในขณะที่มีการจ้างงานในบางสาขาอาชีพมีการขยายตัว อาชีพบางกลุ่มกลับมีการจ้างงานลดลง โดยในกลุ่มแรกที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นรวมแล้วประมาณ ๒.๒ ล้านตำแหน่ง ในขณะที่สาขาอาชีพกลุ่มหลังนั้นมีการจ้างงานลดลงทั้งสิ้นราว ๖.๘ แสนตำแหน่ง ทั้งนี้งานที่มีการขยายตัวประกอบไปด้วยงานบริหารจัดการ (๒.๕ แสนตำแหน่ง) งานวิชาชีพ (๔.๓ แสนตำแหน่ง) ช่างเทคนิค (๒.๗ แสนตำแหน่ง) เสมียน (๑.๗ แสนตำแหน่ง) และงานควบคุมเครื่องจักร (๔.๖ แสนตำแหน่ง) ส่วนงานที่มีการหดตัวนั้นมี ๒ สาขา คือ งานช่างฝีมือ (-๒.๙ แสนตำแหน่ง) และงานพื้นฐาน (-๓.๙ แสนตำแหน่ง)

จะเห็นได้ว่า งานที่เกิดขึ้นใหม่กว่าครึ่งเป็นงานที่ใช้ทักษะสูงและให้ค่าตอบแทนสูงขึ้น โดยประกอบไปด้วยงานบริหารจัดการ งานวิชาชีพ ช่างเทคนิค และเสมียน ซึ่งมีระดับการศึกษาตั้งแต่ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับ ปวช. ขึ้นไป และให้ค่าตอบแทนสูงขึ้น โดยเฉพาะงานบริหารจัดการ งานวิชาชีพ และช่างเทคนิค ซึ่งมีค่าจ้างไม่ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ในภาพรวมตลาดแรงงานไทยยังเป็นตลาดที่ใช้แรงงานทักษะต่ำ แต่มีแนวโน้มพัฒนาไปสู่การใช้แรงงานทักษะสูงมากขึ้น

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ตลาดแรงงานไทยมีแนวโน้มการจ้างงานทักษะสูงเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน เราจะพบว่า มีการขาดแคลนแรงงานทักษะในบางสาขา โดยเฉพาะช่างเทคนิค และช่างฝีมือ ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องผ่านระบบอาชีวศึกษา ทั้งนี้ การขาดแคลนแรงงานไม่ได้เกิดจากการผลิตแรงงานได้ไม่เพียงพอแต่เกิดจากปัญหาคุณภาพของระบบอาชีวศึกษา โดยมีข้อสังเกต ๓ ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก การขาดแคลนช่างเทคนิคและช่างฝีมือไม่ได้เกิดจากการที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตบุคลากรไม่เพียงพอ ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการแรงงานโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ว่า ในปี ๒๕๖๒ มีตำแหน่งงานช่างเทคนิคและช่างฝีมือที่ว่างอยู่รวมกันประมาณ ๓๕,๐๐๐ ตำแหน่ง ทั้งที่ในช่วงเดียวกันนั้นมีผู้เพิ่งจบการศึกษาระดับ ปวส. สายเทคนิคทั้งหมดประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน ซึ่งหมายความว่าตำแหน่งงานทั้งหมดที่ว่างอยู่ ควรสามารถบรรจุได้จนเต็มทุกตำแหน่งโดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. เพียงรุ่นเดียว การเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานช่างเทคนิคและช่างฝีมือมีสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้จบ ปวส. สายเทคนิคส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานช่างตามที่ศึกษามา โดยกว่า ๔๓% ทำงานอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ช่าง ประมาณ ๑๙% เรียนต่อ และอีกประมาณ ๒๐% ไม่ได้ทำงานและไม่ได้เรียนต่อ โดยมีผู้จบการศึกษา ปวส. สายเทคนิคเพียง ๑๔% เท่านั้นที่ทำงานช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือ

ประการที่สอง มีผู้สำเร็จการศึกษา ปวส. สายเทคนิคประมาณ ๔๗% ที่ทำงานในระดับต่ำกว่าช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือ จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี ๒๕๖๒ พบว่า รายได้เฉลี่ยของผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิคที่ประกอบอาชีพช่างเทคนิคจะมีค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ ๙,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่าการประกอบอาชีพอื่น ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะได้ค่าจ้างประมาณ ๗,๕๐๐ บาทต่อเดือน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นว่า ส่วนต่างรายได้ของผู้ประกอบอาชีพสองกลุ่มดังกล่าว สูงถึง ๑,๕๐๐ บาท ดังนั้น เหตุที่ผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิคไม่ทำงานช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือไม่น่าจะไม่ได้เป็นเพราะงานดังกล่าวมีค่าตอบแทนที่ไม่น่าดึงดูด แต่น่าจะเพราะมีสาเหตุอื่นที่ทำให้ไม่ทำงานตรงตามที่ศึกษามา

ประการสุดท้าย สาเหตุที่ผู้เพิ่งจบ ปวส. สายเทคนิค ๔๗% ประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยกว่าช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือ น่าจะเป็นเพราะมีปัญหาด้านคุณภาพจึงไม่เป็นที่ต้องการของนายจ้าง ประเด็นนี้สามารถวิเคราะห์ได้โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ ซึ่งแบ่งแรงงานตามระดับการศึกษาที่นายจ้างต้องการ ทั้งนี้ อาชีพช่างเทคนิคและช่างฝีมือมันต้องใช้ทักษะที่ผ่านการฝึกฝนมา ซึ่งตามนิยามขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) นั้น ระดับการศึกษาที่เหมาะสมแก่อาชีพทั้งสองคือระดับอาชีวศึกษา แต่จากการสำรวจดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากว่า ๔๓% ของตำแหน่งงานช่างเทคนิคที่ว่างอยู่นั้นเป็นตำแหน่งที่นายจ้างต้องการผู้สมัครที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ในขณะที่ มีเพียง ๒๗% ที่นายจ้างระบุว่าต้องการผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. และเมื่อพิจารณาความต้องการแรงงานอาชีพช่างฝีมือ เราจะพบว่ากว่า ๕๑% ของตำแหน่งงานว่างเป็นตำแหน่งที่นายจ้างต้องการผู้สมัครที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนอีก ๓๑% นั้นต้องการการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือระดับ ปวช. และมีเพียง ๑๖% ที่ต้องการผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ข้อมูลความต้องการแรงงานอาชีพทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นว่า ระบบอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะความรู้ตรงกับความต้องการของนายจ้างได้ ในด้านหนึ่ง สถานประกอบการเลือกที่จะจ้างผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเพื่อทำงานช่างเทคนิค แต่อีกด้านหนึ่ง นายจ้างเลือกที่จะจ้างแรงงานการศึกษาเพียงขั้นพื้นฐานมาทำงานช่างฝีมือ ทั้งที่ ทั้งสองกลุ่มไม่ใช่ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทักษะช่างเทคนิคมาโดยตรง ทำให้นายจ้างต้องแบกรับต้นทุนการฝึกอบรมทักษะให้แก่คนงานก่อนจะสามารถปฏิบัติงานได้จริง

จากข้อสังเกตทั้ง ๓ ประการ จึงสามารถสรุปได้ว่าปัญหาของระบบอาชีวศึกษาไทยไม่ใช่ปัญหาเชิงปริมาณ แต่เป็นปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งกินความหมายถึง การที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตทักษะที่นายจ้างไม่ต้องการ หรือการที่ระบบอาชีวศึกษาผลิตทักษะตรงกับที่นายจ้างต้องการ แต่ผู้จบการศึกษาไม่มีทักษะเพียงพอ

จากที่ได้กล่าวมา จึงสามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่า ตลาดแรงงานไทยยังจ้างแรงงานที่ใช้ทักษะน้อย แต่มีแนวโน้มการจ้างงานที่ใช้ทักษะสูงมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานวิชาชีพและช่างเทคนิค ซึ่งมีรายได้ดีพอสมควร ในขณะที่เดียวกันเกิดความขาดแคลนแรงงานช่างเทคนิคและช่างฝีมือ แม้ว่าอาชีวศึกษาจะผลิตช่างเทคนิคจำนวนมากพอ โดยสาเหตุที่เกิดความขาดแคลนเป็นเพราะผู้จบ ปวส. ส่วนหนึ่งไม่มีทักษะช่างเทคนิคที่ นายจ้างต้องการ และอีกส่วนเลือกศึกษาต่อมหาวิทยาลัย เพราะจะมีรายได้สูงขึ้นอีกมาก ดังนั้น การเพิ่มปริมาณผู้เรียนอาชีวศึกษาจึงเป็นการแก้ไขปัญหามิตรงจุด เพราะปัญหาที่แท้จริงคือ “ปัญหาด้านคุณภาพ”

การสัมภาษณ์เชิงลึกสถาบันอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศ

วิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์โตโยต้า

วิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์โตโยต้าได้ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๔๑ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕ หมู่ ๗ ถ.สุวินทวงศ์ กม.ที่ ๖๖ ต.คลองนครเนื่องเขต อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการโดยบริษัทโตโยต้า ประเทศไทย จำกัด เปิดทำการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสาขาวิชาเทคโนโลยีรถยนต์ และเทคโนโลยีการบริการรถยนต์ ปัจจุบันมีนักศึกษางบการศึกษาแล้ว ๑๖ รุ่น จำนวนทั้งสิ้น ๒,๘๙๓ คน

วิสัยทัศน์ คือ "เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาชั้นนำด้านเทคโนโลยียานยนต์สมัยใหม่ ภายในปี ๒๐๒๒" "To be the leader of vocational institutes in next generation automotive technology within ๒๐๒๒"

พันธกิจ ๔ ด้าน คือ

พันธกิจ ๑ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ ๒ พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

พันธกิจ ๓ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ ๔ สร้างสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นต้นแบบสังคมแห่งการเรียนรู้สู่ชุมชนและ

สังคม

กลยุทธ์

๑. พัฒนาศักยภาพครูอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

๒. พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

๓. พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

๔. พัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เพื่อรองรับการประกอบอาชีพในระดับสากล

๕. พัฒนาระบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

๖. พัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

๗. พัฒนาระบบการบริหารจัดการบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

๘. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

๙. พัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม

๑๐. พัฒนาระบบการบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

๑๑. พัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

๑๒. พัฒนาต้นแบบสถานศึกษาคุณธรรม

๑๓. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางของ อวท.

๑๔. ส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ของผู้เรียน

๑๕. ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๑๖. ปลูกฝังผู้เรียนให้มีแนวคิดการทำงานตามวิถีแห่งโตโยต้า

๑๗. พัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน

๑๘. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
๑๙. ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
๒๐. ส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจัดทำนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัย

ปรัชญา "ทักษะเลิศ ชูเชิดคุณธรรม ก้าวล้ำเทคโนโลยี ศักดิ์ศรีมีอาชีวะ"

อัตลักษณ์ "มีคุณธรรม นำบริการ ตามมาตรฐานโตโยต้า"

หลักสูตรการสอน เปิดสอนเฉพาะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภท วิชาอุตสาหกรรมยานยนต์ ได้แก่

๑. หลักสูตรเทคนิคยานยนต์ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาเทคนิคยานยนต์ สามารถปฏิบัติงานในงานอาชีพที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมยานยนต์ ระดับผู้ชำนาญการ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑.๑ มีความรู้และทักษะในระดับผู้เชี่ยวชาญในการซ่อมรถยนต์จนกลับคืนสภาพใกล้เคียงกับมาตรฐานของรถยนต์ใหม่ที่ออกจากโรงงานประกอบรถยนต์

๑.๒ ทำงานในระดับหัวหน้างานสามารถให้คำแนะนำ ชี้แจงงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง

๑.๓ มีบุคลิกและความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม

๑.๔ มีทักษะในการวางแผนการบริหารบุคคลการบริหารและจัดการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมยานยนต์ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและไม่กระทบกระเทือนต่อ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

๑.๕ มีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นได้และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในอนาคต

๑.๖ มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีความคิดริเริ่ม อดทน ขยันหมั่นเพียร ประหยัดมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ

๑.๗ มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามกฎหมายและดำรงตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

๒. หลักสูตรธุรกิจการบริการรถยนต์ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาธุรกิจการบริการรถยนต์สามารถปฏิบัติงานในอาชีพที่เกี่ยวกับงานบริการในศูนย์บริการรถยนต์ในระดับผู้ชำนาญการมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑ สื่อสารกับเจ้าของรถยนต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถส่งข่าวสารไปยังผู้เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง

๒.๒ ทำงานในระดับหัวหน้างานสามารถให้คำแนะนำชี้แจงงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง

๒.๓ ทำงานในระดับหัวหน้างานสามารถให้คำแนะนำชี้แจงงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง

๒.๔ มีบุคลิกและความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม

๒.๕ มีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นได้และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในอนาคต

๒.๖ มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีความคิดริเริ่ม อดทน ขยันหมั่นเพียร ประหยัด มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ

๒.๗ มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามกฎหมายและดำรงตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

๓. เทคนิคซ่อมตัวถังและสีรถยนต์ ศึกษาเทคโนโลยีด้านโครงสร้างตัวถังรถยนต์ วิทยาการด้านสีพ่นรถยนต์ รวมทั้งฝึกทักษะการซ่อมตัวถังรถยนต์ และสีพ่นรถยนต์ ด้วยเทคโนโลยี และเครื่องมือที่ล้ำสมัย เพื่อซ่อมรถยนต์สมัยใหม่ที่มีโครงสร้างและระบบสีที่ซับซ้อนให้กลับคืนสู่สภาพปกติอย่างถูกต้องตามมาตรฐานของโตโยต้า และพร้อมที่จะปฏิบัติงานในศูนย์บริการโตโยต้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (www.toyotacollege.ac.th)

จุดเด่นของวิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์โตโยต้า

๑. อุปกรณ์การเรียนและห้องเรียนต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โรงเรียนจึงจำลองห้องที่มีลักษณะเฉพาะด้านในแต่ละสาขาอาชีพให้มีสภาพแวดล้อมเหมือนการปฏิบัติงานจริง เช่น ห้องพนักงานขับรถ ห้องพนักงานลูกค้าสัมพันธ์ ห้องพนักงานอะไหล่ คลังบริหารอะไหล่ เป็นต้น

๒. การพัฒนานักเรียน โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนานักเรียนตามหลักการของสถาบันเอง ได้แก่ “SKIPPER” ซึ่งแปลว่า กัปตันเรือ ผู้บังคับการเรือ หรือหัวหน้าทีมกีฬา กัปตันทีม โดยมีความหมาย คือ เรามุ่งมั่นจะผลิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ คิดและมองโลกในแง่บวก มีบุคลิกภาพที่อ่อนน้อมถ่อมตน ความเป็นผู้นำสูง เปี่ยมด้วยคุณธรรมและมนุษยสัมพันธ์และเป็นนักวิเคราะห์หิววิจัยที่ดี

องค์ประกอบ :

S (Skill) ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยมาตรฐานระดับโลก

K (Knowledge) ความรู้ความสามารถในการเรียนรู้

I (Innovative mind) ความคิดสร้างสรรค์

P (Perception) ทศนคติและมุมมองในทางบวก

P (Personality) บุคลิกภาพที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน

E (Ethics) คุณธรรม จริยธรรม

R (Research) ระเบียบแบบแผนในการวิเคราะห์หิววิจัย

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่เชื่อมโยงต่อสถาบันการศึกษา

ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการไม่ได้เข้ามาดูแลนักเรียนตั้งแต่แรกเข้าศึกษา เป็นหน้าที่ของวิทยาลัยในการดูแลทั้งหมด เป็นการแยกกันบริหารจัดการอย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้ กลยุทธ์ของฝ่ายทรัพยากรบุคคลมีผลต่อวิทยาลัยในเรื่องของการวางแผนอัตรากำลังคนในการรับนักเรียน รวมถึงกฎระเบียบปฏิบัติ ค่าตอบแทน และสวัสดิการด้วย (บุญมา หลิมเจริญ, สัมภาษณ์ วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๓) นักเรียนที่จบการศึกษา โดยประมาณ ๕๐% ทำหน้าที่หลักในการให้บริการลูกค้า อยู่ในศูนย์บริการของผู้แทนจำหน่ายและเครือข่ายธุรกิจโตโยต้า ส่วนที่เหลือได้ทำการศึกษาต่อในระดับ

ที่สูงขึ้น และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสังคมไทยด้วยการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานประกอบการอื่น ๆ ทั่วประเทศ โดยในปีการศึกษานี้ มีนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ จำนวนทั้งสิ้น ๓๓๐ คน นับเป็นอีกหนึ่งโครงการสำคัญของโตโยต้า ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ทางด้านเทคโนโลยียานยนต์สู่สังคมไทย และที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือการทำหน้าที่ในการสร้างบุคลากรทางด้านยานยนต์อันมีคุณภาพ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้าผู้ใช้รถยนต์โตโยต้า ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้มีพัฒนาการอย่างยั่งยืนสืบไป

วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ตั้งอยู่ เลขที่ ๕๕ หมู่ ๙ ถนนโรจนะ-อุทัย ตำบลคานหาม อำเภออุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา เปิดดำเนินการโดย บริษัท ฮอนด้าอโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ได้จัดพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ เป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือของสถานประกอบการอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบโดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้อุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทยมีคุณภาพแข็งแกร่งทัดเทียมกับต่างประเทศ เปิดทำการสอนและให้บริการฝึกอบรมตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ นายเอนก อินทร์เรืองศรี ผู้จัดการบริษัทฮอนด้าคาร์สแมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย) จำกัด และ นายทวนชัย อรุณโรจน์ ศึกษาพิเศษ กทมอาชีวศึกษา ร่วมกันประสานงานและนำเสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๗ มีการลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างกลุ่มบริษัทฮอนด้าในประเทศไทยกับกรมอาชีวศึกษา ในขณะนั้น เพื่อจัดทำโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์โดยกลุ่มบริษัทฮอนด้าให้ทุนสนับสนุน ๑๐๐ ล้านบาท โดยเมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ได้ประกาศจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ และวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เปิดทำการสอนเป็นปีแรกในสาขาวิชาเมคคาทรอนิกส์ และวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ จัดพิธีเปิดวิทยาลัยฯ อย่างเป็นทางการ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ มีการลงนามความร่วมมือตามโครงการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ระหว่างกลุ่มบริษัทไทยซัมมิท กับวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

๑. จัดการเรียนการสอนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับที่สูงกว่าในสาขาวิชาต่าง ๆ ด้านอุตสาหกรรมยานยนต์
๒. ให้บริการการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นในสาขางานที่หลากหลายสำหรับบุคลากรของภาคอุตสาหกรรม
๓. เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน

วิสัยทัศน์ “วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์จะเป็นศูนย์กลางในการผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทย ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นไป”

พันธกิจ

๑. สร้างระบบความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาให้ผู้ใช้และผู้ผลิตกำลังคนได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด

๒. สร้างรูปแบบและวิธีการในการฝึกอบรมและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ ให้เป็นระบบที่ทันสมัย ยืดหยุ่นต่อการให้บริการเป็นสากล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

๓. จัดการเรียนการสอนนักศึกษาในระดับ ปวส. และระดับที่สูงกว่าในสาขาวิชาต่าง ๆ ด้านอุตสาหกรรมยานยนต์

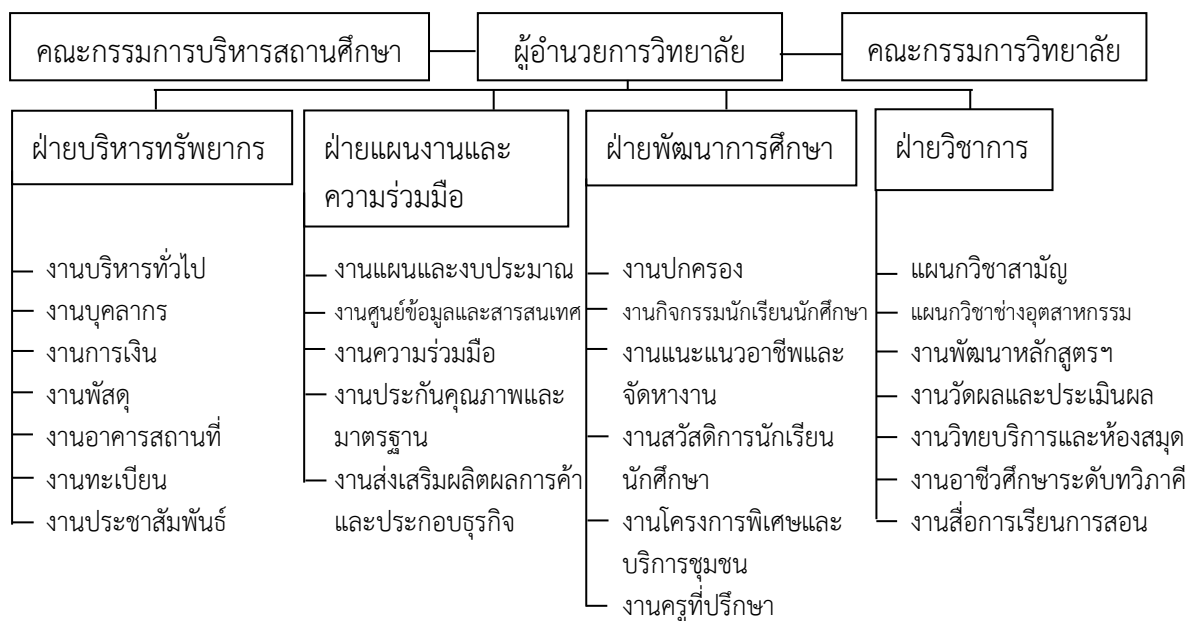
ปรัชญา “เราเชื่อว่า คน คือ ปัจจัยหลักของการผลิตทั้งหลายทั้งปวง ดังนั้น การผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมยานยนต์ ต้องเป็นความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ”

คำขวัญประจำวิทยาลัย “ประเพณีดีเป็นพลเมืองดี มีความเป็นช่างโดยพื้นฐาน ฝึกหนักให้ชำนาญกว่าทันเทคโนโลยี”

โครงสร้างการบริหารงาน วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

โครงสร้างการบริหารงานของวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์บริหารงานสูงสุด โดยวิทยาลัย คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการวิทยาลัย และผู้อำนวยการ แบ่งสายงาน การบริหารเป็น ๔ สายงานได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนา การศึกษา และฝ่ายวิชาการ ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๔-๑ โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

ที่มา : วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการที่เชื่อมโยงต่อสถาบันการศึกษา

วิทยาลัยแยกการบริหารจากสถานประกอบการอย่างชัดเจน เนื่องจากสังกัด สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการไม่ได้เข้ามาดูแลนักเรียนเสมือนเป็นพนักงาน แต่สิ่งที่เชื่อมโยงกัน คือ นโยบายและกลยุทธ์ของสถานประกอบการและฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องการผลิตกำลังคน โดยให้การสนับสนุนวิทยาลัยฯ ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ การเรียนที่เป็นของจริง การให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกงานที่ บริษัท ฮอนด้าอโตโมบิล จำกัด อย่างจริงจัง และให้โอกาสในการเข้าทำงานที่บริษัท ฮอนด้า ที่มากกว่านักเรียนจากที่อื่น จึงเป็นจุดมุ่งหมายในการผลิตกำลังคนป้อนความต้องการของสถานประกอบการบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล จำกัด จะมีสิทธิ์ในการคัดเลือกนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียนที่เรียนที่วิทยาลัยนี้ จะมีสิทธิ์ในการเข้าฝึกงานที่บริษัท ฮอนด้า (นายวีระชัย สมบัติกำไร, สัมภาษณ์ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓)

หลักสูตรและสาขาวิชาที่เปิดสอน

๑. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระบบทวิภาคีรับจาก ม. ๖. และ ปวช. มีทั้งหมด ๖ สาขาวิชาคือ

- ๑.๑ แผนกวิชาเมคคาทรอนิกส์
- ๑.๒ แผนกวิชาเครื่องกล
- ๑.๓ แผนกวิชาเทคนิคโลหะ
- ๑.๔ แผนกวิชาเทคนิคอุตสาหกรรม
- ๑.๕ แผนกวิชาเทคนิคการผลิต
- ๑.๖ แผนกวิชาอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม

๒. หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นในสาขาวิชาหลากหลายสำหรับบุคลากรของภาคอุตสาหกรรม ระยะเวลาในแต่ละหลักสูตรประมาณ ๕๐ – ๒๒๕ ชม. ซึ่งผู้เรียนสามารถเก็บสะสมหน่วยกิตรวมทั้งสามารถเทียบโอนประสบการณ์การทำงาน เพื่อรับประกาศนียบัตร ปวส. ได้ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๓ เปิดทำการสอนจำนวน ๑๒ หลักสูตร คือ ภาษาอังกฤษหน้างาน การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นิวแมติกส์ และไฮดรอลิกส์ การเพิ่มผลผลิต ภาษาญี่ปุ่นหน้างาน งานป้อนชิ้นส่วนรถยนต์ งานเชื่อมตัวถังรถยนต์ งานประกอบรถยนต์ งานประกอบเครื่องยนต์ งานสีรถยนต์ งานตรวจสอบชิ้นส่วนยานยนต์ งานตรวจสอบคุณภาพรถยนต์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

๑. การจัดการเรียนการสอนรูปแบบทวิภาคี

- ๑.๑ การสอนภาคปกติ
บริษัท ฮอนด้า
- ๑.๒ การสอนตามโครงการความร่วมมือ
บริษัท มูราคิ ประเทศไทย จำกัด
กลุ่มบริษัทไทยซัมมิท

๒. การจัดการสอนภาคปกติ

๒.๑ สำหรับนักศึกษาที่จบ ม.๖ ผู้ที่ได้รับ ปวส.

ภาคเรียนที่ ๑ เรียนทฤษฎีและปฏิบัติในสถานศึกษา (๐๘.๐๐-๑๖.๐๐)

ภาคเรียนที่ ๒ ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ (๐๘.๐๐-๑๖.๐๐)

เรียนทฤษฎีและปฏิบัติในสถานศึกษา (๑๗.๐๐-๒๑.๐๐)

๒.๒ สำหรับนักศึกษาที่จบ ปวช.

ภาคเรียนที่ ๑ เรียนทฤษฎีและปฏิบัติในสถานศึกษา (๐๘.๐๐-๑๖.๐๐)

ภาคเรียนที่ ๒ - ๔ ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ (๐๘.๐๐-๑๖.๐๐)

เรียนทฤษฎีและปฏิบัติในสถานศึกษา (๑๗.๐๐-๒๑.๐๐)

วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี

วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี ตั้งอยู่เลขที่ ๓๐๙ หมู่ที่ ๕ ถนนสุขุมวิท ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จัดตั้งขึ้นโดย บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เดิมชื่อโรงเรียนเทคโนโลยีทีพีไอ ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เปิดการเรียนการสอนเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๘ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทคโนโลยีไออาร์พีซี เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี จัดตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวระยองให้มีสถานศึกษาที่ผลิตช่างฝีมือที่มีความเชี่ยวชาญในภาคอุตสาหกรรมของประเทศภายใต้แนวคิด “โรงเรียนของชุมชนเพื่อชุมชน” โรงเรียนเทคโนโลยีไออาร์พีซี จึงได้จัดตั้งด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบ “โรงเรียน โรงงาน” ที่พัฒนาขึ้นจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับภาคอุตสาหกรรม คือ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) คือ ผู้เรียนจะได้ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่มีความทันสมัย และฝึกงานในโรงงานของกลุ่มบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนี้ เป็นช่างฝีมือที่มีความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาคตะวันออกและทั่วประเทศ

วิทยาลัยได้ผลิตนักเรียนนักศึกษามาแล้วมากกว่า ๖,๐๐๐ คน จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี เป็นผู้ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะฝีมือช่าง เป็นผู้มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงงานและสถานประกอบการต่าง ๆ วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี ได้พัฒนาศักยภาพของวิทยาลัย ทั้งด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอนให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาจนได้รับรางวัล และได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานต่าง ๆ มาโดยตลอด

วิสัยทัศน์ “เป็นสถาบันอาชีวศึกษาชั้นนำคุณภาพมาตรฐานระดับประเทศที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการขยายตัวของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม”

พันธกิจ

๑. พัฒนาศักยภาพของการเรียนได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
๒. พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรร่วมโรงเรียน-โรงงาน
๓. พัฒนาการบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์
๔. สานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน
๕. พัฒนาบุคลากรมืออาชีพ
๖. สร้างชื่อเสียงในงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์

ปรัชญาโรงเรียน

๑. วิสัยทัศน์กว้างไกล
๒. วิชาการดี
๓. ฝีมือเยี่ยม
๔. เปี่ยมคุณธรรม
๕. ก้าวทันเทคโนโลยี

วัฒนธรรมโรงเรียน

I = Integrity ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ครองตนและปฏิบัติจรรยาบรรณ
วิชาชีพ

R = Responsibility ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่อย่างเต็มกำลังความสามารถ
ต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

C = Customer Delight ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอาใจใส่ต่อบุคคลผู้พึงพาเป็นอย่างดี
ให้เกิดความพึงพอใจและความสุขใจ

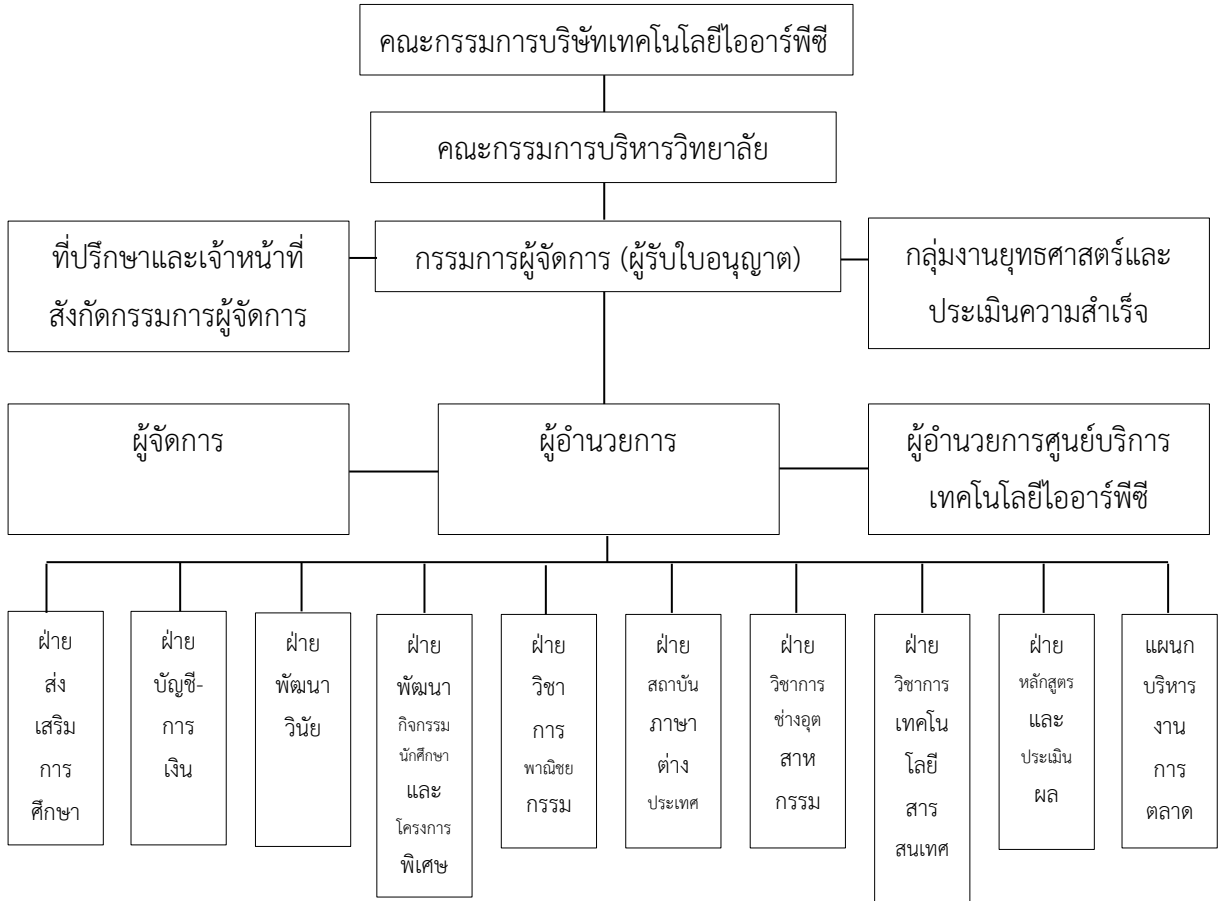
T = Teamwork & Co-operation ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความร่วมมือในการทำงานและ
ประสานการทำงานเป็นทีม

A = Attitude & Achievement Orientation มีทัศนคติเชิงบวกและปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ

โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี

โครงสร้างการบริหารสูงสุด ของวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี โดยคณะกรรมการ บริษัท
เทคโนโลยีไออาร์พีซี รองลงมาคือคณะกรรมการบริหารวิทยาลัย และลำดับรองลงมาคือ กรรมการ
ผู้จัดการ (ผู้รับใบอนุญาต) โดยมีที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่และกลุ่มงานยุทธศาสตร์และประเมิน
ความสำเร็จโครงการ สังกัดกรรมการผู้จัดการโดยตรง และผู้อำนวยการวิทยาลัย บริหารดูแล ๑๐ ฝ่าย
ดังมีรายละเอียดดังแผนภูมิ

แผนภาพที่ ๔-๒ โครงสร้างการบริหารงานวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี

ที่มา : วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงต่อสถาบันการศึกษา วิทยาลัยแยกการบริหารออกมาจากบริษัท ไอ อาร์ พี ซี จำกัด (มหาชน) มีการบริหารงานต่างหาก แต่มีการเชื่อมโยงกลยุทธ์กับฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในด้านการผลิตกำลังคนให้

สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ นอกจากนี้มีนโยบายที่คล้ายบริษัทแม่ เช่น โครงสร้างเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง และสวัสดิการ ซึ่งเริ่มแรกมาจากฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เป็นผู้กำหนด แต่มีความแตกต่างกันบ้างเนื่องจากดูที่ผลกำไรประกอบด้วย และการที่อาจารย์มีค่าตำแหน่ง แต่ที่บริษัทแม่ไม่มี นอกจากนี้การดูแลอาจารย์ พนักงาน นักเรียนเป็นหน้าที่ของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัย ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการจะเข้ามามีส่วนในการดูแลนักเรียน ตอนท้ายสุด ในด้านการให้คำแนะนำในเรื่องการสมัครงาน การดูแลเรื่องพฤติกรรมที่ต้องการ ทั้งนี้ ไม่ได้เป็นเนื้อหาวิชาแต่แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “วิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี ตั้งอยู่ในพื้นที่ จ.ระยอง ซึ่งอยู่ในเขตอีอีซี ดังนั้น จึงมีภารกิจที่ชัดเจนและสำคัญมากในการผลิตบุคลากรช่างเทคนิค ชั้นสูง เพื่อรองรับการลงทุนใน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมากในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ นอกจากทางวิทยาลัยจะมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตกำลังคนผู้เชี่ยวชาญ

ด้านเทคโนโลยีให้ครอบคลุมและตอบโจทย์ทั้ง ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายแล้ว เรายังให้ความสำคัญกับการขอสนับสนุนทุนการศึกษาจากบริษัทเอกชนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้เรียนในสาขาวิชาที่ตนต้องการได้”

ผู้อำนวยการ IRPCT ยังสื่อสารให้ทราบถึงภาวะปัญหาในตอนนี้ว่า “อยู่ที่การขาดแคลนครูผู้สอนในสาขาวิชาที่เปิดสอนบางสาขา บวกกับเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนก็มีราคาแพง ซึ่งตอนนี้ทางวิทยาลัยก็มีแผนที่จะสร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านพลังงานทางเลือก และศูนย์ฝึกอบรมเพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้สร้างกำลังคนที่มีทักษะความสามารถตอบโจทย์ความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายได้เพิ่มขึ้น” (นายรุ่งนริฎ เทียงธรรม, สัมภาษณ์ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๓)

จัดการเรียนการสอนหลักสูตรร่วมโรงเรียน-โรงงาน

การจัดการเรียนการสอนแบบความร่วมมือโรงเรียน-โรงงาน ของวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี ระดับ ปวช. และ ปวส. โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ทันทีภายหลังสำเร็จการศึกษา หรือใช้ระยะเวลาในการอบรมเพิ่มเติมไม่เกิน ๖ เดือน ซึ่งแต่เดิมต้องอบรมเพิ่มเติม ๑-๒ ปี การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการร่วมโรงเรียน-โรงงาน และนำหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักสูตรแกนกลางของการจัดการเรียนการสอน โดยหลักสูตรดังกล่าวได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีความก้าวหน้าและความต้องการของสถานประกอบการ โดยเกิดเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบความร่วมมือโรงเรียน-โรงงาน

หลักสูตรที่เปิดสอน

๑. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เปิดสอน ๔ สาขาวิชา ๗ สาขางาน
 - รับผู้จบ ม.๓ หรือเทียบเท่าสาขาวิชาที่เปิดสอน ได้แก่
 - ๑.๑ สาขาวิชาเครื่องยนต์ (ช่างยนต์)
 - สาขางานยานยนต์
 - ๑.๒ สาขาวิชาช่างไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
 - ๑.๒.๑ สาขางานไฟฟ้ากำลัง
 - ๑.๒.๒ สาขางานอิเล็กทรอนิกส์
 - ๑.๓ สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง (ช่างกลโรงงาน)
 - สาขางานเครื่องมือกล
 - ๑.๔ สาขาวิชาพาณิชยกรรม
 - ๑.๔.๑ สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
 - ๑.๔.๒ สาขางานการขาย (เครื่องมืออุตสาหกรรม)
 - ๑.๔.๓ สาขางานการบัญชี
๒. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เปิดสอน ๘ สาขาวิชา ๙ สาขางาน
 - ๒.๑ สาขาวิชาเครื่องกล (ช่างยนต์)
 - สาขางานเทคนิคยานยนต์ (รับผู้จบ ปวช.)
 - ๒.๒ สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง
 - สาขางานติดตั้งไฟฟ้า (รับผู้จบ ปวช.)

- ๒.๓ สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์
สาขางานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม (รับผู้จบ ปวช.)
- ๒.๔ สาขาวิชาเทคนิคการผลิต
สาขางานเครื่องมือกล (รับผู้จบ ปวช.)
- ๒.๕ สาขาวิชาเคมีอุตสาหกรรม
สาขางานเคมีอุตสาหกรรม (รับผู้จบ ปวช.)
- ๒.๖ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
สาขางานเทคโนโลยีสารสนเทศ (รับผู้จบ ปวช.)
- ๒.๗ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
สาขางานพัฒนาโปรแกรม (รับผู้จบ ปวช.)
- ๒.๘ สาขาวิชาการบัญชี
สาขางานการบัญชี (รับผู้จบ ปวช.)

จุดเด่น ของวิทยาลัยเทคโนโลยีไออาร์พีซี

๑. กิจกรรมของนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยสนับสนุนให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสในการสร้างนวัตกรรมเพื่อเข้าถึงองค์ความรู้ด้วยโครงงานสิ่งประดิษฐ์ วิทยาลัยได้จัดสรรเงินทุนสำหรับการทำวิจัยและพัฒนาสำหรับนักเรียนเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ให้กับสังคม
๒. การจัดการความรู้ ความรู้ต่าง ๆ ในวิทยาลัย ถูกจัดเก็บในระบบการจัดการความรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าไปค้นหาและศึกษาในสิ่งที่ไม่รู้ได้
๓. การตอบแทนคืนสู่สังคม วิทยาลัยให้ทุนการศึกษาแก่เด็กในชุมชนระยองเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โครงการอื่น ๆ ได้แก่ การสร้างค่านิยมใหม่ในสังคมเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน (<http://www.irpct.ac.th>)

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพกอบกุลวัฒน์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ (แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิของอาชีวศึกษาจังหวัดนนทบุรี) กำหนดได้เป็น ๔ แนวทาง ดังนี้

๑. แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพผู้เรียน หรือผู้สำเร็จการศึกษา
ประกอบด้วย ๖ แนวทาง ดังนี้

๑.๑ จัดการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการโดยเน้นผู้เรียนที่มีความตั้งใจที่จะมาศึกษาในสายวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

๑.๒ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการจัดเตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามให้กับผู้เรียน

๑.๓ จัดหลักสูตรครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ

๑.๔ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกำหนดให้นักเรียน นักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชนตามนโยบายโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ

๑.๕ ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

๑.๖ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษามีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนและสามารถเข้าทำงาน ประกอบอาชีพอิสระ หรือ เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ คน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมของแนวทางการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมให้คงไว้ทั้งข้อ ๑.๑ - ๑.๓ สำหรับข้อ ๑.๔ ให้เปลี่ยนเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ตัดข้อ ๑.๕ - ๑.๖ ออก

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะให้เพิ่มแนวทางจำนวน ๓ ข้อ ดังนี้

๑. ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้ตรงสาขา

๓. การส่งเสริมหลักสูตร การสนับสนุนกิจกรรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ครอบคลุมด้านอื่น ๆ

๒. แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ๖ แนวทาง ดังนี้

๒.๑ กำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ ออกแบบวิเคราะห์หลักสูตรและพัฒนาเครื่องมือประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านจิตพิสัย

๒.๒ จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการที่มีมาตรฐาน เพื่อเป็นเครือข่ายในการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดการอาชีวศึกษา

๒.๔ นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้แก่สถานศึกษาเครือข่าย สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการเป้าหมาย จัดทำบทเรียนออนไลน์และเว็บไซต์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

๒.๕ นิเทศก์ ติดตาม และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ที่หลากหลายมิติ ตรงตามสมรรถนะและแผนการศึกษา

๒.๖ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม โครงการและนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ คน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. สูงความเป็นเลิศ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมมีความเหมาะสมให้คงไว้ทั้งข้อ ๑.๑ - ๑.๔ ข้อ และให้ตัด ข้อ ๕ - ๖ ออก

ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะให้เพิ่มแนวทางจำนวน ๖ ข้อ ดังนี้

๑. การอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สถานศึกษานำไปฝึกงานในสถานประกอบการ

๒. การพัฒนาระบบการสร้างสื่อการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

๓. การฝึกอบรมครูในสถานประกอบการให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา

๔. กำหนดรูปแบบการฝึกให้มีความชัดเจนและกำหนดการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในรายวิชา

๕. สถานศึกษาควรจัดการประชุมร่วมกับสถานประกอบการเพื่อหาแนวทางในการฝึกประสบการณ์ให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชาที่นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์มากที่สุด

๖. การจัดอบรมเพิ่มความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนในสถานศึกษา

๓. แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการ ประกอบด้วย ๗ แนวทาง ดังนี้

๓.๑ นำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้แก่สถานศึกษาเครือข่าย สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการ เป้าหมายจัดทำบทเรียนออนไลน์และเว็บไซต์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

๓.๒ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปี และงบประมาณ

๓.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและนำผลการประเมิน มาปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๔ พัฒนาระบบสำรองฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

๓.๕ จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนในระบบ

๓.๖ จัดประชุมคณะกรรมการบริหารเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงาน การกำกับติดตาม ควบคุมการปฏิบัติตามแผนงานของโรงเรียน

๓.๗ สถานศึกษาจัดสรรและบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ คน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ ด้านคุณภาพการจัดการ ในภาพรวมมีความเหมาะสมและให้คงข้อ ๓.๑ - ๓.๖ และตัดข้อ ๓.๗ ออก และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้เพิ่มแนวทางจำนวน ๔ ข้อ ดังนี้

๑. มีการบริหารจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กระบวนการปฏิบัติงาน และข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

๒. พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตรที่ทันสมัยก้าวทันกับเทคโนโลยี

๓. พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบริหารจัดการด้านการศึกษา ความรู้เพื่อให้ความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

๔. แนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ประกอบด้วย ๔ แนวทาง ดังนี้

๔.๑ สถานศึกษาและสถานประกอบการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผลครอบคลุมตามสมรรถนะผู้เรียน

๔.๒ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบการต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อพัฒนาบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการให้มีศักยภาพสูงขึ้น

๔.๓ จัดประชุมเพื่อเตรียมการประเมินร่วมกันระหว่างสถานศึกษาสถานประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสีย โดยให้สอดคล้องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

๔.๔ สถานศึกษาและสถานประกอบการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ข้อตกลงร่วมกันสร้างระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษากับชุมชนท้องถิ่น

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ คน มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในภาพรวมของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในภาพรวมมีความเหมาะสมและให้คงไว้ และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้เพิ่มแนวทาง จำนวน ๕ ข้อ ดังนี้

๑. ควรมีข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับสถานประกอบการอย่างชัดเจนในทุก ๆ ด้าน

๒. การมีส่วนร่วมและพัฒนาระบบการช่วยเหลือผู้เรียนในระหว่างการฝึกประสบการณ์หรือการทำงาน

๓. มีการประสานงานเรื่องการจัดทำสื่อการสอนระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา โดยเน้นเนื้อหาให้ตรงกับหลักสูตร

๔. ส่งเสริม พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ

๕. จัดการศึกษาดูงานและฝึกประสบการณ์

สรุปสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทัพบก อุบลรัตน์ ช่างกล ขส.ทบ.

จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเกตุ พอสรุปสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้ว่าผู้ปฏิบัติงานยังไม่ตระหนักถึงการดำเนินการตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ อย่างจริงจัง การประเมินตนเองและจัดทำรายงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดสามารถดำเนินการได้ แต่ยังมีบางประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ ปัญหาด้านงบประมาณ ครู และวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ ยังคงเป็นประเด็นที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ เสี่ยงสะท้อนจากผู้ปฏิบัติงานว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เวลาอยู่กับโรงเรียน ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญกำลังใจ และปัญหาที่ครูอาจารย์ต้องไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีค่อนข้างมากและยังคงเป็นปัญหาหลักที่ทำให้กระทบกระเทือนคุณภาพของนักเรียน นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศที่ละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนมากมีทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำมาก การอาชีวศึกษาของประเทศมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพและไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานจริง ผู้เรียนยังขาดความเชี่ยวชาญจนไม่สามารถทำงานได้ เนื้อหาหลักสูตรมีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้ ไม่เปิดสอนสาขาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุมัติพิจารณาปัจจัยเรื่องของจำนวนนักเรียนที่คาดว่าจะมาสมัครเรียน และความพร้อมของวิทยาลัยเพียงเท่านั้น รวมถึงรัฐยังขาดระบบฐานข้อมูลของตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนการผลิตกำลังคน นอกจากนี้ ประเด็นที่สถานศึกษา ยังขาดแคลนทรัพยากรอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์และอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของการจัดการเรียนอาชีวศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนไม่มีคุณภาพและรวมไปถึงข้อบกพร่องในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของชาติที่นอกจากจะไม่ได้ช่วยพัฒนาคุณภาพโรงเรียนหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษาแล้วยังเป็นการเพิ่มภาระให้แก่โรงเรียน และทำให้ปัญหาคุณภาพที่แท้จริงไม่ได้รับการแก้ไขอีกด้วย ส่วนปัญหาของระบบอาชีวศึกษาทวิภาคีนั้นก็ขยายผลยาก เพราะขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ขาดระบบประกันคุณภาพ และไม่มีองค์กรตัวกลางเข้ามาช่วยบริหารจัดการระบบ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ข้างกล ชส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ ข้างกล ชส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ ข้างกล ชส.ทบ. โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ๑. ศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ ข้างกล ชส.ทบ. ๒. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ ข้างกล ชส.ทบ. ๓. เสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ ข้างกล ชส.ทบ.

สรุป

จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ข้างกล ชส.ทบ. สามารถสรุปผลและนำเสนอประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกึ่งทัพบกอุปถัมภ์ข้างกล ชส.ทบ.

การรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินการอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินงานไปตามปกติ เพราะยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. โรงเรียนได้มีการดำเนินการด้านการปฏิรูปการจัดการศึกษา โดยเข้ารับการประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กรมอาชีวศึกษากำหนดไว้ ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนยังมีบางประเด็นที่คุณภาพอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” และบางประเด็นอยู่ในระดับ “พอใช้” นอกจากนี้ ปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ ครูและวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ การบริหารและการจัดการเรียนการสอนและปัญหาด้านผลผลิตถูกละเลย รวมไปถึงปัญหาการขาดขวัญกำลังใจของบุคลากร นอกจากนี้ ปัญหาการใช้ครูอาจารย์เพื่อไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีค่อนข้างมาก ทำให้กระทบกระเทือนคุณภาพนักเรียน และปัญหาด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบ คือ คุณภาพของระบบอาชีวศึกษาไทยที่เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนและละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน เนื้อหาหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในสถานการณ์การทำงานจริง ความขาดแคลนทรัพยากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งอาจารย์ผู้สอนและวัสดุครุภัณฑ์ รวมไปถึงข้อบกพร่องในระบบประกันคุณภาพวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ไม่สามารถประกันคุณภาพได้จริง นอกจากนี้ ระบบการประกันคุณภาพ

ภายนอกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังเป็นการสร้างภาระให้แก่โรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อีกด้วย อีกทั้งการประกันคุณภาพภายในที่ไม่มีประสิทธิผลเพราะใช้กลไกการประเมินตนเอง ส่วนปัญหาของระบบอาชีวศึกษาทวิภาคียังขาดระบบประกันคุณภาพและองค์กรตัวกลางที่จะเข้ามาช่วยบริหารระบบ

๒. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพกอบกู้กุ่มภ์ ช่างกล ชส.ทบ.

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพกอบกู้กุ่มภ์ ช่างกล ชส.ทบ. ผู้ความเป็นเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่า “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม” พบว่า ประกอบด้วย ๔ ด้าน ได้แก่

๒.๑ ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา มีผลการพัฒนาดังนี้

๒.๑.๑ จัดการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการโดยเน้นผู้เรียนที่มีความตั้งใจที่จะมาศึกษาในสายอาชีวะอย่างแท้จริง และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

๒.๑.๒ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการจัดเตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพควบคู่ไปกับการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามให้กับผู้เรียน

๒.๑.๓ จัดหลักสูตรครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ

๒.๑.๔ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายของสถานศึกษาและสถานประกอบการ (เปลี่ยนเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ)

๒.๑.๕ จัดให้มีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๖ ส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้ตรงสาขา

๒.๑.๗ การส่งเสริมหลักสูตร การสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ครอบคลุมด้านอื่น ๆ

ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (ประภาส เกตุไทย, ๒๕๕๖) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ เพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและสู่มาตรฐานระดับสากล พัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับชาติและนานาชาติ

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องในเรื่องการประเมินสถานศึกษาต้นแบบทวิภาคีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่เดินทางประเมินสถานศึกษาต้นแบบทวิภาคีสานพลังประชารัฐ Excellent Model School ประจำปี ๒๕๖๒ เพื่อผลิตกำลังคนให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอาชีวศึกษา ในด้านที่ ๓ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดให้มีการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชา โดยกำหนดให้มีสัดส่วนการประเมินร้อยละสิบของแต่ละรายวิชา รวมทั้งบูรณาการในกิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาและหรือสถานประกอบการจัด โดยมุ่งหวังให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในการทำงาน ประสบความสำเร็จทั้งในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคม ชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งกำหนดตัวบ่งชี้ไว้ทั้งสิ้น ๔ ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ๑. ความรับผิดชอบ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. จิตอาสา ๔. มีวินัย

๒.๒ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีผลการพัฒนาเพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๒.๒.๑ กำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกัน ออกแบบและพัฒนาเครื่องมือประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านจิตพิสัย

๒.๒.๒ จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีมาตรฐานเพื่อเป็นเครือข่ายในการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

๒.๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

๒.๒.๔ จัดโครงการนิเทศ ติดตาม นักศึกษาฝึกอาชีพพร้อมกับสถานประกอบการ เพื่อใช้เป็นกรอบป้องกันปัญหาและลดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักเรียน นักศึกษา ออกฝึกงาน และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

๒.๒.๕ การอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่โรงเรียนนำไปฝึกงานในสถานประกอบการ

๒.๒.๖ การพัฒนาระบบการสร้างสื่อการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา

๒.๒.๗ การฝึกครูในสถานประกอบการให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา

๒.๒.๘ กำหนดรูปแบบการฝึกให้มีความชัดเจนและกำหนดการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในรายวิชา

๒.๒.๙ โรงเรียนควรจัดการประชุมร่วมกับสถานประกอบการเพื่อหาแนวทางในการฝึกประสบการณ์ให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชาที่นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์มากที่สุด

๒.๒.๑๐ การจัดอบรมเพิ่มความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนในสถานประกอบการและสถานศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กาญจน์ เรืองมนตรี, ๒๕๕๗) ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเกิดจากครูที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาสาระและการจัดการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา เช่น การสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เพื่อสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการจัดการเรียนรู้อุบัติประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนอย่างแท้จริง

๒.๓ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ มีแนวทางการพัฒนาด้วยการ

๒.๓.๑ นำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้แก่สถานศึกษาเครือข่าย สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการเป้าหมาย จัดทำบทเรียนออนไลน์ และเว็บไซต์ เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

๒.๓.๒ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและงบประมาณ

๒.๓.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๔ พัฒนาระบบสำรองฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

๒.๓.๕ จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำไปใช้ปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน

๒.๓.๖ จัดประชุมคณะกรรมการบริหาร เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงาน การกำกับ ติดตาม ควบคุม การปฏิบัติตามแผนงานในโรงเรียน

๒.๓.๗ มีการบริหารจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กระบวนการปฏิบัติงานและข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

๒.๓.๘ พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตรที่ทันสมัยก้าวทันกับเทคโนโลยี

๒.๓.๙ พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ

๒.๓.๑๐ การบริหารจัดการด้านการศึกษา ความรู้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

๒.๔ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

๒.๔.๑ โรงเรียนและสถานประกอบการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา การจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผลครอบคลุมตามสมรรถนะ ผู้เรียน

๒.๔.๒ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศ เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรทั้งในโรงเรียนและสถานประกอบการให้มี ศักยภาพสูงขึ้น

๒.๔.๓ จัดประชุมเพื่อเตรียมการประเมินร่วมกันระหว่างโรงเรียน สถานประกอบการ และผู้มีส่วนได้เสีย โดยให้สอดคล้องตามมาตรฐาน

๒.๔.๔ โรงเรียนและสถานประกอบการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนด นโยบายยุทธศาสตร์ ข้อตกลงร่วมกัน สร้างระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษากับ ชุมชน ท้องถิ่น

๒.๔.๕ การประสานงานเรื่องการจัดทำสื่อการสอนระหว่างสถานประกอบการ กับสถานศึกษาโดยเน้นเนื้อหาให้ตรงกับหลักสูตร ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรร่วมกับสถานประกอบการ จัดการศึกษาดูงานและฝึกประสบการณ์

สอดคล้องกับ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๒) จาก พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการ การศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่ง ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการโดยมีการจัดแผน การเรียน แผนการฝึกอาชีพ การวัดผลและการประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทักษะ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการ ทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพกอบุภัณฑ์ช่างกล ชส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

ผู้วิจัยเสนอกระบวนการแก้ปัญหาหลักในการบริหารจัดการของโรงเรียนทั้งระบบ โดยใช้หลักการแนวคิดตามวงจรคุณภาพ PDCA ในการบริหารจัดการสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P) เพื่อให้โรงเรียนนำแนวทางการจัดการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา สถานประกอบการ และการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล พิจารณาความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการกำหนดเป้าหมาย นโยบายการจัดการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและสถานประกอบการได้อย่างถูกต้อง และจะต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอะไรบ้าง การวางแผนการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดทำและปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี การวางแผนเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานในอนาคต วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินจุดแข็งจุดอ่อนของวิทยาลัยสถานประกอบการ ปรับปรุงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโรงเรียน จึงควรมีการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งจะครอบคลุมการวางแผนการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษา โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อที่จะทำให้อำนาจสถานศึกษามีจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness)

โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) อะไรบ้าง การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goal) และการกำหนดกลยุทธ์ (Strategies) ของการบริหารจัดการจัดการ

ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การปฏิบัติตามแผนเป็นการบริหารแผน แผนงาน หรือโครงการของแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามลักษณะงานที่รับผิดชอบบุคลากร ในหน่วยงานต่างปฏิบัติภารกิจตามที่ได้เตรียมการหรือวางแผนล่วงหน้าไว้แล้วในงานของตนเอง ที่รับผิดชอบ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารจัดการจัดการศึกษาไปจัดการดำเนินการตามแผนงาน ที่ได้รับมอบหมายตามแนวทาง โดยมีการประชุมหารือเพื่อมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้กับ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการ และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการต้องคอยส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องมีการนิเทศ เพื่อช่วยเหลือแนะนำในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ และคอยกำกับดูแล

ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C) การตรวจสอบและประเมินผล เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการปฏิบัติเพื่อให้ทราบว่างานที่ดำเนินการประสบความสำเร็จเป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการ ทำงานหรือปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ ๔ การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A) การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน เป็นการปรับแก้ตามผลการตรวจสอบ และประเมินในขั้นตอนก่อนหน้านี้ ถ้าผลการประเมินพบว่างาน ยังไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ต้องเร่งรัดปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหรือใช้เวลาในการทำงาน ให้มากขึ้นเพื่อจะสามารถทำงานที่คาดหวังไว้แล้วให้สำเร็จ แต่ถ้าผลการประเมินพบว่างานสำเร็จ ตามเป้าหมายแล้ว ในการดำเนินงานต่อไปก็จะได้ปรับเปลี่ยนตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น จะได้เป็นการท้าทาย ผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๑ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดอบรมเรื่อง การบริหารงานอาชีวศึกษาให้กับครูและบุคลากร ครูฝึกในสถานประกอบการ เพื่อให้เห็นความสำคัญ และมีกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้มีทิศทางที่ชัดเจน

๒.๒ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดรูปแบบ การบริหารงานอาชีวศึกษาในสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละ สถานศึกษา

๒.๓ สถานประกอบการควรมีคู่มือแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประชุมร่วมกับสถานศึกษาเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งกระบวนการจัดการเรียน การสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เป็นระบบร่วมกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบ ได้มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา

๒.๔ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรมีการกำหนด มาตรฐานและวิธีการประเมินการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาให้เป็นสถานศึกษาที่เป็นเลิศสำหรับ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

๒.๕ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรนำข้อมูลปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติจัดการศึกษา

๒.๖ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการจัดสัมมนา สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารงานอาชีวศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดอาชีวศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ

๓.๒ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้ง และกลไกการประสาน ส่งเสริมเครือข่ายที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงานอาชีวศึกษาในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. แนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี, ๒๕๕๗.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. คู่มือการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๘.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. แนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาทวิภาคี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี, ๒๕๕๕.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๗.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ ๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๘.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๘.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-integrated Learning) ในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๒.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำครูสภา, ๒๕๔๔.

วารสาร

ยุทธภรณ์ ไหมรัฐเถียร. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ ๑๐ (๑), ๒๕๕๙ หน้า ๓๑-๔๕.

สมาน อัครภูมิ. “ความเป็นเลิศและการจัดการความเลิศ”, วารสารการบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ปีที่ ๑๖ (๑), ๒๕๕๙ หน้า ๑-๗.

วิทยานิพนธ์

พิทยา ชินะจิตพันธ์. “รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม”. วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๓.

สิริชัย นัยกองศิริ. “การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยบูรณาการการสอนในสถานประกอบการ”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต, สาขาวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๔.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ศึกษาธิการ, กระทรวง. “มาตรฐานการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2559”. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๕๗”. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘.

ภาษาต่างประเทศ

Creswell, J. W. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches (2nded). Thousand Oaks, California : Sage, 2003.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. Educational Administration : Theory, Research and Practice. 9th ed. New York : McGraw-Hill, 2012.

Morgan, F. “What makes an excellence school?”. (Online). Available : <https://kcsdblog.wordpress.com/2008/01/01/what-makes-an-excellent-school/>, January 2008.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี อภิชาติ ปัตตะนุ
วัน เดือน ปีเกิด	๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗
ประวัติการศึกษา	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๓ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๔ หลักสูตรชั้นนายร้อยเหล่าทหารขนส่ง รุ่นที่ ๒๖ หลักสูตรชั้นนายพล เหล่าทหารขนส่ง รุ่นที่ ๒๕ หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๔
ประวัติการทำงาน	ผู้บังคับหมวดกองร้อยรถยนต์บรรทุกกลาง กองร้อย ทหารขนส่ง รถยนต์บรรทุกกลาง (ผสม) กองพันทหารขนส่งที่ ๒๒ ผู้บังคับกองร้อยทหารขนส่งรถยนต์บรรทุกเบา กองพันทหารขนส่งที่ ๒๒ หัวหน้ากอง กรมการขนส่งทหารบก ผู้อำนวยการกอง กรมการขนส่งทหารบก ผู้อำนวยการกอง ศูนย์การเคลื่อนย้ายกองทัพบก เสนาธิการกรมการขนส่งทหารบก รองผู้บัญชาการโรงเรียนทหารขนส่ง กรมการขนส่งทหารบก รองเจ้ากรมการขนส่งทหารบก
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้ากรมการขนส่งทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่วิชา
ผู้วิจัย พลตรี อภิชาติ ปัตตะนุ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62
ตำแหน่ง เจ้ากรมการขนส่งทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา แม้ว่าจะส่งผลให้ประเทศไทยมีการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังคงประสบกับปัญหาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับต่ำ โดยมีสาเหตุมาจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศ และสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัว รวมถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องของคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ แม้ว่าประชากรจะมีการเข้าถึงการศึกษา บริการ และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ การคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ แต่ก็ยังคงประสบปัญหาเรื่องของคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุของความเหลื่อมล้ำในสังคม จากปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรที่มีสัดส่วนของวัยแรงงานกับวัยเด็กที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญอันจะทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง ทั้งการจ้างงานและอาชีพ ภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่น ๆ ทั้งอาชญากรรมทางไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และสินค้าและบริการ การเกิดขึ้นของโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้สาธารณสุขในประเทศมีปัญหา อันจะก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ประชาชนในชาติถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องได้รับความรู้ มีสมรรถนะและทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากการต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จะส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจในทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน

โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ผู้วิจัยในฐานะ ประธานกรรมการบริหารโรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมให้การบริหารงานของสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบ จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. สู่ความเป็นเลิศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพความมีระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สภาพภาพและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา การมีคุณธรรม จริยธรรม และความต้องการของสถานประกอบการ
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 – 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 - 2
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา โรงเรียนกอล์ฟบูกอูปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.
4. ขอบเขตด้านเวลา ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2562 - เดือน มิถุนายน 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในความเป็นเลิศ และความต้องการของสถานประกอบการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

3. การนำเสนอข้อมูล นำเสนอข้อมูลแบบรายงานการวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ. เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา สาขาวิชาอุตสาหกรรม อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองทัพบก มีที่ตั้งอยู่ที่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ปรัชญาของโรงเรียน คือ “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม” ครูและบุคลากรของโรงเรียน 153 คน มีจำนวนนักเรียน นักศึกษา ทั้งสิ้น 1,853 คน ส่วนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ช่างกล ชส.ทบ. ได้ดำเนินการตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อปฏิรูปวิธีการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการศึกษาวิชาชีพแบบบูรณาการในลักษณะต่าง ๆ ให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่าการรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นเพื่อดำเนินการอย่างจริงจัง ผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ยังมีบางประเด็นที่คุณภาพอยู่ในระดับ “ควรปรับปรุง” ปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ ครูและวัสดุอุปกรณ์ ที่ไม่เพียงพอ การบริหารและการจัดการเรียนการสอน และปัญหาด้านผลผลิตถูกละเลย รวมไปถึงปัญหาการขาดขวัญกำลังใจของบุคลากร นอกจากนี้ ปัญหาการใช้ครูอาจารย์เพื่อไปทำหน้าที่อื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีค่อนข้างมาก ทำให้กระทบต่อคุณภาพนักเรียน และปัญหาด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบ คือ คุณภาพของระบบอาชีวศึกษาไทยที่เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียนและละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน เนื้อหาหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานจริง รวมไปถึงระบบการประกันคุณภาพภายนอกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นการสร้างภาระให้แก่โรงเรียนและการประกันคุณภาพภายในที่ไม่สามารถประกันคุณภาพได้จริง ส่วนปัญหาของระบบอาชีวศึกษาทวิภาคียังขาดระบบประกันคุณภาพและองค์กรตัวกลางที่จะเข้ามาช่วยบริหารระบบ

3. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ชส.ทบ. เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่า “มีวินัย สนใจวิชาการ สรรค์สร้างคุณธรรม” ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา ด้วยการคัดเลือกผู้เรียนร่วมกับสถานประกอบการ โดยเน้นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมาศึกษาในสายอาชีวะ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีใจรักบริการ เพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการจัดเตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อการฝึกอาชีพควบคู่ไปกับการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงามให้กับผู้เรียน จัดให้มีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะ

ที่สามารถประกอบอาชีพได้ตรงสาขา ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน กำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกัน ออกแบบและพัฒนาเครื่องมือประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านจิตพิสัย จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่มีมาตรฐานเพื่อเป็นเครือข่ายในการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จัดโครงการนิเทศ ติดตาม นักศึกษาฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการเพื่อใช้เป็นกรอบป้องกันปัญหา และลดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักเรียน นักศึกษา ออกฝึกงาน และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ การอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่โรงเรียนนำไปฝึกงานในสถานประกอบการ การพัฒนาระบบการสร้างสื่อการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา การฝึกครูในสถานประกอบการให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อหารายวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา กำหนดรูปแบบการฝึกให้มีความชัดเจนและกำหนดการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในรายวิชา ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ พัฒนาด้วยการนำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษามาใช้ในการประชาสัมพันธ์แนะแนวให้แก่สถานศึกษาเครือข่าย สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการ เป้าหมาย จัดทำบทเรียนออนไลน์ และเว็บบอร์ด เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและงบประมาณ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน และนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนาระบบ จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน จัดประชุมคณะกรรมการบริหาร เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหาร การกำกับ ควบคุม การปฏิบัติตามแผนงาน มีการบริหารจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กระบวนการปฏิบัติงานและข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตรที่ทันสมัยก้าวทันกับเทคโนโลยี พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการด้านการศึกษา ความรู้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผลครอบคลุมตามสมรรถนะผู้เรียน ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษา จัดประชุมเพื่อเตรียมการประเมินร่วมกันให้สอดคล้องตามมาตรฐาน และมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ ข้อตกลงร่วมกัน สร้างระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม และประสานงานเรื่องการจัดทำสื่อการสอนโดยเน้นเนื้อหาให้ตรงกับหลักสูตร ส่งเสริม พัฒนาบุคลากรร่วมกับสถานประกอบการจัดการศึกษาดูงานและฝึกประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน ใช้หลักการแนวคิดในการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA จัดการสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนเพื่อเตรียมการปฏิบัติ (Plan-P) เพื่อให้โรงเรียนนำแนวทางการจัดการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา สถานประกอบการ และการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พิจารณาความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย นโยบายการจัดการศึกษา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาและสถานประกอบการได้อย่างถูกต้อง มีการวางแผนการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี ประเมิน จุดแข็งจุดอ่อน ควรมีการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งจะครอบคลุมการวางแผนการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษาโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) เป็นการบริหารแผน แผนงาน หรือโครงการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยการบริหารจัดการตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการประชุมหารือ เพื่อมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา สถานประกอบการ ต้องคอยส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตาม มีการนิเทศเพื่อช่วยเหลือแนะนำในการปฏิบัติงานของบุคลากร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Check-C) เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากการปฏิบัติเพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานหรือปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้อง และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (Act-A) เป็นการปรับแก้ตามผลการตรวจสอบและประเมินในขั้นตอนก่อนหน้า ถ้าผลการประเมินพบว่างานยังไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็จะต้องเร่งรัดปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อจะสามารถทำงานที่คาดหวังไว้แล้วให้สำเร็จ แต่ถ้าผลการประเมินพบว่างานสำเร็จตามเป้าหมายแล้วในการดำเนินงานต่อไปก็จะได้ปรับเปลี่ยนตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดอบรมเรื่องการบริหารงานอาชีวศึกษาให้กับครูและบุคลากร ครูฝึกในสถานประกอบการ กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีทิศทางที่ชัดเจน ควรจัดรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาในสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานและวิธีการประเมินการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สถานประกอบการควรมีคู่มือแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศประชุมร่วมกับสถานศึกษาเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งกระบวนการจัดเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นระบบร่วมกัน สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาควรนำข้อมูลปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่ไปวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติจัดการศึกษาควรมีการจัดสัมมนา สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารงานอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานสากล เพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดอาชีวศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพและควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้ง และกลไกการประสาน ส่งเสริมเครือข่ายที่เหมาะสมเพื่อการบริหารงานอาชีวศึกษาในสถานศึกษา